„VOIE, Revue religieuse russe
CALE
ORGAN DE GÂNDIRE RELIGIOSĂ RUSĂ
editat de N. A. BERDYAEV, cu participarea B. P. VYSHESLAVTSEV și G. G. Kulman.
În opt cărți „Și la”” articole au fost publicate de următorii autori: H. N. Aleksev, N. S. Arsenyev, P. Arshanbo (Franța), S. S. Bezobrazov, E. E. Belenson, N. A. Berdyaev, prot. S. Bulgakov, R. Walter, B. P. Vysheslavtsev, H. N. Glubokovsky, V. V. Zѣnkovsky, L. A. Zander, tatăl lui A. El-chaninov, P. K. Ivanov, V. N. Ilyin, A. t. Karpova, L. P. Karsavina, N. A. Klepinin, S. Kavertz (America), G. G. Kuhlman, N. O. Lossky, J. Maritain (Franța), P. I. Novgorodtseva, S. Ollard (Anglia), A. M. Remizov, Yu. Sazonova, V. Speransky, P Tillich (Germania), carte. Gr. N. Trubetskoy. G. P. Fedotov, G. V. Florovsky, S. L. Frank, prot. S. Chetverikov, V. Eckersdorf, G. Ehrenberg (Germania), diacon G. Tsebrikov, Prinț. D. A. Şahhovski.
------ Adresa redacției și biroului: -
IO, BD. MONTPARNASSE, PARIS (XV).
Prețul numărului y: dolari, oh, yo.
Prețul abonamentului este de 2,25 USD pe an (4 cărți). Abonamentele sunt acceptate la sediul revistei.
nr. 8.
AUGUST 1927
CONȚINUT:
nr. 8.
PAGINĂ

Le Gerant -. Viconte Hotman de Vtlliera.
Biblioteca „Runivers”
Biblioteca „Runivers”
BISERICA SI LUMEA, HARUL SI LEGEA.
(La problema „biserificării”).

Legea și profeții înaintea lui Ioan; De acum înainte, Împărăția lui Dumnezeu este binecuvântată și cu tot efortul intră în ea.
Dar mai devreme vor trece cerul și pământul, decât un rând din lege va pieri.
Ev. Luca 16:16-17.
De la noua trezire a unei conștiințe religioase tensionate și responsabile în sufletele poporului rus, a crescut irezistibil un sentiment acut al anormalității acelei situații obișnuite din timpul nostru, în care, chiar și în rândul celor mai religioși, viața religioasă ocupă un loc relativ mic, formează o mică parte din viața lor, în timp ce tot restul viața care curge în lume și este dedicată activităților „lumești”, parcă nu are nicio legătură cu conștiința religioasă, cu viața în Biserică. De aici se naște nevoia și visul, care și-a primit deja numele în conceptul de „încercare a vieții”, de a transforma credința și viața religioasă în Biserică dintr-un colț mic și neputincios al sufletului într-un hotărât.
centru schiy și conținut atotcuprinzător al ființei umane - individuale și colective.
De fapt, cerința universalității înțelegerii religioase și a sfințirii vieții decurge direct din caracterul absolut al ideii lui Dumnezeu. Dumnezeu este singurul și cel mai înalt conducător al vieții, binele absolut și atotcuprinzător; împreună cu El, nu se pot concepe altele, independente de El, exemple și valori. Tot ceea ce atrage și atrage o persoană în viața umană, tot ceea ce o persoană servește, fie că este vorba de beneficii personale subiective, fie de valori și idealuri obiective, fie este de acord cu voința lui Dumnezeu, împrumutându-și valoarea din valoarea absolută a clătitei. Bine existent, și apoi serviciu, există un astfel de început

tipul de slujire a lui Dumnezeu, fie că nu este de acord cu el, este împotriva lui, și atunci ar trebui respins ca o încălcare a voinței lui Dumnezeu. Pentru o persoană credincioasă serioasă și responsabilă, este insuportabil și inacceptabil să trăiască cu o conștiință divizată și divizată, cu un fel de adevăr dublu în suflet; nu se poate sluji simultan lui Dumnezeu și mamona, împărăția lui Dumnezeu și împărăția acestei lumi. Toate conținuturile și valorile vieții umane: familia, știința, arta, activitatea economică, statul și viața națională - trebuie fie să primească justificare și sfințire religioasă, fie percepute ca diverse forme de slujire a lui Dumnezeu și, în acest sens, să intre. în componența vieții religioase, viața în Dumnezeu - sau, dacă acest lucru nu este posibil, ar trebui pur și simplu condamnat și respins ca rău. Căci din legătură cu Dumnezeu și, în consecință, cu Biserica, ca viață în Dumnezeu, un singur lucru poate și trebuie să rămână - răul curat, ceva care nu ar trebui să existe deloc și care, într-un sens ontologic mai profund, nu există la totul, nu are adevărate rădăcini în adevărata ființă, ci doar, ca o fantomă înșelătoare, face semn sufletului uman pierdut și îl duce într-o fundătură, în abisul inexistenței.
Totuși, această sarcină necesară și obligatorie de a biserica și îndumnezeire a întregii vieți omenești este legată de o dificultate deosebită, trebuie luată în considerare cu o altă corelație, de asemenea necesară și obligatorie, care, la prima vedere, pare a fi opusă acesteia.

vorbește și face imposibil. Este acest moment, acum adesea trecut cu vederea, despre care dorim să vorbim aici.
Dacă Biserica învață despre inseparabilitatea și inseparabilitatea a două naturi în desăvârșitul Dumnezeu-Omul-Hristos, atunci de aici rezultă și indirect combinația necesară de inseparabilitate și inseparabilitate (desigur, deja într-un sens diferit) în umanitatea imperfectă a lui. Dumnezeu-uman și natura sa pur umană. Se pare că în conștiința religioasă rusă modernă, datorită tendinței spre radicalism și simplificare inerente minții ruse, ideea de „biserică" sau înțelegere religioasă și sfințire a vieții începe să ia - sau cel puțin amenință să ia - un formă în care se află o perversiune periculoasă și dezastruoasă , bazată pe uitarea sau negarea dualității indicate a existenței umane. Pe dualitatea dintre existența divin-uman (în esență divinizată) și cea pur umană se bazează diferența eternă - în limitele existenței acestei lumi - și inviolabilă dintre biserică (în sensul restrâns, specific al cuvântului) și lume, sau între începuturile spirituale şi cele lumeşti ale vieţii umane. Iar orice luptă pentru „biserică", înțeleasă în așa fel încât să ducă la înlăturarea acestei diferențe, la distrugerea acestei linii, este insuportabilă în interior, falsă și, prin urmare, dezastruoasă. Tendința către „bisericificare", care, conform designului său de bază și legitim, crește din
Biblioteca „Runivers"
realismul sănătos, dintr-un simț strict al responsabilității religioase, poartă pericolul de a degenera într-un fel de romantism, într-o visare nesănătoasă, interior falsă și iresponsabilă. Ei visează la apariția iminentă a unei ere complet noi, când în viața umană, individuală și socială, așa cum spunea, nu va mai rămâne nimic „lumesc", când fiecare faptă umană va deveni serviciu divin și acțiune sacră, când toată viața umană. va fi sfințită religios și „la biserică" Lena". Ca orice romantism și idealism, un astfel de vis, neconștient de dificultatea interioară și responsabilitatea întreprinderii intenționate și de limitele necesare, care pune asupra lui păcătoșenia și slăbiciunea naturii umane, duce cu ușurință la înlocuirea unei transformări reale și a spiritualizării religioase. a vieţii printr-o natură pur visică şi imaginară a acesteia.vopsirea. Iar o asemenea substituire a realului cu imaginar, o astfel de eliminare mentală și visătoare a păcătoșeniei și imperfecțiunii, fiind simplă uitare, ignoranță și neconștientizare a păcatului, este fatal condamnată să ducă la un rezultat opus însăși intenției de „a biserică". - în loc de „a biserica lumea" la secularizarea bisericii, la apo -teoza unei fiinţe pur pământeşti, nedivine, la absolutizarea relativului, la perversiunea idolatrică a creştinismului. Discuție fundamentală a problemelor „biserică", clarificarea esențialului principal antinomie inerentă acestei tendințe, este cu atât mai necesar ca unele construcții pur filozofice din domeniul acestei teme să sufere de o periculoasă simplificare a acesteia și, prin urmare, pot duce la căi false. *)
Creștinismul, Biserica Creștină, nu a apărut de astăzi și, desigur, sarcina „vieții bisericești" nu s-a confruntat pentru prima dată cu generația noastră. Dar niciodată, în toată istoria creștinismului, nu a fost complet rezolvată în spiritul în care este prezentat multora în prezent. Niciodată, nici măcar în epocile celei mai înflăcărate și intense credințe creștine, nu s-a făcut distincția – într-un anumit sens, chiar și opoziție – între „ecleziastic" și „laic", între biserică și stat, între teologie și cunoaștere seculară, chiar între arta

ecleziastică și cea laică, au fost eliminate. Întotdeauna Biserica, pretinzând pe bună dreptate într-un anumit sens la supremația absolută și la semnificația universală, într-un alt plan, pur realist, s-a opus în mod clar întregii lumi-

*) O astfel de tendință periculoasă este resimțită de noi în considerații interesante și în alte privințe destul de corecte ale lui L.P. Karsavin în articolul „Despre pericole și depășirea creștinismului abstract” („Calea”, nr. 6). Remarcabil este faptul paradoxal că lupta lui L. II. Karsavin împotriva „creștinismului abstract”, adică a creștinismului, separat de formele concrete ale vieții empirice de stat-naționale și opuse acestora, coincide în principiu cu considerentele corespunzătoare ale antipodului său ideologic - I. A. Ilyin.

Instanțe și începuturi ale dietei. Avem dreptul să vedem în aceasta o eroare sau o incompletitudine a creștinismului istoric? Dar, în afară de riscul general al unei astfel de presupuneri, care implică o oarecare discrepanță radicală între întruchiparea istorică a credinței creștine și conținutul celei mai sacre și infailibile tradiții a Bisericii, insustenabilitatea ei devine evidentă când ne amintim că conștiința creștină mai întâi. a introdus acest dualism în viață. Nici în conștiința Vechiului Testament, nici în conștiința lumii antice păgâne, acest dualism a existat; amândoi – fiecare în felul lui – identificau cumva „spiritualul” cu „lumenul”, mai precis, ei nu cunoșteau în sine această distincție.
Abia din momentul în care s-a spus: „dați Cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ceea ce este al lui Dumnezeu”, deoarece „împărăția nu a acestei lumi” s-a opus puternic întregii lumi, a făcut diferența fundamentală între „biserică” și lumea se ridică și se afirmă, întărită de o explicație a diferenței dintre har și lege, dintre sfințenia autentică, imediată, ca viață în Dumnezeu, și viața lumească, supusă numai legii lui Dumnezeu și în mod necesar păcătoasă și imperfectă. Astfel a apărut și a fost odată pentru totdeauna – până la ultima transformare a lumii – a fost afirmat dualismul de bază al vieții umane, adânc înrădăcinat în însăși esența viziunii creștine asupra lumii. De-a lungul secolelor istoriei creștinismului, o înțelegere concretă

relația necesară și benefică dintre aceste două laturi ale vieții umane s-a schimbat, desigur, în legătură cu schimbarea soartei lumii și a sarcinilor istorice ale creștinismului în diferite epoci; și, desigur, este destul de legitim să presupunem că acum trăim un anumit punct de cotitură în istoria lumii, din cauza căruia problema relației dintre „biserică” și „lume” ni se pune din nou. , într-un mod nou. Cu toate acestea, dualismul de bază în esența sa a rămas inviolabilă și, prin urmare, chiar și acum orice idee de „viață bisericească”, care ar avea tendința de a șterge complet această linie, ignora această dualitate de bază, trebuie recunoscută ca contrazice însăși esența. a conștiinței creștine: conține b renaștere inconștientă în creștinism, motive precreștine – fie Vechiul Testament, fie păgâne –.
Dar cum se poate împăca această dualitate fundamentală și necesară a vieții umane cu obligația religioasă de bază de a sluji unui singur stăpân, de a supune toată viața neîmpărțită voinței lui Dumnezeu, cu sensul rugăciunii „Facă-se voia Ta, ca în cer și pe pamant?" Cum să împaci, cu alte cuvinte, sarcina adevăratei „biserici a vieții”, care

este incontestabilă în fața oricărei conștiințe creștine responsabile și conștiincioase, cu nevoia de a menține o linie de nezdruncinat între biserică și lume?
Biblioteca „Runivers”
Un răspuns preliminar la această întrebare, sau, mai degrabă, o clarificare preliminară a sensului dificultății în sine, găsim în considerația că conștiința creștină impune unei persoane nu una, ci două îndatoriri deodată în raport cu „împărăția Dumnezeu” sau realizarea vieții divino-umane; iar aceste două sarcini, în interior și în esență, în niciun caz, desigur, contrazicându-se, în practică duc inevitabil la ciocniri dificile ale conștiinței umane. Dacă, pe de o parte, o persoană este obligată să răspândească puterea binefăcătoare și iluminatoare a altarului pe care l-a dobândit în toate aspectele și sferele vieții sale, să se subordoneze acestuia și să absoarbă în el întreaga plenitudine a sa individuală și socială. ființă - aceasta este sarcina de „a biserică” - atunci, pe de altă parte, o persoană este obligată să păzească cu strictețe și gelozie acest altar și să-l protejeze de amestecarea cu tot ceea ce este nesfânt, încă neluminat, pentru a se proteja de ispita de a pierde sau poluează altarul, dizolvându-l în elemente lumești, nedivine. Dacă nu există o viață religioasă adevărată, serioasă și responsabilă în care o persoană să nu realizeze nevoia de a-și cultiva în mod eficient roadele credinței sale, dacă, după cum se spune, „credința fără fapte este moartă”, atunci, pe de altă parte, nu există nici acolo o conștiință religioasă cu adevărat responsabilă, unde omul nu simte veșnica inadecvare a tuturor faptelor sale față de propria sa credință, imposibilitatea de a se încadra complet și fără urmă în realitatea empirică, în „țărmurile pământești” ale celui mai transcendent, absolut altar al vieții divino-umane. Desigur, sfințenia omului-Dumnezeu nu este un început pasiv și neputincios, ci, dimpotrivă, este, în esența sa, o putere atotcuceritoare și iluminatoare - s-ar putea spune, singura putere cu adevărat creatoare, afirmată ontologic. disponibile omului. Dar, în timp ce această forță, din cauza păcătoșeniei lumii empirice, rezistând-i și nedezvăluindu-și acțiunea, nu a cucerit încă lumea - atâta timp cât lumea există ca ceva separat și diferit de ea - ea trebuie protejată de încercări. a lumii să o stăpânească, să o stăpânească în tine, deformând astfel însăși ființa ei. Lumea trebuie să intre fără urmă și, fiind transformată, să se încadreze în ființa divino-umană, dar nu poate și nu trebuie să o acomodeze în sine, în limitele limitate și formele distorsionate inerente ei ca atare. Întreaga lume fără rest trebuie să devină o lume în Dumnezeu, dar Dumnezeu nu se poate încadra în lume fără rest. Prin urmare, în viața umană, ambele tendințe trebuie să lucreze împreună și continuu - dorința de a cuceri lumea pentru sacru și preocuparea pentru protejarea sacrului de invazia lumii în ea. Este, parcă, o combinație de tactici ofensive și defensive în lupta sacra neobosită a împărăției lui Dumnezeu cu împărăția acestei lumi, o combinație în afara căreia nu există un serviciu cu adevărat credincios și rodnic al omului pentru cauza Dumnezeu.
Și totuși acestea comune și în această formă

Biblioteca „Runivers”
În cea mai mare parte, cred că, prin considerente absolut incontestabile, dificultatea nu este rezolvată, ci doar conturată. De ce este necesar în mod specific și cum este posibilă o astfel de combinație de acțiuni aparent opuse - ofensive și defensive? S-ar părea

că o ofensivă oferă mai mult de o apărare, iar persoana care atacă și-a îndeplinit deja datoria de apărare a fortiori și, dimpotrivă, concentrarea gândirii asupra apărării este doar o dovadă a slăbiciunii unei persoane, a incapacității sale de a ataca. Și, în principiu, acesta este într-adevăr cazul. De fiecare dată când o persoană realizează și își îndeplinește nevoia religioasă de a proteja caracterul sacral al vieții divino-umane de confuzia acesteia cu orice instituție lumească, el trăiește această conștiință în mod tragic, ca vină a slăbiciunii umane și, mai presus de toate, ca vina proprie, ca ceva anormal și – înainte de o judecată strictă – inacceptabil în insuficiența lui. Dacă el, acționând, ar avea suficiente forțe religioase, nu ar fi nevoie să protejeze altarul de atacul forțelor lumești, căci tot ceea ce este lumesc s-ar topi, „ca ceara se topește de pe fața focului” de puterea iluminatoare și transformatoare a altarului. , toată viața umană cuprinsă cu cuviință în sfera vieții divino-umane și tot ce este ceresc și anti-divin ar dispărea de la sine, la fel cum golul dispare când este pătruns de plinătate. Este destul de evident că dualismul dintre spiritual și temporal, dintre divin-uman și

principiile pur umane („lumești-umane”), pe care se bazează datoria de a proteja lăcașul de a-l amesteca cu lumea, este însuși rodul păcătoșeniei sau imperfecțiunii naturii pământești, iar în acest sens există ceva anormal, bolnav. , ceva care, de fapt, nu ar fi trebuit să fie ar fi.

Dar, pe de altă parte, obligația religioasă de a proteja altarul de lume și de a recunoaște astfel semnificația fundamentală, religioasă a însăși diferența dintre aceste două sfere și inamovibilitatea sa practică pentru voința umană, nu poate fi, până la urmă, o sancționare. a păcatului însuși, o capitulare fundamentală în fața lui. Este destul de evident că acest dualism sancționat religios nu poate coincide cu împărțirea vieții umane în două sfere, ceea ce este inacceptabil și insuportabil, așa cum sa indicat deja, pentru conștiința religioasă, dintre care doar una și, în plus, practic de obicei cea mai mică. , este slujirea lui Dumnezeu, iar celălalt este zona indiferentă lui Dumnezeu, viața umană făcută de sine. Iar situația religioasă nu se îmbunătățește, ci, dimpotrivă, se înrăutățește atunci când această dualitate este considerată ca slujire obligatorie a doi stăpâni, adică atunci când viața religioasă este recunoscută ca fiind doar unul dintre „idealurile” pe care o persoană ar trebui să le slujească, și alte lucruri care nu sunt. -alaturi sunt postulate cele religioase.idealuri" sau "valori" - fie ca este vorba despre un stat sau o natiune, sau dreptate sociala, sau pre economic

Biblioteca „Runivers”

somnul vieţii etc. Căci „nimeni nu poate sluji la doi stăpâni”. Și oricât de răspândit ar fi acest serviciu pentru doi maeștri, oricât de inevitabil ar fi, mai ales în societatea modernă, prezența unei dualități de idealuri și interese.

- idealul religiei și idealurile și sarcinile politice, economice, științifice, artistice etc. - din punct de vedere religios, această dualitate este un fenomen anormal, rău, și tocmai în depășirea lui este sarcina necesară de „a biserică”. „, înțelegerea religioasă și unificarea minciunilor vieții. Oricât de greu ar fi
- în general și mai ales în condițiile spirituale ale vieții moderne - această sarcină, este inamovibilă din punct de vedere religios. Trăim într-o lume creștină imaginară care L-a trădat pe

Dumnezeu sau L-a uitat, iar sarcina noastră aici, evident, nu este să perpetuăm o astfel de „lume”, ci să o depășim.
Dacă, așadar, adevăratul dualism justificat din punct de vedere religios al vieții umane nu poate coincide în mod evident nici cu dualitatea dintre viața religioasă și viața în afara religiei sau indiferent din punct de vedere religios, nici cu dualitatea dintre slujirea lui Dumnezeu și slujirea așa-ziselor idealuri pământești, adică idolii , atunci în ce poate consta?
Ea nu poate consta decât în slujirea singurului Dumnezeu adevărat în două moduri sau moduri diferite, în dualitatea unui singur serviciu, determinată de principalul dual
esenţialitatea relaţiei ontologice a omului cu Dumnezeu.
Din momentul Întrupării - sau, din punct de vedere mistic mai profund - în vederea Întrupării, ca fapt etern de a fi (pentru Întrupare, ca toate acțiunile și întreaga viață a lui Dumnezeu, fiind temporară, având loc. în timp pentru noi, ființe temporare, în sine este suprare - menno-etern) - există o dublă relație a lui Dumnezeu cu omul și cu lumea. Dumnezeu este, pe de o parte, în măsura comuniunii noastre interioare cu Dumnezeu-omul, baza și esența imanentă a propriei noastre ființe: El trăiește în noi și noi trăim în El; și, pe de altă parte, în măsura în care lumea și umanitatea rămân neimplicate cu Dumnezeu-omul, Dumnezeu rămâne transcendent pentru noi, acționând asupra noastră din afară, printr-o putere căreia îi suntem supuși din afară, împotriva voinței noastre și ființa noastră neluminată. Astfel, viața umană și cea mondială sunt împărțite în două părți - în „Biserica” în adevăratul sens al cuvântului, ca „Trup al lui Hristos”, adică ca viață plină de har în unitate esențială cu Dumnezeu și în „pacea”, ca viață fără har, doar exterior subordonată voinței lui Dumnezeu, acționând asupra ei prin lege. Acțiunea lui Dumnezeu asupra noastră, ca orice acțiune în general, este determinată nu numai de natura agentului, ci și de natura obiectului influenței. Una și aceeași voință a lui Dumnezeu, care în sine este iubire absolută, în raport cu revelația ei, o accept

natura creată care o îmbrățișează și i se alătură acționează ca grația liberă, în esență prinde rădăcini și trăiește în noi; în raport cu natura creată, încă îndepărtată de ea şi nedizolvată în ea, acţionează ca o lege severă, stând deasupra ei din exterior şi judecând-o. Viața umană și cea mondială sunt astfel împărțite în două părți, nu pentru că există o parte subordonată lui Dumnezeu și o parte lăsată nevoilor create de sine ale făpturii și nu pentru că lângă Dumnezeu ar mai fi alți „zei” care stăpânesc. peste viețile noastre, (admiterea ambelor ar fi practic o blasfemie, iar teoretic - o amăgire, inconsecvență cu adevărata relație ontologică) - dar pentru că se află într-o relație diferită cu Dumnezeu și din această cauză, într-o formă diferită, pot și ar trebui să-și îndeplinească serviciul față de Dumnezeu, - aceasta este subordonarea Lui. În raport cu Dumnezeu la creatură, sau, ceea ce este la fel, în puterea omniprezentă și atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu, trebuie să distingem, în cuvintele lui Baader „Durch-wohnung” de „Inwohnung”: Dumnezeu, în funcție de starea făpturii, poate numai să cuprindă creatura din afară sau, parcă, să o pătrundă, trecând numai prin ea, iar El poate sălăşlui în ea, să fie implantat în ea. În același timp, ființa spirituală sau ființa cu adevărat profundă tolerează golul la fel de puțin ca și ființa fizică: în fiecare loc și în fiecare moment, unde și când Dumnezeu nu locuiește cu grație, parcă automat.

se dezvăluie operarea legii lui Dumnezeu, se descoperă puterea transcendentă a lui Dumnezeu. Și aceste două locuri sau sfere de acțiune din lume nu sunt separate unul de celălalt într-un mod extern, astfel încât cineva să le poată indica cumva empiric granițele sau să le identifice cu orice zone empirice ale lumii. Aceste două sfere împart lumea în interior și în mod invizibil - și această divizare, trecând prin întreaga lume, trece prin sufletul fiecărei persoane (cu excepția numai a sfinților care au atins plenitudinea supremă a perfecțiunii, adică o plinătate complet plină de har. viaţă). Prin urmare, recunoașterea sfințeniei esențiale pentru o anumită sferă sau instanță empirică, identificarea necondiționată a unei instanțe perceptibile sau determinabile empiric cu însăși esența ființei divino-umane (cum, de exemplu, se concluzionează în dogma catolică a infailibilității papale). , dar cât de des se întâmplă ъ inconștient și în alte cazuri, de exemplu, în tendința de a recunoaște biserica națională ca fiind singura și adecvat adevărată, sau în dorința de a discerne adevărata esență a vieții pline de har în forme relative ale vieții bisericești stabilite istoric, conține deja un amestec de „lumenesc” cu „divin”, un înlocuitor pentru „porunca lui Dumnezeu”, „tradiția omului” (Marcu 7:8), adică idolatrie. În fiecare sferă empirică în care există o viaţă esenţială de har în general, inclusiv

în sensul cuvântului), există și o sferă lumească, iar această împărțire are loc independent de orice diferențe determinate empiric, în profunzimile fiecărei zone particulare. *)

Astfel, dualismul justificat religios al naturii umane, ca atare, nu coincide deloc cu păcătoșenia, în sine nu este ceva impropriu și inacceptabil, deși se bazează pe faptul păcătoșeniei și în aceasta sensul este ceva ce conștiința noastră religioasă. experiențe ca imperfecțiune, ca ceva de depășit. Nu ar trebui să existe și să fie biruit prin comuniunea cu binele esențial - însăși păcătoșenia noastră și preocuparea pentru aceasta nu ar trebui să părăsească niciodată conștiința noastră. Dar atâta timp cât și în măsura în care această păcătoșenie este un fapt real, trebuie să luăm în considerare cu sobrie acest fapt și indiferent de datoria noastră religioasă cea mai înaltă a depășirii sale esențiale. Pentru a închide ochii la însăși existența păcătoșeniei, a unei ființe păcătoase, neluminate sau – care este de fapt același lucru – să considerăm că în timp ce și din moment ce suntem de fapt incapabili să o biruim prin puterea harului, noi trebuie să-și ignore ființa, să se îndepărteze de

*) Aceasta rezolvă interesanta nedumerire a canonistului german Zoma cu privire la existența „dreptului bisericesc”; Zom subliniază că însuși conceptul de drept, în esență, contrazice ideea de biserică ca unitate a vieții pline de har și consideră existența „legii bisericești” un fel de anormalitate de neînțeles a bisericilor istorice.

ea și a nu înțelege obligațiile religioase speciale impuse nouă de faptul insurmontabilității sale înseamnă a cădea într-un păcat și mai mare. Un păcat la fel de mare ca și păcătoșenia în sine este un vis frivol, pentru a cărui realizare ne lipsește puterea divină-umană reală, pentru a transforma ușor și rapid toată viața pământească - un vis în virtutea căruia uităm din nou de îndatoririle severe, impuse nouă. prin realitatea păcatului de netrecut...

Realism strict în raport cu viața așa cum este ea de fapt, sobrietatea necondiționată este aici datoria veridicității religioase, iar această datorie decurge din datoria de bază a pocăinței și smereniei.

Respectarea strictă a distincției dintre „biserică” și „lume”, dintre viața divino-umană plină de har și viața neluminată și netransformată - se află, pe de o parte, în fața conștiinței umile a însăși prezenței. a unei ființe neluminate, recunoașterea în slăbiciunea cuiva și are în acest sens caracterul unui sentiment tragic vinovăția noastră comună pentru existența păcatului; dar în același timp este, pe de altă parte, o expresie a tensiunii și vigilenței maxime a conștiinței religioase. Căci această veghere nu este o justificare leneșă a păcatului, ci, dimpotrivă, conștiința noilor îndatoriri impuse nouă de existența lui. În fiecare moment al vieții noastre și în toate domeniile ei, avem, pe lângă datoria generală și supremă de a ne strădui pentru introducerea

din toată existența noastră și a lumii în viața esențială divino-umană și, alături de această datorie, o altă datorie: împlinirea necesarului determinat ontologic, adică în concordanță cu voința lui Dumnezeu, atitudinea față de sfera neluminată, păcătoasă a vieții noastre și a lumii. . Această relație normală este sarcina de a se proteja pe sine și pe alții de acțiunea forțelor păcătoase, adică de a le opri prin lege.

Din această necesitate, în fiecare moment al vieții noastre, să ne îndeplinim nu una, ci două îndatoriri - biruirea esențială a păcatului și înfrânarea lui exterioară - sau, ceea ce este la fel, viața esențială în Dumnezeu și împlinirea voinței transcendente a Dumnezeu - urmează obligația unei distincții stricte între aceste două sfere, neamestecarea lor între ele. Căci având în vedere prezența necesarului ontologic, în însăși esența ființei, așa cum este de fapt, dualitatea justificată a acestor zone, orice amestec al acestora în practică, în comportamentul nostru, duce la consecințe dezastruoase, poartă o pedeapsă imanentă. , ca orice minciună . Încercăm, cu mijloace nepotrivite, adică fără suficientă putere reală, să înlocuim împlinirea legii cu apariția unei vieți esențiale pline de har, sau, dimpotrivă, ne aplicăm sferei adevăratului har divin plin de har? viața umană o împlinire pur externă a legii, introducând astfel în ea distorsiuni lumești - adică într-un alt caz înlocuim

împlinirea adevărului adevărat sau împlinirea adevărată a adevărului printr-o ficțiune, adică o minciună. Nu facem ceea ce trebuie să facem și trăim într-o conștiință falsă, mulțumită de sine, a unei împliniri imaginare a adevărului. Mai mult decât atât, ambele concepții greșite, ambele imaginate de adevăr, le comităm mereu invers: în același caz, creăm o monstruoasă, cea mai mare glorie din toate cele umane: o viață imaginară plină de har, goală, prescrisă pt. viața adevărată. teocrația exterioară, imaginară a vieții și înlocuirea vieții esențiale pline de har cu legalism sunt reciproc interconectate și întotdeauna desfășurate în comun, pentru că însăși încercarea de a se presupune că grația vieții în absența forțelor cu adevărat pline de har duce la înlocuirea harului cu lege, la fel cum, dimpotrivă, înțelegerea legalistă a harului, îngrădirea sferelor „legii” și „păcii” duce la o falsă teocratizare a sferei lumești. Aparența imaginară a bisericii lumii, așa cum s-a spus deja, conduce în mod necesar la biserica, iar aceasta din urmă, la rândul său, din cauza pierderii liniei dintre biserică și lume, duce la o iluzorie. biserica. Ambele împreună sunt esența ipocriziei; iar ipocrizia este acea distorsiune a adevărului religios, în care o persoană devine un „produs al Satanei” — acest „părinte al minciunilor”.

Fariseismul în general poate avea variații foarte diverse, se manifestă în forme, în exterior complet

diferite și chiar direct opuse, păstrând neschimbată adevărata lor esență a minciunilor satanice. Ar fi ușor de descoperit în bolșevism, în utopismul revoluționar, în populism, în tolstoiism, semnele de bază ale ipocriziei. Dar aceste forme de ipocrizie, indiferent de puterea lor asupra lumii, din punct de vedere spiritual aparțin deja trecutului, au fost deja depășite de conștiința religioasă rusă.

*

* *

Dar de aici nu rezultă deloc că, depășind aceste forme de ipocrizie, am biruit însăși ipocrizia și ne-am revenit spiritual. Dimpotrivă, timpul nostru poartă cu sine pericolul unor noi forme de ipocrizie, care au fost deja dezvăluite destul de clar. Una dintre ele se conturează în psihologia unei mișcări sociale active anti-bolșevice (așa-numita „mișcare albă”). Oricât de justă și fundamentată - politic și, prin urmare, religios - ar fi însăși ideea unei lupte active împotriva bolșevismului, oricât de incontestabile acele valori - publice și, prin urmare, derivat religioase, - pentru aprobarea cu care se luptă această mișcare, oamenii sensibili din punct de vedere religios nu pot decât să simtă că în el se coace o nouă distorsiune a spiritului, o nouă formă a vechii boli. Rădăcina acestei boli nu se află deloc în faptul că într-o atmosferă umflată artificial, incompatibilă cu realitatea
În aceste condiții, este dificil pentru psihologia militară să reziste (în practică, și nu numai în cuvinte) unui sentiment de răzbunare și ură față de inamic, este greu să nu se infecteze cu însăși otrava bolșevismului, împotriva căruia, conform planului său, lupta în sine este purtată (acest pericol este subliniat în mod elocvent de un susținător atât de autoritar al mișcării, precum V. V. Shulgin). Acest pericol este doar un produs al pericolului mândriei și narcisismului moral. Să fim atenți și stricti cu noi înșine. De câte ori cădem acum în ispita de a repeta rugăciunea fariseului: „Doamne, mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, tâlhari, vinovați, adulteri!”. Aceste cuvinte nu trec prin aproape fiecare pagină a presei noastre „albe”? Dar acest pericol însuși, deși are un teren comun gata făcut în ignoranța noastră religioasă, este direct și, parcă, fatal cultivat de acea viziune fariseică (legalistă) asupra lumii, spre care gravităm din nou și care constă în identificarea anumite forme empirice („lumești”) de viață socială, și anume cele antibolșevice („proprietate privată”, „libertate economică”, „statalitate națională”) - cu însăși esența sacrului, cu viața divino-umană ca astfel de. Suntem din nou în pericol de a pierde conștiința distanței dintre sfințenia însăși, transcendentă tuturor empirice.

forme care nu se încadrează în ele și se ridică deasupra lor, ca ultimul lor sens și cea mai înaltă justificare, și aceste forme care aparțin domeniului legii și, prin urmare, deși se sprijină pe altar și își pun temelia în el, întotdeauna doar relativ, incomplet și distorsionat o reflectă în ei înșiși și necesită o corectare constantă, o întărire constantă a legăturii lor cu natura transcendentală sau divino-umană a sfințeniei esențiale, depozitată în adâncurile vieții adevărate bisericești. Idolatria, împotriva căreia luptăm în fața bolșevismului, amenință să ne ia din nou prizonieri din interior, în

fața unui fanatism politic aparent atât de inocent și firesc; iar idolatria în limitele conştiinţei creştine coincide cu fariseismul.
O altă formă de ipocrizie, legată de cea de-abia amintită, aproape în același mod în care tolstoiismul se raportează la bolșevism, constă în tendința mai sus menționată către „bisericizare” deliberată, înțeleasă ca o conturare ecleziastică pur externă a vieții empirice. Mulți cad acum în tentația de a crede că este ușor și simplu să creezi un „stat ortodox”, care, la rândul său, este atât de tentant să se identifice pur și simplu cu „vechiul regim” distrus de bolșevici), „familie creștină”, „Viața ortodoxă”, etc. Dacă în luptă comună împotriva secularizării vieții, împotriva independenței față de viața religioasă și a autosuficienței intereselor lumești
religii și forme de viață, precum și o gândire sănătoasă și fructuoasă, justificată intern, stă, dacă conștiința religioasă, pretinzând în mod întemeiat supremația asupra întregii vieți umane, necesită stabilirea unei legături interne între toate sferele vieții lumești și viața religioasă - și, prin urmare, întruchiparea inevitabil a acestei conexiuni interne în unele forme uneori vizibile de conexiune externă, - atunci eroarea fariseică constă în tendința de a identifica legătura internă însăși cu cea externă. Nu numai că „bisericizarea” externă nu este identică cu biserica interioară, adică transformarea și iluminarea vieții, dar, în cazul confuziei acesteia cu aceasta din urmă, este direct periculoasă și dăunătoare pentru el, datorită dialecticii religioase indicate mai sus. , prin care orice imaginar , doar introducerea exterioară și vizibilă a lăcașului în sfera lumească este pedepsită cu secularizare, adică prin denaturarea internă a lăcașului însuși. În această vagitate a ideii de biserică, în indistingerea celor două sensuri sau laturi profund diferite (deși interconectate) – ca biserică internă și externă, reală și numai simbolică – este cel mai mare pericol al ideii sănătoase de biserică. degenerând într-o nouă ipocrizie. Și aici, conștiința legăturii dintre lumesc și spiritual și dependența celui dintâi de cel din urmă trebuie combinată cu conștiința necesarului.

distanța dintre ei, obligația religioasă de a le împiedica să se amestece între ele. Și aici nu este doar necesar să se facă distincția clară între „biserică” internă, reală și biserica pur externă și simbolică, ci de fapt este necesar să se distingă trei concepte diferite. Pe de o parte, sarcina „morții” interioare, ca implementare esențială a tapițeriei comune în toată carnea istorică a vieții omului, ca o adevărată salvare și aliniere a umanității, în Mirgo, nu mai există nimic. „Mirsky”, și totul devine o adevărată biserică sau Dumnezeu -viață cireș - aceasta sarcina nu trebuie confundată cu sarcina de a stabili o legătură internă, spirituală, dar transcendentă între cele două instanțe - sfântul lui Dumnezeu-bărbăție și dependent pe ea, pătrunsă de razele sale binefăcătoare, dar diferită de ea și opusă acesteia, zona vieții lumești, în care slujirea se face prin ascultarea de lege, urcându-se la voia lui Dumnezeu. Deci, din punctul de vedere al „bisericizării” în primul sens, „statul creștin” este un nonsens, un concept contradictoriu, pentru că în măsura îndumnezeirii, biserica imanentă esențială, dispare începutul statalității, înlocuit de un liber. viață plină de har, în timp ce în cel de-al doilea sens de „încercare” înaintea lui Hristos, conștiința iană merită sarcina de a construi principiile legii și ale puterii, care ar fi saturate la maximum cu razele creștinilor.

a credinţei creştine şi ar exprima – în forma inerentă sferei lumeşti a statalităţii – începuturile vieţii creştine. Viața imanentă în Dumnezeu, așa cum s-a arătat deja, trebuie să se deosebească de legătura transcendentă cu El, de hrana razelor adevărului lui Dumnezeu, din afară, din adâncul vieții divino-umane, care ajung până la noi. Și pe de altă parte - ceea ce este practic, poate și mai important - stabilirea unei legături interne, real-spirituale între aceste două sfere, păstrând în același timp însăși diferența dintre ele, însuși procesul bisericesc, ca o adevărată înnobilare și creștină. iluminarea vieții lumești însăși, nu trebuie confundată cu o imagine și o semnificație exterioară, simbolică, a acestei conexiuni, care, desigur, este necesară și benefică în sine, deoarece tot ceea ce este interior se străduiește pentru întruparea exterioară și primește asistență de la ea, dar care, dacă scopul său oficial este uitat, poate avea un efect dezastruos asupra însăși esenței problemei, înlocuind adevărul cu o aparență goală, adică o minciună. Astfel, îndumnezeirea și transformarea reală a lumii, ca ardere și dizolvare a elementului lumesc însuși în focul vieții divino-umane, trebuie să se deosebească de iluminarea existenței lumești, sfera legii, prin razele credința creștină și, pe de altă parte, ambele împreună, ca dorință interioară, realizabilă numai în realizarea spirituală, trebuie să se distingă de toate mijloacele și simbolizările sale exterioare,

realizabil din exterior, prin normele de drept, obiceiuri și ritualuri, prin reglementarea externă și decorarea vieții.

Astfel, spre deosebire de tendința unilaterală și simplistă a „biserică”, ajungem la concluzia că biserica în adevăratul sens al cuvântului, ca centru al lăcașului și vatră a vieții divino-umane, - pentru totdeauna - până la transformarea completă a lumii – trebuie să rămână separat de lume (deși nu separat de ea) și să nu fie amestecat cu ea. Așa cum soarele, pentru a lumina și a încălzi lumea, pentru a-i da viață cu căldura și lumina razelor sale, trebuie să stea deasupra pământului și nu se poate dizolva complet în razele sale, pătrunzând și îmbrățișând întreaga lume, deci biserica este în stare abia atunci să-și îndeplinească sarcina.biserică” – în ambele sensuri reale ale acestui concept indicat mai sus – când ea, ca altar absolut, se opune lumii ru, o are sub ea și în afara ei. Și dacă vă place această viziune de bază, pentru care tot ceea ce este empiric în lume este, așa cum ar fi, doar materialul bisericii și nu poate niciodată să conțină complet și adecvat lucrul sfânt și să se îmbine cu el fără urmă, numiți-l „abstract”. Creştinismul, atunci tocmai acesta formează însăși esența creștinismului, ca „o împărăție nu a acestei lumi”. Desigur, este destul de corect să opunem creștinismului, ca deplinătate concretă a unității, oricărui principiu abstract. Creștinismul în sine ideal și în esența sa ontologică finală, ca viață divino-umană, există tocmai o atot-unitate concretă, în care totul particular și relativ nu este separat de întreg și absolut, nu i se opune, ca un început străin, diferit, dar este pătruns în întregime de ea. Dar în asemenea termeni, avem dreptul să gândim doar creștinismul, ca o transformare și îndumnezeire completă și perfectă a ființei; numai împărăția cerurilor va fi o adevărată unitate, în care fiecare parte va conține pe deplin și în felul ei va întruchipa toată unitatea ca întreg. Dar de îndată ce încercăm să ne gândim la lumea empirică pământească în acest concept de unitate perfectă, cădem într-o iluzie romantică care distorsionează adevărata corelare a lucrurilor. Lumea, așa cum este de fapt înainte de

transformarea și îndumnezeirea ei așteptată, nu este tocmai o unitate pură și perfectă. Deși baza sa ultimă constă în unitatea totală, natura empirică a lumii pare să fi căzut din ea și reflectă doar imperfect acest fundament propriu: în empirism, fiecare parte, totul individual și individual, nu este tocmai întruchiparea plinătatea unității totale, dar este ceva limitat, separat, care are în afara lui plinătatea tuturor celorlalte. Aceasta este o sferă supusă legii certitudinii, în care orice A nu este orice altceva (nu este - A), sfera ființei ontologic „abstracte”, care, deși poate fi concepută numai în legătură cu unitatea și pe baza ei. , dar împreună cu

întunecat și diferit de el *). Așadar, de îndată ce încercăm să ne gândim la această sferă, păstrându-i în același timp natura, în termenii unității perfecte, cazi într-o contradicție, teoretic insuportabilă și practic fatală. Să luăm un exemplu concret concret, în care acest lucru devine clar. Dacă admitem că adevărul creștin poate și trebuie să fie întruchipat în toată plinătatea și perfecțiunea sa în fiecare biserică națională și, prin urmare, în fiecare cultură națională, ca un organism individual unic și special, atunci, aparent, realizăm consecvent ideea unei atot-unitatea organică concretă, care decurge din însăși esența creștinismului. Dar ce obținem de fapt? Dacă fiecare cultură națională, în diferența sa față de toate celelalte și izolarea de ele, are în felul ei plinătatea adevărului în sine, atunci evident că nu mai are nevoie de nicio comunicare cu ceilalți și rămâne într-un sine solitar și autosuficiență, așa cum un fel de divinitate absolută. În loc de plinătatea concretă a adevăratei unități, obținem dezbinarea absolută a ființei în părți autosuficiente, în loc de adevăratul creștinism, purtăm mândria naționalistă, îndumnezeirea păgână a tribalului.

*) Am încercat să aflu această corelație ontologică generală într-o formă fundamental logică în cartea mea „Subiectul cunoașterii”.

2

start. Și numai în cazul în care suntem conștienți de dualitatea ființei, de îmbinarea în ea a unei întregi unități cu adevărat perfecte care se află în ultima sa profunzime metafizică, cu o unitate imperfectă, fragmentată, care îi formează periferia, înțelegem că pentru a doua parte, empirică, realizarea atot-unității este posibilă numai în forma și pe căile corespunzătoare esenței sale imperfecte, adică pe căile comunicării externe și subordonării propriei anumite principii generale, care, fiind în sine. , destul de concret, în raport cu ființa fragmentată acționează ca principii generale abstracte. Rămânând în limitele exemplului nostru concret, putem spune că, de exemplu, cea mai abstractă normă seacă a dreptului internațional, care stabilește ordinea relațiilor externe dintre națiuni, conține sau, cel puțin, poate conține nemăsurat mai mult spirit creștin. de adevărată pan-unitate, poate fi mult mai mult în măsura realului, el a fost crescut de el la unitate, de adevărata „biserică-kovlenie”, decât cel mai sublim vis de unitate, dezvăluit pe deplin din propriile sale măruntaie ale existenţă naţională separată.
Acest exemplu particular ajută la dezvăluirea esenței relației într-o formă generală, și anume la înțelegerea diferenței dintre „adevărata biserică” și „lume”, ca diferență dintre har și lege. Viața în Dumnezeu este viață în plinătatea absolută a ființei, dar plinătatea, în

în măsura în care trăim în ea - și este în noi, în măsura în care se contopește cu propria noastră ființă, există libertate. Principiul superior aici nu cântărește individualitatea, nu o constrânge în niciun fel, ci trăiește liber în interiorul ei, fiind propria sa viață. Aceasta este starea binecuvântată a ființei. Dimpotrivă, oriunde avem de-a face cu o ființă anume, fragmentată incompletă, cea mai înaltă și întregul acționează asupra noastră din exterior și ni se pare comun, la fel pentru toată lumea și, prin urmare, ne restrânge forțat. Aceasta este ceea ce noi numim, atât în sens cosmic, cât și în sens moral, lege. Legea în viața umană - în toate varietățile formei sale, limitând și restrângând comportamentul nostru individual, ne protejează de anarhie, de decădere și ne educă asupra posibilității de a participa la adevărata, esențială, adică la o unitate liberă - la fel ca legile existenței cosmice înfrânează forțele haotice și protejează integritatea și coerența internă a universului, moartă - adică moartă și fragmentată - natura materială. Legea este acțiunea unității totale asupra sferei care s-a îndepărtat de ea, o formă diminuată, „contractată” a unității totale, corespunzătoare stării decăzute a lumii. Și, așa cum sa indicat deja, în fiecare moment și în fiecare loc al ființei, care nu sunt încă îmbrățișați de atot-unitatea esențială și nu au pătruns în ea, puterea atot-unității, ca și cum prin ea însăși, în mod automat, trebuie

se manifestă ca operare a legii. Harul nu desființează legea, ci, dimpotrivă, o afirmă și o pune în aplicare. Dar tărâmul legii, după cum vedem, coincide cu tărâmul lumii: este tocmai reflectarea harului „în lume”, ca o sferă a ființei neluminată, nedefinită. Din aceasta se clarifică cel mai clar relația dintre „biserică” și „lume”. Biserica, ca tărâm al harului esențial, nu se poate amesteca niciodată cu lumea și nu se poate dizolva în ea atâta timp cât lumea există, exact ca „lumea” (deși ultima sarcină a lumii este să se dizolve în Biserică). Dar Biserica nu este izolată de lume, nu este separată de ea (în sensul de separare, ceea ce este cerut de gândirea umană fără Dumnezeu în idealul unui stat și al unei culturi secularizate). Căci existența lumii, ca sferă supusă legii, este acțiunea Bisericii asupra lumii, stăpânirea forțelor spirituale esențiale asupra sferei exterioare acestora, care nu a devenit parte a lor înșiși. Nu ar fi greu să arătăm că toate cele mai aparent „laice” sau „seculare” sfere ale vieții sociale umane, că cel mai lumesc stat, viața de familie lumească reglementată doar de stat, unitatea națională lumească, știința și arta lumească - există și pot exista doar în măsura în care se hrănesc inconștient cu forțele secrete, benefice, necesare pentru ei; căci, după cum spunea Heraclit, „toate legile omeneşti sunt hrănite de unul Dumnezeu

Biblioteca „Runivers”

lege naturala". Sarcina de „încercare” aici este în mod imediat, pe de o parte, pur și simplu în a aduce la conștient, înțelegerea rațională a acestei corelații necesare și eterne a vieții umane și, astfel, eliberarea ei de orbirea care o slăbește și o subminează, cu pe care o operează în societățile moderne.ƅ, și, pe de altă parte, în înlocuirea celor săraci și vagi în esență, religiozitatea păgână a conștiinței (cf. „morală civilă”, care, în loc de religie, este acum predată în școlile de state secularizate).

Aici rămâne doar să adăugăm că această diferență între sfera harului și sfera dreptului, fiind tranșant conturată în principiile de bază ale ambelor, în același timp, ca orice diferență între principiile vii,

admite în practică trepte de tranziție, continuitatea a trecerii de la una la alta. O lege rece, formală, străină de atenția față de unicitatea pozițiilor individuale și de natura interioară a acțiunilor pe care le normalizează, stă mai departe de grație decât o lege implementată cu respectarea „bunelor moravuri” și interpretată și aplicată în mod liber de către conștiința morală a unui judecător; iar acesta din urmă stă, la rândul său, mai departe de har decât legea morală; și, în cele din urmă, cea mai morală lege în înțelegerea și aplicarea sa practică este modificată la cel mai bun grad de pătrundere ™ de începutul fertil al concepției.
dragoste adevărată pentru personalitatea umană individuală. Această diferență în ferma înțelegerii și punerii în aplicare a legii corespunde unui grad diferit de iluminare binecuvântată a conținutului ei. Sclavia, pedeapsa cu moartea, puterea absolută a monarhului asupra supușilor sau a gospodarului asupra membrilor familiei, înrobirea unui debitor insolvent - toate acestea sunt conținutul legii, cel mai puțin pătruns de razele iubirii pline de har și, prin urmare, parțial biruit, parțial biruit de conștiința creștină. Marele proces de „bisericizare” constă aici în convergența din ce în ce mai mare a sferelor dreptului cu sfera libertății, afirmată în viața harului, în reeducarea treptată a legii însăși în conformitate cu cerințele care decurg din esenţa concepţiei creştine de viaţă. În același timp, este deosebit de important să ne amintim aici că măsura de înnobilare, înmuiere și iluminare a sferei dreptului nu poate fi arbitrară și nu depinde de o singură intenție pentru o astfel de iluminare, ci este strict predeterminată de starea ontologică a realitatea pe care legea o normalizează. Dacă, după cum am văzut, natura spirituală în general, ca și natura fizică, nu suferă de vid și acolo unde harul nu ajunge, legea începe automat să opereze, atunci același lucru este valabil și pentru raporturile cantitative sau pentru măsura tensiunii, transcendența și severitatea legii... Legea se înmoaie, devine liberă

mai mic și mai larg, se apropie de atitudinea plină de grație a iubirii, sau doar în măsura în care realitatea este plină de forțe pline de har. Legea își pierde transcendența și severitatea și, ca să spunem așa, își pierde parțial forța legii (care este iluminarea ei) în măsura în care intră cu adevărat în suflete și trăiește imanent în ele. Din nou aici se confirmă că harul nu desfiinţează legea, ci o confirmă, adică o face de prisos, ca o lege transcendentă, numai în măsura liberei ei executări. Libertatea nu este libertatea față de lege, ci libertatea în împlinirea legii în sine. Dragostea nu este abolirea severității legii morale, ci implementarea ei redundantă voluntară. Măsura transcendenței și imanenței legii, constrângerea și voluntariatatea ei, nu este determinată de simplele dorințe de bine ale legiuitorului (uman, precum și
natural), ci prin starea ontologică obiectivă a sufletelor la care se aplică. Și orice schimbare, orice îmbunătățire a legii nu poate fi o chestiune exterioară și arbitrară, ci presupune un proces ontologic de reeducare esențială a sufletului uman.
Practic aici, ca în toate domeniile vieții umane, doar o combinație de îndrăzneală cu smerenie, un impuls creativ cu o conștientizare sinceră și sobră a limitărilor propriilor forțe, curaj cu simțul responsabilității - o combinație care reflectă ea însăși dualitatea ontologică. al unei persoane, cât de liber fiu al lui Dumnezeu și cât

de căzut, un sclav nevrednic - deschide posibilitatea unei eforturi adevărate și, prin urmare, cu adevărat rodnice și sănătoase.
S. FRANK.

POPORUL ȘI STATUL RUS.

În nicio țară din vestul Europei nu întâlnim un fenomen care până de curând putea fi observat în Rusia: și anume, cu un decalaj ascuțit între viața spirituală a claselor superioare și viața spirituală a maselor largi de oameni. Încă din vremea lui Petru cel Mare, clasele superioare au trăit după interesele spirituale ale lumii culturale vest-europene, nu numai că imit orbește Occidentul, ci și într-un mod deosebit transpunând principiile occidentale în elementul rus, așa cum demonstrează literatura rusă. , muzică, pictură, teatru etc. masele de atunci își trăiau propria viață, în multe privințe încă nerecunoscută, străină de influențele occidentale și hrănite doar de forțele sufletului național rus. Este profund greșit să credem că poporul rus a trăit pur și simplu în întuneric spiritual complet sau în scufundare în interese pur materiale. Nu, poporul rus își trăia în multe privințe propria viață spirituală, credea în Dumnezeu în felul său, avea propria sa poezie orală, chiar și propria literatură scrisă, propriile idei morale, chiar și propria lor lege cutumială. Noi

*) Când citiți această lucrare, trebuie să aveți în vedere cele două articole ale mele anterioare, plasate în L 5 și 6 din Drum.

avem în vedere o caracterizare a unuia dintre cele mai puțin studiate aspecte ale vieții populare rusești - și anume, opiniile poporului rus asupra statului, idealurile sale politice.
Dacă luăm Rusia din clasele superioare, atunci ea are propria filozofie a statului și a dreptului. Nu se poate spune că această filozofie se distinge printr-o originalitate prea mare. În multe privințe, este o reflectare a curentelor vest-europene, de asemenea, într-o anumită refracție particulară, poate doar mai puțin originală decât, de exemplu, arta rusă. Cu toate acestea, această filozofie a dreptului este complet necunoscută maselor ruse și nu a avut absolut nicio influență asupra ideilor lor. Poporul rus are un fel de intuiție proprie asupra lumii politice, diferită de opiniile popoarelor occidentale și, în același timp, nu prea asemănătoare cu opiniile popoarelor pur orientale.
Ideile politice, în special ideile populare, nu pot fi studiate în afara situației istorice în care s-au născut și au crescut și, pentru a înțelege această intuiție specială a poporului rus din lumea politică, ar trebui să începem cu o descriere a trăsăturilor istoria Rusiei. Acest subiect, după cum știți, este vechi, dar până acum nu și-a pierdut

claritate. În jurul lui plutesc multe mituri, inspirate de dorința de a prezenta destinele istorice ale poporului rus într-o lumină specială, nicăieri repetitivă, pentru a descrie căile istorice rusești ca fiind complet originale și originale. S-a observat mult adevăr în aceste mituri, pentru că cu greu se poate nega că poporul rus și-a urmat cu adevărat propriile căi, dar în același timp există multe teorii exagerate și ficțiuni romantice în ele. Adevărul și spusele se împletesc aici într-un întreg și încă nu sunt separate unul de celălalt, deși separarea lor pare a fi cerută de cea mai mare și cu adevărat tragică seriozitate a momentului istoric prezent.

Începutul acestor mituri despre particularitățile istoriei Rusiei a fost pus de slavofili, ale căror opinii au avut o influență enormă, încă neapreciată pe deplin, atât asupra înțelegerii generale a istoriei Rusiei, cât și asupra concluziilor practice care decurg din conceptele istorice și condiționate de acestea. Conform învățăturilor slavofililor, poate cea mai caracteristică trăsătură a istoriei ruse este poziția foarte specială a statului în ea. În Occident, societățile umane s-au întemeiat prin cucerire, au apărut cu forța, „de la lupta până la moartea a două triburi ostile” *) Prin urmare, societățile occidentale de la început au fost prezentate ca un fel de uniuni violente, ca unități sociale de stat. . Dimpotrivă, slavii „nu formează un stat din ei înșiși”, statul nu este existența lor inițială, statul este chemat de ei abia mai târziu, ca mijloc al păstrării necesare a vieții *) K. Aksakov, Opere de istorie, 1861, p. , Opere complete, 1861, p. 240.

nici." Statul, dispozitivul politic, nu a devenit scopul aspirațiilor lor, căci s-au despărțit sau viața pământească de stat și au chemat ca acesta din urmă să-l protejeze pe cel dintâi.*) Această origine specială a statului nu a putut să nu lase un semn de neșters asupra structurii sale și asupra istoriei sale ulterioare. Statul rus a fost din timpuri imemoriale un stat voluntar, bazat pe „încrederea reciprocă” a poporului și a autorităților. „Nu certa, nu vrăjmăși”, cum spune K. Aksakov, care caracterizează statul rus, „cum a fost printre alte popoare, ca urmare a cuceririi, dar pacea, ca urmare a chemării voluntare.” **) Pace și unitatea morală - acestea au fost începuturile originare ale statului rus. Liberul acord a pătruns în relațiile dintre cei care conduceau și cei care erau supuși, care erau legate printr-o singură convingere morală, și nu printr-o normă juridică formală, nu prin garanții juridice. „Nu este necesară garanția”, au exclamat slavofilii. „Garanția este rea. Acolo unde este nevoie, nu este bine; să se piardă viața, în care nu este bine, decât să stea cu ajutorul răului. Toată puterea este ideală. Și ce înseamnă condițiile și înțelegerile, de îndată ce nu există forță interioară! Pe fermitatea vieții, impregnată de principiile religiei ortodoxe, și nu de normele dreptului roman, așa cum era în Occident, s-a odihnit întreg statul rus. „Integritatea vieții de zi cu zi” - asta a constituit temelia Rusiei - și a reprezentat o adevărată morală.
*) Aksakov, 1 p., p. 3.
**) Aksakov, S. S., p. 1.
***) Aksakov, S. s. pagina 9.
Biblioteca „Runivers”
un întreg, apropiindu-se de ideal. ■ „Ne vor spune”: K. Aksakov a spus - „dar a fost aceeași fericire completă! Bineînțeles că nu, nu se poate găsi o poziție perfectă pe pământ, dar se poate găsi începuturi perfecte... Rusia a găsit adevăratele începuturi, nu le-a trădat niciodată, iar sfânta încredere reciprocă a autorităților și a poporului, care i-a stat la baza, a de mult timp a fost păstrat invariabil în ea "*)
Acest concept al statului rus determină și conceptul slavofil al procesului istoric rusesc. A fost, spre deosebire de Occident, calea armoniei și păcii. Statele occidentale, care au început cu violența, au trebuit să se dezvolte prin răsturnări. Nu „creșterea calmă”, ci revoluția constantă a fost condiția progresului lor. În istoria Rusiei, totuși, aproape că nu observăm „urme de disidență.”**) În timpul istoriei Rusiei, poporul rus nu a trădat guvernul, nu a schimbat

monarhia”***), „Societatea rusă a crescut în un mod original și firesc, sub influența unei convingeri interioare, a Bisericii și a tradiției cotidiene a persoanei educate.****)

Dar cum sunt, s-ar putea întreba, acele numeroase răsturnări interne de care a fost plină istoria Rusiei și care, printr-o minune oarecare, scapă privirii multora dintre naratorii ei? Rusia, ca stat național, s-a conturat sub domniile lui Ivan al III-lea și Vasily al III-lea, adică aproximativ la începutul secolului al XVI-lea. Cu toate acestea, în momentul în care a prins contur, nori amenințători începuseră deja să apară la orizont. Domnia lui Ivan al IV-lea, care a schimbat oficial titlul de mare

*) Aksakov, S. s. pagina 15.
**) Kirevskiy, S. s. p. 249, 263.
***) Aksakov, S. s. pagina 12.
♦ ***) Kirevskiy, S. S., p. 263.

prinț al Moscovei către țarul întregii Rusii, a fost marcat de o formidabilă „revoluție de sus”, deloc inferioară în ororile sale revoluțiilor produse „de jos”. La sfarsitul acestei lungi domnii a inceput clar inceputul acelor evenimente pe care strainii le numesc „tragoedia moskovita”. Se obișnuiește să explice aceste evenimente prin moartea dinastiei și problema succesiunii la tron, între timp, rădăcinile lor, desigur, sunt așezate mult mai adânc. Odată cu moartea lui Grozny, „a început confuzia pământului rusesc, care a durat paisprezece ani, până la alegerea primului Romanov (1598-1613). Primii ani ai domniei lui Mihail au fost marcați de răscoalele cazaci din sud, pătrunderea cazacilor cu Ataman Balovny până la Moscova, dominația bandelor de tâlhari în toată Rusia. Sfârșitul domniei părea să treacă mai calm, dar la începutul urcării lui Alexei Mihailovici, prin urmare, la treizeci de ani de la sfârșitul marii tulburări, a luat naștere rebeliunea de la Moscova din 1648. Nici măcar zece ani nu trecuseră până când la Moscova să înceapă frământările bisericești, care s-au încheiat cu o schismă, susținută de mase destul de largi ale populației moscovite. Au trecut zece ani de la condamnarea lui Nikon (1658) - mișcarea cazacilor a început în sud-est, culminând cu o uriașă rebeliune a lui Stenka Razin, acest erou național preferat al istoriei Rusiei (1670-1671). În 1675, țarul Alexei a murit și din nou nori au atârnat peste Moscova. Domnia pe termen scurt a țarului Fiodor Alekseevici s-a încheiat cu Necazurile de la Moscova din 1682. Necazurile au marcat urcarea pe tronul lui Petru. În 1698, după plecarea tânărului Petru în străinătate, a izbucnit răzvrătirea Streltsy, apoi răzvrătirea cazacilor din Astrahan, apoi rebeliunea Bulavinsky (1707), pe toată durata domniei lui Petru.

frământările au crescut și s-au adâncit. După moartea împăratului Petru I, la Sankt Petersburg a avut loc o revoluție permanentă, care, însă, s-a limitat la zonele palatelor și nu a afectat masele largi de oameni. Cu toate acestea, în 1773 a apărut o revoltă a cazacilor Yaik, a început Pugachevshchina, scuturând clădirea Imperiului până la pământ și aproape distrugând-o . Deci, de 300 de ani, ce număr de șocuri! Și cei mai mulți dintre ei s-au mișcat în mase uriașe de oameni, care au fost agitați, au pus în mișcare și au zguduit statul. În consecință, istoria Rusiei nu este mai săracă decât istoria europeană în răsturnările sale, așa că cum să nu vedem „diferențe de opinie” în ea și să considerăm că a fost creată de puterea unei convingeri interioare pașnice? Dar slavofilii nu sunt jenați de aceste întrebări. Au fost

tulburări, spun ei, dar s-au întâmplat din pricina fleacuri. Nu ne dăm suficient seama cât de largă este influența acestui concept istoric, atât în știința istorică rusă, cât și în politica rusă, chiar modernă. Toți marii noștri istorici, Solovyov, Klyuchevsky și chiar Platonov, sunt înclinați să înfățișeze „turburările rusești” ca pe o problemă dinastică și ca urmare a intrigilor boierești. Nu mai vorbim de istorici care au experimentat direct influența teoriilor slavofile, pentru care frământarea este „nu o revoluție”, ci doar o „zdrobire”, a cărei vină a fost guvernarea și clasele conducătoare; frământarea a început „în palat”, iar rădăcinile ei în răzvrătirea boierească a palatului. Este caracteristic că până și Klyuchevsky a fost înclinat să nege caracterul social serios din spatele mișcărilor cazaci dinainte de rebeliunea Pugaciov și doar în aceasta din urmă vede o bază socială cunoscută. Doar istoricii care au experimentat influența marxismului

ideile, s-au rupt hotărâtor de această veche tradiție, inspirată de slavofili, și a încercat să explice „frământările rusești” ca produs al condițiilor socio-economice, ca expresie a luptei de clasă. Este imposibil să nu vedem enorma superioritate științifică a acestor ultime opinii, datorită cărora, pentru prima dată, devine clar de ce întrebări dinastice relativ nesemnificative încep brusc, așa cum se pare, fără niciun motiv, încep să ridice mii de oameni, să conducă le mor, se ciocnesc cu alte mii și duc la viața socială într-o stare de criză fără precedent. Nu poți explica astfel de mișcări dacă nu înțelegi viața socială a maselor de oameni și psihologia oamenilor care le corespunde. Tulburările rusești s-au manifestat pe parcursul celor trei secole descrise, nu pentru că s-au stârnit oameni sediționși, ci ca urmare a crăpăturilor adânci care au fost găsite în corpul statului rus. Nu armonie pașnică, ci lupte surde, subterane, curenți vulcanici profundi, clocotirea în societatea rusă - asta a dat naștere tulburărilor rusești. Este timpul să aruncăm din istoria Rusiei aceste împodobiri romantice cu care slavofilii au înzestrat-o. Și este necesar să le aruncăm deloc în numele afirmării identității modurilor rusești și ale Occidentului, ci în deplină conștientizare a tuturor diferențelor inerente istoriei Rusiei. Rusia nu-și pierde fața specială din faptul că istoria sa este plină de confuzie.Caracteristica istoriei ruse, așa cum a fost stabilită de marii noștri istorici, este determinată de motive pur naturale, geografice. Fenomenul principal al istoriei noastre, așa cum a subliniat pe bună dreptate S. M. Solovyov, este colonizarea. Dar în procesul de colonizare a Europei de Est, a tuturor popoarelor europene, slavii

Biblioteca „Runivers”

erau extreme, învecinate cu spațiile nemărginite ale Asiei nomade. Prin urmare, întreaga noastră istorie este, în primul rând, lupta cu Asia, adaptarea la Asia și asimilarea Asiei. Statul nostru s-a născut în procesul unei lupte severe de lungă durată cu nomazii asiatici, care au fost primii învingători, apoi au devenit treptat învinși. Statul nostru, care a crescut în această luptă, avea în mod tipic caracterul unei societăți militare, construită, ca o armată mare, pe principiul serviciului sever de serviciu. Formele libere ale societății industriale îi erau complet străine. De aceea viața în statul nostru nu a fost ușoară, - „o taxă odioasă”, cum spunea poporul nostru – „tot pământul a fost ușurat”. Și este clar că taxa aspră de la Moscova nu a fost pe placul tuturor , elementele mobile ale populației au încercat în orice mod posibil să se ascundă de ea. Și au existat multe elemente libere ale acestora, oamenii liberi nomazi au fost chiar elementul

nostru deosebit, care s-a manifestat atât în „ushkuyniki” din Novgorod, cât și în glorioșii „tovarăși” de bază ai cazacilor din sud.
Particularitatea statului nostru era că în jurul lui se întindeau ținuturi nesfârșite în sud și est, unde era cu adevărat ușor și convenabil să se ascundă. Aceasta este diferența noastră față de Occident, unde lumea era îngustă și unde nu era unde să ne ascundem, decât în întinderile nesfârșite ale mării. Prin urmare, problema Occidentului era o problemă de rezolvat pe un teritoriu finit, iar problema noastră a fost rezolvată pe un teritoriu nedefinit. Prin urmare, în Occident s-au străduit pentru îmbunătățirea laturii interioare a vieții sociale, în timp ce la noi s-au luptat pentru expansiunea externă în spațiu. Prin urmare, istoria occidentală a urmat principiul intensificării sociale, în timp ce noi am urmat un drum extins. Pe
În Occident, dacă statul apăsa, nu exista decât o singură cale de ieșire: îmbunătățirea statului și scăderea presiunii. La noi statul a apăsat din necesitate, dar noi nu ne-am străduit să îmbunătățim statul, ci am plecat din el în stepă și în păduri. Statul i-a depășit pe cei plecați - au mers din nou mai departe. Deci procesul de colonizare a continuat.
Un rol primordial în istoria noastră l-au jucat oamenii liberi ruși, cărora uzul popular rusesc le-a dat numele de „cazaci”, un fenomen necunoscut Occidentului, dar constituind o trăsătură tipică Rusiei moscovite și lituaniene. Dacă te uiți la toate șocurile de mai sus ale statului rus, se dovedește că majoritatea dintre ele au fost alimentate de forțele oamenilor liberi sau susținute de aceștia. Acea „revoluție de sus”, care până la urmă
al XVI-lea , Groznîi a făcut-o, distrugând „prinți” și pornind oprichnina, a avut succes doar pentru că, așa cum subliniază acum istoricii, proiectul de populație a exploatațiilor de pământ boieresc „a ordonat”, a scăpat de impozit și a intrat în câmpul sălbatic. Marea moșie boierească a căzut, aristocrația tribală s-a sărăcit și nu a putut rezista puterii monarhice, spre deosebire de aristocrația feudală din Occident. De aici și întărirea autocrației în Rusia în forme necunoscute Europei de Vest.*) Dar sub influența fuga populației, s-a pregătit treptat o criză economică severă de la început.
XVII . Călătorii care descriu Rusia la sfârșitul secolului al XVI-lea pictează imagini groaznice ale pustirii sale. Fletcher între Vologda și Yaroslavl, pe 180 de mile, a numărat până la 50 de sate în care nu exista nici măcar un

*) Mier. Rozhkov, Din istoria Rusiei 1923, p. 160.

un rezident. Fuga populației a coborât tehnica agricolă, a contribuit la răspândirea sistemului de schimbător, în care fermierul arde pădurea, ara, ară totul din pământ și aleargă mai departe. Cu un astfel de sistem, populația era amenințată cu foametea, care s-a manifestat cu o forță teribilă la sosirea anilor nefavorabili din punct de vedere climatic (începând cu 1601). Imaginile acestei foamete, care i-a adus pe ruși la canibalism, seamănă în mod viu cu greva foamei din 1921-22.
Atunci oamenii liberi au început să se agite la periferie.
Întreprinderea primului impostor nu s-ar fi încheiat cu un asemenea succes dacă nu ar fi fost sprijinit de oamenii liberi rătăcitori și de diverși moscoviți fugari. Se subliniază pe bună dreptate că tocmai ideea unui impostor s-a născut printre cazacii din Volga, care, chiar înainte de apariția falsului Dmitri, au ordonat să-i spună țarului

Boris: „Iată-ne, cazaci, vom veni în curând la Moscova. cu țarul Dmitri Ivanovici”. Falsul Dmitri I a fost sprijinit de cazacii occidentali încă de la primii pași. Țarul Boris a fost informat de către agentul său Gavril Krupovici că „cazacii din Zaporojie au trimis înainte un domn să le dea o recompensă și se vor ridica la Moscova să o ducă”. Ambasada trimisă de la Don l-a bătut cu frunte pe Fals Dmitry, „ca să nu ezite, s-a dus în statul moscovit, iar ei (cazacii) s-au bucurat cu toții pentru el. *) Guvernul celui de-al doilea impostor a fost pur și simplu un guvern cazac. Cazacii, cu elementele care li s-au alăturat și au fost scutiți de taxă, au realizat un program de „expropriere” în toată Rusia, numit „furt” de către moscoviți. În 1612, cazacii nu s-au împăcat deloc, ci au plecat cu Zarutsky, plecând la Moscova

*) H. N. Firsovu, Turmoil and the People of Russia, L. p., pct. I, pag. 25.

doar partea cea mai înclinată spre ordinea de stat (cazacii casei), care a avut un rol atât de important în alegerea lui Mihail Romanov. Cazacii au tulburat Moscova în timpul domniei lui Mihai, mulți schismatici au intrat în cazaci după tulburarea bisericii, răzvrătirea lui Razin a fost cazacă, cazacii s-au răzvrătit sub Petru, iar rebeliunea Pugaciov a ieșit din cazacii Yaik. Poporul nostru a legat în memoria lor frământările cu cazacii. Nu fără motiv, așa cum a subliniat N. N. Firsov, cântecul popular, amintindu-și vremurile tulburi, cântă: „O, Donului, o, Donului!” ..

Îndepărtând astfel vălul romantic din istoria Rusiei, trebuie să spunem că forțele sale determinante au fost, pe de o parte, forțele de organizare a statului, forțele ordinii, pe de altă parte, forțele dezorganizarii, anarhismul, exprimate în exterior. în diverse manifestări ale tulburărilor ruseşti. O caracteristică a istoriei Rusiei este că această tulburare nu a fost o încercare de a organiza oamenii liberi în limitele ordinii de stat, ci a reprezentat ieșirea sa veșnică din stat în câmpul sălbatic și în pădurile întunecate. Părăsirea statului este un fapt primordial al istoriei Rusiei, care și-a găsit întruchiparea fizică în cazaci și justificarea morală în diverse opinii politice care justifică fuga de formele politice organizate ale vieții publice.

2.

Principala idee organizatorică a istoriei Rusiei a fost ideea monarhiei autocratice de la Moscova, care, odată cu aderarea lui Petru cel Mare, a fost interpretată în sensul absolutismului occidental și s-a transformat în

în ideea Imperiului Rus al stilului Petersburg. Într-un alt loc, am încercat să arătăm că ideea monarhiei nelimitate de la Moscova a fost o idee păgână, reproducând exact toate punctele principale ale absolutismului oriental antic, că este o ființă teribilă, pedepsitoare și milostivă, că viața și moartea oamenilor este în mâinile lui, că el, ca un zeu, aduce mântuire supușilor săi, de care este legat nu printr-o legătură legală, ci printr-o legătură pur morală. Publiciștii monarhiei moscovite și, în special, Iosif Sanin și școala sa, au reprodus exact în opiniile lor toate aceste puncte principale, care au fost ulterior expuse în teoria politică a lui Ivan cel Groaznic. Astfel, „Iosifianismul” a devenit teoria oficială a autocrației de la Moscova. Autorii acestei teorii aparțineau claselor educate ale statului Moscova, făceau parte din vechea „intelligentsie” moscovenă, formată în principal din cler. Această teorie „Iosifiană”, recunoscută oficial de

guvernul de la Moscova, este de obicei considerată o teorie națională, națională. Se crede că, așa cum credeau iefiții, întregul popor rus a privit statul în acest fel. Nu avea alte păreri, iar dacă existau, atunci era „răzvrătire”, șovăială, o invenție a unor intruși și rebeli. Această viziune este facilitată de conceptul de istorie a Rusiei evidențiat mai sus, ca proces în care nu a existat nicio „disidență”, dar totul a izvorât dintr-o convingere pașnică și

♦) Vezi Calea, nr.6.

mod de viață întemeiat religios. Când această concepție naivă este respinsă, se pune firesc întrebarea: cum rămâne cu curentele populare agitate, vulcanice, ei, în opoziție cu statul, profesau aceleași idei ca și iozefiții? Sau aveau o altă viziune asupra statului, care nu seamănă cu teoria oficială a autocrației de la Moscova? Se poate spune în primul rând, așa cum se face de obicei, că dacă teoria iozefită ar fi fost o simplă invenție a intelectualității, mărețul edificiu al absolutismului moscovit nu ar fi fost niciodată construit. Pentru construirea unei ordini de stat, nu este suficient ca o mână de oameni educați să o simpatizeze; este necesar ca la construirea lui să ia parte mase largi de oameni, care cred în adevărul acestui sistem de stat și se simt a fi susținătorii și apărătorii lui sinceri. Poporul rus trebuia să se simtă simpatic cu planul iosefiților - altfel nu ar exista nici un stat moscovit. Cea mai frapantă indicație că idealul unei monarhii nelimitate a stilului moscovit nu a fost o simplă teorie sunt evenimentele din Epoca Necazurilor, care, după cum am văzut, sunt subliniate de scriitorii de persuasiune slavofilă. La început, oamenii au contemplat cu blândețe tulburările, „nu știau cum să ajute la necaz”, „cum să treacă la treabă”. Din naivitate, s-a lăsat atras de revoltă, dar curând și-a dat seama „că aici nu are nimic de apărat și de apărat în afară de propria lui parte”. Apoi a mers la miliția lui Minin și Pozharsky, descoperind exorbitanta „bogăție a forțelor morale” și „tăria fundamentelor sale istorice și civile.” **) Așa că sunt

*) Concept, care aderă la

IV. Zabelin, Minin și Pozharsky, ed. 3, 1896, p. 7.

a fost proclamată o monarhie în stilul Moscovei - acest ideal popular rusesc primordial. Deși raționamentul de mai sus păcătuiește cu o naivitate istorică neîndoielnică, nu se poate nega că orășenii din nord și țăranii din nord care au mărșăluit pentru a elibera Moscova - acest „mijloc social” Moscova - se pare că au susținut cu adevărat programul monarhiei Moscovei. Neduşi de „nici planurile reacţionare ale boierilor domneşti”, nici „căutarea unei revoluţii sociale”, ei au personificat acea forţă conservatoare pentru care idealul monarhic nu era un simplu cuvânt, ci mai mult sau mai puţin o convingere profundă.*)**)

Faptul că monarhia Moscovei nu a fost lipsită de popularitate în rândul maselor largi ale poporului este evidențiat și de atitudinea poporului față de domnia lui Ivan cel Groaznic. Eradicarea boierilor, lupta împotriva aristocrației tribale, au fost înțelese de mase largi de oameni ca o cauză cu adevărat populară. „Mai bine este un țar formidabil decât cei șapte boieri”, spune un proverb popular. „Un regat groaznic este mai bun decât un interregnum”. După cum s-a remarcat deja de mai multe ori în literatura rusă, poporul nostru, în cântecele lor și în epopeea, a uitat pe majoritatea țarilor noștri, dar a păstrat amintirea lui Ivan Vasilievici cel Groaznic - și în principal despre părțile luminoase ale sale. caracter. Toate acestea arată că poporului nostru îi plăcea acel tip extrem de ideologie monarhistă, care era

personificată atât în personalitatea, cât și în opiniile Teribilului Țar. Dar ceea ce este cel mai important: poporul nostru în proverbe a reprodus literalmente teoria monarhiei autocratice,
*) Platonov, Eseuri despre istoria necazurilor,
ed. 2., 1901, p. 431.

cum a fost reprodus, conform modelelor păgâne, de către iosefiți și discipolul lor suveran.
Proverbele noastre populare afirmă, în primul rând, adevărul care stă la baza monarhismului păgân estic - adevărul despre asemănarea ordinii cerești și a ordinii pământești. „Dumnezeu în cer, rege pe pământ”, spune înțelepciunea sa. „Cum Dumnezeu este în ceruri, așa este un rege pe pământ”. Prin urmare, „fără Dumnezeu, lumea nu stă în picioare, fără rege, pământul nu este zidit”. La fel ca popoarele antice, poporului rus îi place să aseamăne țarul cu soarele: „Un soare strălucește pe cer, iar țarul rus este pe pământ”. De aceea regele este purtătorul voinței divine: „Ceea ce nu vrea Dumnezeu, nici regele nu va”. Țarul poruncește, iar Dumnezeu călăuzește pe calea adevărată. „Inima regelui este în mâinile lui Dumnezeu”. „Numai lui Dumnezeu, Suveranul are un răspuns”. Aici înțelegem pe ce se bazează nelimitarea adevăratului monarh: el este nelimitat în apropierea lui de Dumnezeu, ca purtător al planurilor divine și al adevărului divin. „Unde este regele, aici este adevărul”. „Condamnarea țarului este fără proces, voința țarului nu este judecată”. „Regele judecă modul în care Dumnezeu o pune pe inima lui”. „Adevărul lui Dumnezeu, dar curțile regilor”. „Judecata regilor este judecata lui Dumnezeu”. Și este clar că purtătorul planurilor divine, o ființă deosebit de apropiată de cer, nu poate decât să fie teribil și formidabil. „Regele nu este foc, dar mergând lângă el, vei fi pârjolit.” Aproape de rege, aproape de moarte. Un astfel de rege este purtătorul mâniei divine și al milei divine. „A pedepsi și a avea milă – față de Dumnezeu și rege”. „Regele mâniei este ambasadorul morții”. „Nu există mai multă milă decât în inima unui rege”. Prin urmare, regele este „tatăl”, salvatorul și păstrătorul. „Regele este generos – există un tată pentru toată lumea”. „Fără rege, oamenii sunt orfani”. „Fără rege
Biblioteca „Runivers”
pământul este văduvă” (sau Rus’ este văduvă). „Dumnezeu și țarul Rus’ este puternic”.
Proverbul este o „formulă gata de comportament moral” a popoarelor primitive, a căror gândire vede criteriul adevărului nu în conformitate cu rațiunea, ci în „originalitate”, în aureola tradiției indestructibile, lăsată moștenire de la strămoși. „Un proverb nu se spune degeaba” - și nu degeaba poporul rus în proverbele lor a idolatrizat monarhia.
Monarhia stilului iosifit a devenit adevărata sa cauză, „poporului”, iar ultima, poate cea mai convingătoare dovadă în acest sens, sunt evenimentele semnificative din istoria Rusiei, purtând numele schismei. Din punctul de vedere al istoriei ideilor politice, schisma pare a fi un fenomen cu totul excepțional în originalitatea acelor procese care s-au dezvăluit odată cu dezvoltarea treptată a acesteia. Diviziunea nu a fost o mișcare „protestantă”, „reformistă”, dimpotrivă, a izvorât din adâncurile conservatorismului cotidian de la Moscova. O schismă nu se putea naște decât în atmosfera statului iosifit, care își punea ca scop principal apărarea statului de drept. Problema divizării, în esență, a fost pusă de însuși Joseph Volokolamsky, iar ceea ce s-a întâmplat a fost îndeplinirea istorică ulterioară a acestei sarcini. Nu fără motiv,

schismaticii îl considerau pe Iosif „al lor” și foarte venerat.*) În scrierile lui Iosif, se punea clar întrebarea cum ar trebui tratată guvernul dacă încetează să păzească adevărata credință. Fără ezitare, Iosif a susținut că adevăratul ortodox nu este

*) După cum notează Zhmakin acest lucru în eseul său „Metropolitan Daniel”. Lecturi în Imperial. Tot. Istorie, 1881, II.

este obligat să recunoască un asemenea guvern şi să-i asculte.*) Deci schismaticii au început să acţioneze în momentul în care, după părerea lor, statul a încetat să mai fie gardianul statului de drept. Cu toate acestea, deși apostazia statului față de ortodoxie nu era încă complet decisivă, era posibil să nu o condamnăm necondiționat. S-ar putea presupune că statul acționa „din simplitate”, din necugetare și nu a căzut în păcat ireparabil. De aceea, obiectul negării schismaticilor a fost la început nu statul, ci doar reprezentanții bisericii oficiale. Primii conducători ai schismei au încercat să protejeze și să văruiască statul, să transfere întreaga cotă de responsabilitate asupra reprezentanților bisericii oficiale. „Biserica este ortodoxă”, spuneau ei, „și dogmele Bisericii sunt de la Nikon ereticul.” Dacă ești ortodox, nu te uita la pleava ereticilor din cărți.”**) Cel mai înflăcărat susținător al schisma, protopopul Avvakum, este încă plină de credință în puterea puterii regale.***)

Poporul rus, despărțindu-se în schismă de biserica oficială, încă încearcă să se agațe de stat și de puterea regală. Și a rămas așa până la domnia lui Petru 1, până la înființarea Imperiului, când, după părerea mea

*) Acest moment din punctul de vedere al lui Iosif este subliniat foarte clar în monografia lui Dyakonov „Puterea suveranilor de la Moscova”.

**) Notă despre interogatoriul lui Habacuc Lazăr și Bobotează 5 aug. 1667 „Cuvântul fratern”. 1876., nr. 1 p. 21.

***) Descrierea unor eseuri scrise de schismatici în favoarea schismei. Nota lui Alexander B. (Arh. Nikanor de Rostov), Sankt Petersburg, 1861, partea a II-a, art. 37.

niyu cercurile populare destul de largi, statul a căzut irevocabil în păcat. Înființarea Imperiului denotă cu claritate acel cotidian, traversând pe care anumite părți ale poporului rus încep deja direct să se îndepărteze de stat, care a încetat să păstreze preceptele antichității și dreapta credință. Și mai presus de toate, schismaticii se îndepărtează de teoria originii divine și se îndepărtează, de la postulatele loialității creștine față de stat, căzând în Vechiul Testament și stările de spirit apocaliptice.fiecare suflet trebuie să se supună puterilor care există. Schismaticii cred că această teorie a fost creată de „falși drepți” și că este complet nepotrivită pentru condițiile moderne de viață. „La începutul propovăduirii Evangheliei”, spun ei, „a fost putere păgână peste tot, iar aici ereticii au averi de hulă, iar apoi, conducătorii păgâni, slujitorii diavolului doar nu vorbesc, ci aici despre Satana însuși după cum la numărul lui (666) este cuvântul **) Prin urmare, nu trebuie vorbit de „subjugare” acestor autorități, ci de luptă cu ele, nu de onorare, ci de ură. „Autoritățile satanice ale lui Dumnezeu, în cuvintele profetului, parcă poruncește să urăști pe vrăjmașii adevărului, verbul, pe cei ce te urăsc, Doamne, urăște-i, urăște-i cu ură desăvârșită, căci vrăjmașii mei sunt ai mei. .”***)

Cu o asemenea ură schismaticii au urât Imperiul, înființarea

*) Mier. articolul meu din nr 5 „Căi”.
♦♦) Kelsiev, Reguli de colectare, St. despre schismatici, vol. IV, Londra 1860, p. 268-9. „Extract din jurnalul lui Euthymius”. *♦*) Ibid., p. 274 „Extract din Eoch. Nici unul
Canor Semenov.

care a fost interpretat de ei ca un nou păgânism deosebit, ca un serviciu adus noilor Baali și Astartes. Împăratul a devenit pentru ei un „Hristos mincinos”, care „a început să se înalțe mai mult decât toți zeii vorbiți”. „Și fii autocratic, neavând pe nimeni egal cu sine însuși, luând asupra lui nu numai puterea regală, ci și cea ierarhică, a lui Dumnezeu, fii un păstor autocrat, un cap fără cap peste toți.” *) El, așa cum ar fi, si-a atribuit slava fiului lui Dumnezeu. Acele doxologii poetice cu care societatea noastră educată i se adresa lui Petru au fost pur și simplu interpretate ca o blasfemie.

„El este zeul tău, zeul tău,
o, Rusia!
El a luat mădularele cărnii în tine, a coborât la tine din înălțimi...”

Referindu-se la aceste cuvinte, oponenții poporului ai puterii imperiale au spus direct: „și haita era numită zeitatea Rusiei”... Petru), luând pentru ei membri trupești, așa cum scriu sfinții Efrem și Hippolyte: un vas ticălos va fi născut dintr-o femeie, iar Satana va locui în el și va începe să creeze prin voința lui. Cele mai laice imagini ale lui Petru erau insuportabile pentru imaginația populară. Privind gravura, tăiată în 1764, înfățișând împăratul împreună cu Minerva, schismaticii au spus că toate acestea sunt „icoane ale lui Antihrist”, „imagini animale”. „Și tronul lor comun și cărțile legiuite sub picioarele lor

♦) Kelsiev, S. S., vol. II, Colecția de la Sf. Scripturi despre Antihrist.

Biblioteca „Runivers”

ei, și ca și Mercur, zeul elenismului, zeul negustorilor și al elocvenței și ajutoarelor hoților, cu aceeași Minerva o descriu cu aceeași furcă. Această imagine este „ca făptura unui idol, văzută de Daniel”.

Despărțirea noastră a primit pe bună dreptate numele de „Vechi credincioși”, deoarece a reprezentat o reacție ascuțită arătată de vechea viață de la Moscova la noua ordine de la Petersburg. Și cu o simplitate și o claritate uimitoare a fost formulat programul politic al Vechilor Credincioși. „Nu îl recunosc pe Alexandru Nikolaevici ca împărat, dar îl recunosc ca țar”, a mărturisit un schismatic arestat (Fedosyevets) în 1855. „Titlul de împărat înseamnă Perun, Titan sau Diavol; stema vulturului dublu este și ea diabolică, căci un om, un animal și o pasăre au câte un cap, iar două capete au un diavol. Recunosc pe țar și întreaga familie regală ca fiind cei mai evlavioși și credincioși atunci când încep să creadă în adevăratul Isus, și nu în Iisus Antihrist, și când ne eliberează pe noi, credincioșii în biserica antică și suferim în robie, de la tine. clerul fals cu trei degete, care este format din schipotnikov care a pângărit biserica și credința... Legile civile au fost create nu de țar, ci de autorități; au fost semnați de țar numai de frică și frică pentru viața lor; și de aceea consider că aceste legi sunt false și fără lege și recunosc legea cu o sută de capete a lui Ioan cel Groaznic. Recunosc autoritățile lumii doar pe cei care au fost numiți de rege, și nu de împărat. Nu există șefi peste noi, credincioșii, acum deloc, dar înainte erau boieri și dregători. Senatul tău este un comitet diabolic.*)

Cu o mai mare claritate este cu greu posibil
pentru a exprima puterea impresiei făcute de ideea statului iosifit asupra sufletului unei persoane ruse autentice. Încă din jumătatea secolului trecut, problema politică rusă a fost redusă la o formulă simplă: țarul Moscovei, „radiant de Ortodoxie”, să stea pe tronul Sf. Căci „Biserica ta a fost ortodoxă și sfântă înaintea Patriarhului Nikon”, au spus Vechii Credincioși. „De pe vremea lui Nikon, clerul a încălcat credința creștină și biserica ta, pe care o numești ortodoxă, a fost pângărită... Dar cinstesc biserica antică care a fost înainte de Nikon, dar o blestem pe cea actuală și nu merg niciodată la ea ... *) Biserica Donikonian în loc de a lui Nikon, un țar în loc de împărat, o sută de capete în loc de cod de legi , boieri și guvernatori în loc de funcționari, ordine în locul unui „comitet diabolic, personificat de Senat - este nu aceasta este descoperirea puterii efective a perspectivei lumii moscovite, care a supraviețuit până la sfârșitul secolului al XIX-lea și, este de netăgăduit, deja scădea în memoria noastră?
Și totuși, nu totul a fost bine în acest ideal politic primordial, național rus. De fapt, mulți dintre contemporanii săi s-au agățat de vechiul stat moscovit, dar s-au agățat de el cu mari rezerve. Acest lucru este deja dovedit de înțelepciunea populară exprimată în proverbe. În proverbe și zicători, poporul rus, după cum am văzut, a divinizat monarhia, dar este imposibil să nu se descopere în ele în același timp un protest politic ascuțit, o critică socială profundă. „Dumnezeu este înalt”, spune înțelepciunea populară, „departe de țar”. „Regele nu știe asta

♦) Kelsiev, S. S., vol. I, p. 217.

♦) Ibid.

face canisa”. „Tarul favorizează, psarul se descompune”. În aceste zicători, nu monarhia însăși este condamnată ca instituție, ci adevăratele ei întrupări. Monarhul a părăsit poporul, așa cum Dumnezeu a părăsit lumea - astfel sunt stările de spirit care promovează predicarea maniheismului în conștiința religioasă și dezmințirea statului întemeiat religios în conștiința politică. Uneori, însă, proverbul rus merge și mai departe: oamenilor nu le place că depind de străini, puteri superioare în toate. „Sufletul este al lui Dumnezeu, capul este regal, spatele este boier”. „Condamnă-i pe ai noștri, voia ta, măcar să ne duci lemne de foc, doar pune puțin”. Acest protest este deosebit de ascuțit când vine vorba de dependența nu de Dumnezeu și de rege, ci de clasele superioare. „Vom sluji și în iad, la bar: ei vor fierbe în ceaun, iar noi vom pune lemne de foc.” Barurile și boierii sunt rădăcina răului social care denaturează natura puterii regale. „Favorurile regale se seamănă prin sita boierească”. Slujitorii suveranului, clasa de serviciu și birocrația sunt considerate deosebit de dăunătoare. – Măcar voievodul nu merită un bast, dar pune-l pe unul grozav. „Întoarce-te, Doamne, poporul și hrănește guvernatorul.” „Dumnezeu a creat două rele: funcționarul și țapul”. „Capra trage vița, și lupul trage capra, și țăranul trage lupul, și preotul trage țăranul, și preotul este rânduitorul, iar rânduitorul este diavolul.” Funcționarul va lua condeiul, țăranul are poșeta și îi tremură barba. Venalitatea și voința de sine a slujitorilor regelui sunt supuse biciuirii. „Hoțul este de vină, dar funcționarul se bucură de el”. „De la diavol te vei lupta cu o bâtă, iar de la subyachago cu un cincizeci”. „Hai să ne trezim să facem bătăi de cap – ține o piatră în

sânul meu”. „Greciul este la loc, că pisica este la aluat: și grefierul este în piață, atunci Doamne miluiește”. Conștiința poporului este mai ales indignată de nedreptatea curții suveranului.

„Nu va fi ușor să găsiți judecători printre oamenii drepților.” „Judecătorul este direct, dar judecătorul este strâmb”. „Nu vă fie frică de lege, fie frică de judecător”. „El este legea, așa cum îi cunoaște judecătorul”. „Când racul fluieră, atunci judecătorul va decide corect”. „Semnătura este a judecătorului, dar conștiința este a servitorului”. „Dumnezeu îi iubește pe cei drepți, dar judecătorul iubește povestea”. „Este bine pentru judecători că au luat ceva în buzunar”. — Buzunarul judecătorului, că burta preotului, gușa aia de rață. „Dă un judecător, câștigi totul”.
Așa sunt distorsionate instituțiile divine ale monarhiei în conștiința oamenilor. Monarhia este lucrarea lui Dumnezeu, dar ordinea din ea, mai degrabă, este lucrarea necuratului. Și acum, cea mai profundă dorință apare în omul rus - de a corecta aceste ordine. Poate că, puterea unei astfel de aspirații, sinceritatea ei, abnegația cu care a fost realizată, rusul diferă de multe alte popoare. Cu cel mai mare entuziasm, el caută „adevărul” și vrea să-și construiască propria stare, ca „stare de adevăr”. Susținătorii concepției care consideră monarhia iozefită ca fiind singurul nostru ideal național, pierd cu desăvârșire din vedere aceste aspirații primordiale ale sufletului rus, caracteristice nu numai intelectualității din perioada Petersburgului, ci la fel de dragi vechii Moscove și iluminate și iluminate. oameni neluminați.
Cunoaștem patru răspunsuri la întrebarea cum a fost imaginată o astfel de „stare de adevăr” în concepțiile largi populare rusești asupra lumii politice: 1) ideea unei monarhii legale ortodoxe; 2) ideea de dictatură; 3) ideea oamenilor liberi cazaci; 4) ideea unei înțelegeri sectare a statului. Vom vedea că toate, fiind profund populare, erau foarte diferite de opiniile politice ale iosifismului.
Biblioteca „Runivers”
h,
Până acum, se mai pot întâlni susținători ai acelei concepții, conform cărora monarhia absolută de tip „Iosifian” este adevăratul și singurul ideal politic posibil al Ortodoxiei Răsăritene. În același timp, ei uită că, în ciuda înrădăcinii semnificative a „Iosifismului”, nu numai în clasele conducătoare, ci și în rândul maselor largi ale Moscoviei, nu a fost în niciun caz singura tendință politică de la Moscova și a luat rădăcini numai după o luptă încăpățânată. cu adversari care se consideră pe bună dreptate gardieni ai spiritului ortodox. Diferențele ideologice dintre reprezentanții școlii josipiene și adversarii lor politici nu și-au pierdut semnificația reală până în prezent. Și, poate, iluminarea lor din punctul de vedere al istoriei ideilor politice este deosebit de importantă în zilele noastre, în acele zile în care moștenirea iozefită acceptată de Imperiu s-a prăbușit într-o mare nouă frământare și când problema relației dintre Ortodoxia Răsăriteană la stat necesită o soluție nouă, pur principială ia. Fantome pe jumătate păgâne ale „Iosifismului” plutesc încă peste Ortodoxia Rusă de Est, iar pe jumătate uitată pentru el rămâne acea altă intuiție a lumii politice, care, în epoca întăririi Moscovei, a fost formulată de partidul „Volga”. bătrâni” cu Nil Sorsky în frunte, a fost dezvoltat de un publicist al secolului al XVI-lea ƀka Vassian Patrikev, în Cele mai importante puncte au fost susținute de Maxim Grek și s-au reflectat mult timp în tratatele politice ale Moscoviei de mai

târziu. Soarta istorică nu a fost favorabilă acestei tendințe, care uneori a fost numită cuvântul ponosit „liberal”. În
3
așteptați-l au fost învinși de iosefiți deja la sfârșitul domniei lui Ivan al III-lea. Mulți dintre ei au fost declarați eretici și și-au încheiat viața în robie, în mănăstirile lui Iosif. „Cu care dintre cele două părți am simpatizat mai mult” - această întrebare, pusă încă din anii 60 ai secolului trecut de O. Miller, nu poate fi considerată rezolvată până în prezent. Dar, având în vedere apropierea strânsă a oponenților lui Iosif cu bătrânii noștri ruși și cu enorma autoritate de care bătrânii se bucurau până de curând în rândul poporului nostru, este permis să presupunem că a fost și o tendință populară largă - un strat subteran binecunoscut care trăiește în adâncurile elementului rus și nu iese întotdeauna la suprafață.
Starile politice care au ieșit din mediul bătrânilor Trans-Volgă și susținute de jurnalismul moscovit din secolul al XVI-lea nu au fost în niciun caz alimentate de nicio idee radicală, democratică, republicană. Acestea din urmă erau în general foarte slab dezvoltate în rândul poporului rus, căruia, chiar și în opoziția lor față de monarhie, îi plăcea să rămână monarhic. Deci, partidul opus iosefiților a stat în punctul de vedere al instaurării divine a puterii regale, dând totuși acestui punct de vedere o tentă ușor diferită în comparație cu Iosif Volokolamsky și școala sa. „Mulți oameni vorbesc în lume”, spune una dintre scrierile politice din secolul al XVI-lea, „cum a conspirat Dumnezeu în această lume pentru a fi un om cu voință de sine; dacă Dumnezeu a creat un om autocrat în această lume și nu ar stabili regii și marii prinți și alte autorități, „nu ar separa hoardele de hoardă.” *) Deci

*) Druzhinin și Dyakonov, Conversații ale făcătorilor de minuni Valaam. „Cronicile Comisiei arheografice”, vol. X, Sankt Petersburg., 1889.

teoria autocrației umane, sau, s-ar putea spune, a democrației, este considerată inacceptabilă dinainte, o teorie care era cunoscută, așa cum o vedem în „lumea” Moscovei. Dumnezeu a creat regi și mari prinți și alte autorități „pentru înfrânarea acestei lumi și pentru mântuirea sufletelor noastre”. S-ar putea crede că autorul predă aici despre puterea regală în același mod în care au predat Iosif Volokolamsky și Ivan cel Groaznic - că „principiile puterii în ambele direcții sunt exact aceleași”. Cu toate acestea, aceasta este doar o asemănare externă, superficială. Pentru direcția care emană de la bătrânii Trans-Volgii, în primul rând, este caracteristică convingerea că fiecare stare pământească stă în păcat și că de aceea nu poate fi în niciun caz o reflectare și asemănare exactă a ordinii divine. Statul este împărăția acestei lumi, iar „tot ce este în ea” este „această împărăție a luminii”. Și în același timp există o altă împărăție „în afara lumii”, împărăția lui Dumnezeu, iar calea către ea nu este calea statului, ci calea monahismului. Monahismul, în schimb, renunță la orice çyerb lumesc, de la această lume „și tot ce este în ea”, așadar și de la calea statului. Pentru iosefiți, mântuirea constă în stabilirea unui stat de drept, adică a unui astfel de stat care se va contopi complet cu instituțiile religiei pozitive și, în consecință, se va contopi complet cu Biserica. Dogmele și riturile bisericii vor deveni legile acestui stat, șeful acestuia, în măsura în care păstrează statul de drept, va deveni în același timp șef al bisericii, biserica va deveni parte a instituțiilor statului. și inevitabil va accepta

*) Aceste gânduri sunt subliniate mai ales în „Convorbirile făcătorilor de minuni din Valaam”, S. p.

forme ale regatului „separat”. Trăind într-o astfel de stare, supunându-și autoritatea, împlinindu-și legile, o persoană îndeplinește astfel preceptele religiei, în consecință, trăiește o viață dreaptă și este mântuită. Statul în această înțelegere îndeplinește aceeași misiune pe care a îndeplinit-o și la Hegel, în care moralitatea obiectivă însăși a fost întruchipată în stat, sau la Confucius, care crede că însuși principiul ceresc trăiește în stat. Dimpotrivă, pentru direcția opusă, exprimată de bătrânii trans-volgă, mântuirea nu era acoperită de slujirea unei legi religioase pozitive, ci în primul rând necesita un act personal profund, o faptă spirituală sau „inteligentă”. Jurământul monahismului nu a constat în a trăi o viață de stat, ci în această viață a ajunge la acea lumină dumnezeiască cu care se luminează o altă viață. Diferența dintre cele două hărți monahale, care au fost întocmite, pe de o parte, de Joseph Volokolamsky, și pe de altă parte, de Nil Sorsky, este izbitoare. În mănăstirea lui Iosif totul se baza pe disciplină, pe reglementare. O viață dreaptă a fost obținută prin faptul că călugării erau tot timpul ocupați cu îndeplinirea îndatoririlor exterioare și nu aveau timp să se dedice unor exerciții spirituale individuale. De exemplu, întreaga viață a călugărilor a fost cu Iosif sub supravegherea stareţului, a pivniței și a 12 dintre frații mai mari. „Unii dintre acești bătrâni merg în jurul mănăstirii zi și noapte în fiecare oră, astfel încât toți călugării să fie în chiliile lor și să-și facă treaba, și să nu se plimbe degeaba. Alții supraveghează protopopiatul din sala de mese. Încă alții, în timpul slujbei, ocolesc toată biserica pentru a vedea dacă toți călugării sunt prezenți în ea și dacă fiecare

Biblioteca „Runivers”

stă în locul lui. Al patrulea sta în pridvor la ușile bisericii, pentru ca cei care stau în pridvor să nu vorbească și să râdă și să nu părăsească biserica în timpul slujbei etc. totul este construit pe „adevărul din afară”, și nu pe „adevărul interior”. .”* **) Mănăstirea lui Iosif nu a fost doar o școală de disciplină externă pentru toți păzitorii credincioși ai dogmelor și ritualurilor, ci și o instituție de corecție pentru toți cei care se abate de la o religie pozitivă: nu fără motiv în cerul Volokolam Cei mai proeminenti eretici și în mănăstire au fost incluși liberi gânditori ai vechii Moscove. Ceva fundamental diferit este mănăstirea în înțelegerea lui Nil Sorsky. Regula Skete a Nilului tratează problema comportamentului exterior doar în prefață. Însuși conținutul statutului interpretează exclusiv despre „faptele inteligente” — despre metodele și metodele ascezei spirituale. Această carte, în esență, nu este un monument juridic, ci un tratat religios și filozofic, care învață despre regulile experienței spirituale și mistice. Prin urmare, mănăstirea Nilului nu este o instituție „biserică-stat” și „corecțională”, ci o școală liberă de viață spirituală. Într-o astfel de școală, și nu într-o stare, intrăm, după părerile direcției numite, pe adevărata cale a lui Dumnezeu. ***) Din cele spuse, devine clar că există o diferență profundă în problema relației dintre biserică și stat, acceptată

♦) Ex. Macarie, Istoria Bisericii Ruse, vol. II, 1871, p. 68.
**) Zhmakin, L. s., p. 21.
***) Nil Sorsky, Tradiție și regulă. Dvre monumente. scris, T.CLXXIX 1912.

separând ambele direcții numite. Dacă însăși biserica iozefită a fost „dată” în mâna statului – pentru a acționa însă pe deplin înarmată cu puterea statului – atunci oponenții ei, dimpotrivă, au cerut o separare hotărâtoare a sferelor laice și ecleziastice. Pentru ei, adevărata biserică este o manifestare vizibilă a numelui lor în viața de skete, iar acesta din urmă, după cum am văzut, nu a fost doar diferit de statul în proiectarea sa, dar, de asemenea, în spatele sarcinilor sale, nu a fost chemat să îndeplinească niciun fel de secular, lumesc. obiective. Din acest dezacord fundamental a izvorât în primul rând polemica cunoscută în secolul al XVI-lea între cele două școli cu privire la problema dreptului mănăstirilor la proprietate și la problema participării călugărilor la viața publică. „Și patrimonii și volosturi”, au spus susținătorii lui Nil Sorsky, „nu este deloc potrivit ca un creștin să le dea unui călugăr: adică este dăunător sufletului unui călugăr că ești supărat de tam-tam lumească... .” ... „” Lăsați monahii deoparte de tot ce este lumesc și zadarnic, nicidecum dați deoparte – nu dați voloste de la creștini...” mănăstirile au devenit mănăstiri de beție, pradă și tot felul de necurăție; că călugării s-au transformat, parcă, în „funcționari lumești” *). Pentru susținătorii prezbiterii, starea bisericii de stat, spre care s-a înclinat pentru prima dată Ortodoxia Răsăriteană, nu în epoca Sinodului Petrovsky, ci chiar mai devreme, în

*) Expresii preluate din „Convorbirile făcătorilor de minuni Valaam”, 1. p.

vremurile construcției statului Moscova. În nicio altă direcție creștină, gândul nu a fost exprimat într-o formulare atât de tranșantă: Biserica să stea în afara tuturor treburilor de stat! Mai mult, este o greșeală să consideri ideea menționată ca o manifestare a pasivității politice. Prin stabilirea acestei norme, oamenii din Volga doreau, în primul rând, „să pună biserica pe prima frumusețe spirituală”, astfel încât pastorii ei să devină adevărați proprietari ai autorității pur spirituale, reținând toate aspirațiile ilegale ale statului secular. *) Programul lor nu era să coboare Biserica la starea de stat, ci să pună statul sub conducerea pur morală a bisericii. Teoria iosefită stabilește începuturile unui fel de „papism” oriental, care are două forme istorice de întrupare: fie comanda unică a regelui, ca șef al bisericii, fie dualitatea regelui și a patriarhului, dintre care acesta din urmă există ca organ de stat.

Din punctul de vedere că calea statului nu este deloc calea care duce la Împărăția lui Dumnezeu, urmează consecințe inevitabile, în ceea ce privește însăși ideile despre natura puterii statului, sarcinile și limitele ei. Și mai presus de toate, această viziune este decisiv incompatibilă cu acea versiune a teoriei regalității, care a apărut pe pământul creștin răsăritean și a fost dezvoltată de iosefiți și studentul lor suveran, țarul Ivan Vasilyevici cel Groaznic. Este interesant, în primul rând, să ne oprim la recepție, cu ajutorul căreia iosefiții au combinat ideea păgână a zeității regale cu doctrina creștină. Metoda numită s-a redus la interpretarea predominantă a puterii regale cu ajutorul lui

*) Zhmakin, L. p., 100.

imagini ale Vechiului Testament și, pentru dovadă, nu au fost citate acele citate care vorbesc despre drepturile regilor evreilor și despre relația lor cu oamenii, ci în principal despre ideile din cărțile

Vechiului Testament despre puterea lui Iehova și puterea lui. asupra poporului evreu. În acest sens, se poate spune că Iosif Volokolamsky și școlile sale se aflau sub impresia unor idei religioase evreiești antice, transferate de ei direct de la zeul Vechiului Testament către regele pământesc. „Duhul Bibliei a avut o influență puternică asupra lui (Iosif). Pe Biblie, el a adus în discuție severitatea sentințelor și zelul profetic pentru Dumnezeu... „** ***)) Pe Biblie, adăugăm noi, și-a adus în discuție zelul pentru rege. Zeul Vechiului Testament „din fire este furtunoasă și furioasă”, „își atinge scopul cu pasiune și iritare”, „recompensează, pedepsește, instruiește”, „este iritat de voința unei persoane și îl bate dureros pentru neascultare”, el „cere smerenie, care include onoarea îndeplinită de un cult extern este inclusă și ea. **) Dar țarul iozefit nu este așa, nu este așa Ivan cel Groaznic! Regele lui Iosif, la fel ca Iehova, trebuie să ardă de „gelozia sa divină” față de adversarii săi și să manifeste „furie dreaptă” față de ei. **) Trebuie să aibă „ura perfectă” față de dușmanii săi, apostații. El trebuie să conducă peste supușii săi cu ajutorul acelei „înșelăciuni divine” și „înșelătorie divine”, folosindu-se de care zeul Vechiului Testament nu a transferat în mod direct bogăția Egiptului în mâinile evreilor, ci ia poruncit lui Moise să-l depășească pe faraon, care le-a dat drumul

*) Cuvintele lui Zhmakin.
**) Caracteristicile sunt preluate din Cheia credinței a lui Gershenzon.
***) Expresia Mitropolitului. Daniila, Zhmakin, 1. p., p. 409.

trei zile în pustie pentru rugăciune; sau cum l-a păcălit pe Saul făcându-l pe Samuel să mintă că a mers la jertfă, nu la ungerea noului rege. El trebuie să lupte cu hotărâre împotriva manifestărilor de voință umană. Prima sa lege trebuie să fie legea răzbunării – acea lege fundamentală a Vechiului Testament.

Pentru bătrânii Trans-Volgă norma religioasă supremă nu era vechiul testament, ci cel nou. Prin urmare, ei nu considerau obligatorii pentru un creștin acele reglementări care pot fi citite în Biblie. „Glozia divină”, pe care iozefiții au ridicat-o ca principiu, li s-a părut o manifestare a unei legi străvechi, căreia i se opune porunca evanghelică a iubirii. Răspunzând exemplelor Vechiului Testament, bătrânii Trans-Volgă au spus: „Atunci Vechiul Testament era încă acolo, Stăpânul unirii iubitoare de Hristos ne-ar arăta har nou, dacă nu judeci frate cu frate: nu judecă și nu vei fi condamnat.” *) Și destul de devastator pentru iosefiți, bătrânii au subliniat că, în lupta lor împotriva ereziei „evreiești”, au devenit ei înșiși iudaizatori, „subbotnici”: și tot Vechiul Testament, pe care Dumnezeu îi urăște”. Astfel, zeul iosefit al mâniei și mâniei în direcția opusă a devenit Dumnezeul iubirii și al milei. Și, în același timp, ideile despre un adevărat țar ortodox s-au schimbat în mod necesar.

„Vă rugăm”, citim într-un monument celebru din secolul al XVI-lea, „iubiți părinți și dragi frați -

♦) Mesajul de răspuns al bătrânilor din Trans-Volga către Iosif, citat de Panov, Zhuri. Min. Nar. Pr., 1877, februarie.

supune-te nobilului țar și marelui prinț și cu bună-credință prințului Rusiei, bucură-te și îndreaptă-i în toate și roagă-te lui Dumnezeu pentru ei și urează binele suveranului tău în toate!...*) Dar atunci cel monument adaugă: „. , mila spectacolului către lume - am asemănarea unui Dumnezeu milostiv. De asemenea, se cuvine ca toți să fie milostivi unul față de celălalt.” În mod similar, Vassian Patrikev credea că

„regele și marele prinț sunt vrednici să facă lucrurile cu milă.”** ***)) Astfel, regele iubirii și milei este pus în locul regelui mâniei și răzbunării. Sarcina sa este de a construi un stat adevărat, drept. „Da, nu preferați nimic mai mult decât adevărul și judecata împăratului cerului”, avertizau suveranii unei alte figuri bisericești din epoca caracterizată, străin prin naștere, chemat în Moscovia din Athos, care văzuse lumea, care fost în minunatul oraș Florența, „cele mai frumoase și reverente orașe existente în Italia „și auzind acolo este o predică pasională a „mnicha lui Hieronymus” (Savonarola), „o latină prin naștere și învățătură”, plină de „toate înțelepciunea și rațiunea scrierilor inspirate divin și cea mai înaltă pedeapsă, adică vorbirea filozofiei, ascetul este disprețuit și suficient de zelos divin.”***) „Nimic decât este mai necesar și mai necesar decât adevărul celui care domnește cu credință pe pământ”, a învățat el. Cu același ideal, autorul îl numește și pe mago al epistolei lui Sylvester ****). „Înălțat de Dumnezeu față de rege... domniți de dragul adevărului și al blândeții și al dreptății.. Tronul vostru este drept și sfânt

*) Din „Convorbirile din Valaamsk. Chudotvortsev”, 1. p. pp. 2-3.
**) Zhmaktn, 1. p. pagina 98.
***) Maxim Grek.
**♦*) Jdanov, Materiale pe ist. Catedrala Stoglavago. J. M. N. Pr. 1876, iul.

Biblioteca „Runivers”

se aprobă prin post și judecată adevărată, toiagul adevărului este toiagul împărăției tale”*). Și această milă și blândețe este necesară nu numai în politica internă, ci și în politica externă. Numai „necredincioșii se luptă în lupta pentru crimă și tâlhărie, și pentru orice necurăție și răutate cu curajul lor și se laudă cu asta. .***) Libricul din Moscova din secolul al XVI-lea era profund convins că niciun stat nu poate exista fără elementul „adevăr”. Nu numai religia l-a învățat acest lucru, dar filozofia accesibilă lui l-a convins de acest lucru. Modelul de înțelepciune politică al epocii pe care o caracterizăm pentru poporul rus nu a fost o lucrare de drept natural, reducând puterea regală la voința poporului - nu, modelul înțelepciunii, în mare măsură interzis și secret și, prin urmare, deosebit de atractiv, a fost cartea cunoscută în Occident „Porțile aristotelice sau secretul secretelor”, care a mers printre vechii noștri cărturari în traducere slavonă.****) Această carte, a cărei lectură a fost considerată aparent un indicator al libertății deja eretice, a fost „compus” ca și cum ar fi „marele filozof și reverend Ari

*) Lecturi către ei. Tot. ist., 1874, p. 69-70.
♦*) Conversația lucrătorilor de minuni Valaam. Cu. pp. 21-22.
***) Ibid, p. 29.
***♦) Traducerea slavă a fost publicată de M. N. Speransky în „Monumentele literaturii antice”, vol. 171. Această traducere a fost făcută din arabă și pare a fi mai completă decât numeroasele texte ale cărții numite care au circulat în Occident. . Textele occidentale pot fi găsite în limba engleză, ediția: „Thue Prose Versions of the Secreta Secretorum” ed. Early English Text Society, v. 74, Londra, 1898.

paznicul discipolului său, marele țar Alexandru, numit Cornuții. Iar înțelepciunea ei secretă nu este despre cum să aranjezi un stat fără rege, ci despre cum guvernează un rege bun. Această carte, se pare, a servit drept sursă care l-a ghidat nu numai pe prințul Kurbsky în

teoria sa politică, foarte apropiată ca principii de direcția bătrânilor trans-volgă, ci și multe alte lucrări publicistice ale secolului al XVI-lea. În această carte se afirmă ideea că totul a fost aranjat după „adevăr” – au devenit cerurile de deasupra pământului, pământul a fost populat și împărățiile au fost aranjate; cu adevăr slujitorii suveranului devin ascultători, cu adevăr săracii sunt consolați, dușmanii sunt atrași. „Și popoarele mor din toată minciuna”, spunea înțelepciunea atribuită lui Aristotel. *) Și se afirma în ea că „bunătatea statutar” și nu „aprig” întărește regatele și că nu este cel care ia cu adevărat în stăpânire. o persoană care-și cumpără trupul – doar sclavi și sclavi – dar cea care poate atrage oamenii cu dulceața libertății.**) Ea a învățat că regele trebuie să-și supună împărăția adevărului legii sale; iar dacă legea îl va birui pe țar de dragul împărăției, atunci legea îl va învinge.
În același timp, rusul nu a văzut adevăratul adevăr în monarhia moscovită, iar sufletul său era adesea plin de confuzie.
Nu fără a ține cont de modernitate, următoarele cuvinte au fost scrise în „Convorbirea
*) M. N. Speransky, Din istoria cărților repudiate. „Monumente ale altor scrisori”, vol. 171, p. 136.
**) Ibid., 136-137.
♦**) Ibid, p. 143.
Biblioteca „Runivers”
Făcătorii de minuni Valaam. „Principii lor vor fi nemilostivi și judecătorii lor vor fi nedrepți și nu va fi nici un orfan răscumpărător din mâna unui puternic. Și văduvele și orfanii vor plânge, neavând ajutor sau mijlocitor, căci prinții nu se vor smeri și domnitorii nu vor fi milă, chinuind pe cei slabi (săraci) ... cinste luptând clan contra clan. Toate acestea sunt un semn al vremurilor din urmă și, potrivit autorului, termenele au venit, a plâns pământul, a plâns marea și toate adâncurile lumii subterane, a plâns abisul și deja sună trâmbița arhanghelului: Antihrist vine pe lume cu toți demonii săi .
Maxim Grek are și el sentimente similare. Am mers, povestește acest străin, pe calea mea crudă și multe necazuri, și am întâlnit o femeie pe drum, îmbrăcată în haine negre, cu capul plecat și plângând amar. Și am fost îngrozit și am întrebat: cine ești, de ce stai și plângi? „Călător, nu întreba”, a răspuns ea, „vei aduce asupra ta ceva atac și ură din partea celor care se îndepărtează de adevăr și urăsc vechea învățătură.” Dar femeia a răspuns în cele din urmă la întrebările persistente: „Eu sunt basileia, împărăție, putere. Eu sunt fiica glorioasă a Celui Prea Înalt. Și așa m-au subjugat iubitorii de glorie și iubitorii de putere. Învinși de dragostea de bani și de lăcomie, își chinuiesc supușii cu tot felul de torturi, construirea de case valoroase, care în niciun caz nu servesc la întărirea puterii, ci doar pentru plăcerea și bucuria excesivă a sufletului lor desfrânat, corup. evlaviosul demnitate împărătească cu nedreptatea lor, stoarcerea, curvia neevlavioasă, - iute la vărsarea sângelui,
mânia lui nedreaptă și furia lui bestială"...*)
Prin urmare, nu există adevăr în monarhia moscovită – și dacă nu, atunci capul ei nu mai este în mâinile lui Dumnezeu. Inutil să spun că el este infailibil și că voința lui este ca voința divină. Dimpotrivă, „simplitatea regilor și a marilor prinți s-a înmulțit înaintea lui Dumnezeu și pentru întreaga lume”... În zilele noastre, „neglijența regală și simplitatea inexprimabilă” domină pretutindeni.**) numele și câștigurile văduvelor și orfanilor, complotând toate feluri de vinovăție asupra celor nevinovați... ***) Deoarece nu există adevăr,

regii nu trebuie să-și considere voința necondiționată. Prin simplitatea țarului, nu-i împiedică să se supună sfatului altcuiva, să stăpânească împreună cu „principii lor și boierii și alți mireni", „cu prietenii lor", „cu sfetnici să sfătuiască în toate", „sfântul". cărți divine mai presus de toate x sfaturi acordați atenție și citiți-le adesea ... "****)
Să încercăm acum să formulăm un ideal politic pozitiv, alimentat de sentimentele evidențiate mai sus - ideea pozitivă a „adevărului de la Moscova".
Omul gânditor de la Moscova a înțeles perfect în ce înseamnă acest „adevăr". Ea a formulat pentru el
*) Neputând obține boabe de soia. Maxim Grek, citez acest loc din istoria literaturii ruse, unde este de obicei dat. De exemplu, Pypin, vol. II, 1911, ed. 4, p. 313, 337.
*♦) Din „Convorbirile făcătorilor de minuni Valaam".
♦*♦) Cuvinte de Maxim grecul cit. după Arhangelsk. Nil Sorsky și Vassian Patrikev, Memoria, alte scrieri, Sankt Petersburg, 1882.
**"♦) Din „Convorbirile făcătorilor de minuni din Valaam", passim.

în următoarele prevederi simple și clare. Într-un sens personal, moral, acest adevăr nu necesita un ritualism extern, iosifit, ci o muncă internă asupra propriei persoane. „Religiozitatea rituală exterioară și metodele artificiale de asceză monahală" persoana gânditoare din Moscova s-a opus pământului evanghelic al „duhului și adevărului" și cerințelor perfecțiunii interne „inteligente"; un program detaliat - „cum să postești, cum să te rogi, cum să faci milostenie și cum să atingi ce altar din lumea vie" - a preferat să-și facă griji despre „creșterea conștiinței vecinilor tăi"... El a cerut o mai mare libertate personală , mai mare îngăduință față de cei greșiți, mai mare „gândire." *) - În sens socio-economic, el a cerut coordonarea modului propriu-zis de viață cu regulile iubirii evanghelice. „Ce virtute", a spus el, „noaptea fără să dormi în căldura templului, roagă-te, dar pentru cei săraci (deposedați) de tine și robi – desculți, naziști, răniți, flămând – strigă cu lacrimi către Dumnezeu. ! Ce ajutor într-o astfel de rugăciune! .. Ce bunătate să-ți chinui trupul și să-ți ascunzi numele - văduvele și orfanii nu sunt milostivi, nici mântuitoare jignitoare... "" O ipocrizie năprasnică! Mai bine ar fi să nu jignești sau să jefuiești decât să luminezi templul lui Dumnezeu cu nedreptate cu ceară adunată.**) A chemat, așadar, să nu mărturisească viața economică predominantă, ci să o transforme în conformitate cu idealul de dreptate socială și adevăr. - În sens politic, ea nu s-a răzvrătit împotriva monarhiei,
*) Mier. Arkhangelsky, Nil Sorsky și Vassian Patrikiev „Pam. scriere antică", Sankt Petersburg, 1882, p. 276.
♦) Ibid., p. 215. Cf. Kostomarov, nord-vernorus. democratie, II, 427-8.
cu toate acestea, ea nu a considerat monarhia iosifită stabilită ca fiind purtătoarea dreptății și a adevărului. Ea a cerut transformarea monarhiei Moscovei într-un stat de drept. Din punctul de vedere al dreptului obiectiv, aceasta însemna subordonarea regelui principiului legalității: „fiecare rege să-și supună împărăția adevărului legii sale." *) Din punct de vedere al drepturilor subiective, aceasta a coincis. odată cu consolidarea în starea de mai mare libertate personală. De aici ostilitatea necondiționată a scriitorilor tendinței menționate mai sus către sclavie, pe care nu o considerau compatibilă cu creștinismul. De aici marea lor umanitate în raport cu ereticii și

recunoașterea fundamentală a începutului libertății religioase. În sfârșit, din punctul de vedere al participării cetățenilor la administrarea statului, „adevărul de la Moscova” a stat pe punctul de vedere al necesității de a limita autocrația la un „sovietic” popular cu un început mai mult sau mai puțin larg de reprezentare.

Acest ultim punct, în ciuda liberalismului său extern, a fost un punct slab în programul opoziției de la Moscova. Înființarea unui astfel de „consiliu” sau, după cum se spunea pe vremuri, a unui „sinclit”, a fost una dintre principalele revendicări ale partidului boieresc de la Moscova. De aceea, „prinții” care s-au opus autocrației de la Moscova, în mare măsură, s-au alăturat tendinței bătrânilor din Trans-Volga. Prințul Kurbsky, după cum se știe, a împărtășit pe deplin programul Trans-Volga, iar unul dintre fondatorii săi ideologici, Vassian Patrikev, a fost cel mai distins reprezentant al aristocrației moscovite. Și s-a dovedit că în ideile oamenilor din Moscova, programul Volga a coincis cu ideea urâtă a „celor șapte boieri”.

♦) De la „Porțile aristotelice”.

Această împrejurare a privat programul Trans-Volga de o largă popularitate. În același timp, mulți dintre susținătorii programului nu erau politicieni care căutau simpatia maselor. Puterea idealului Trans-Volga s-a manifestat nu în revendicările politice, ci în autoritatea morală și religioasă a bătrânilor noștri ruși. Autoritatea bătrânilor nu a pierit pentru că din punct de vedere politic bătrânii au fost învinși de iosefiți. Însă bătrânii s-au retras din activitatea politică, făcând loc Ortodoxiei iosifite. Și așa continuă și până în zilele noastre, care, totuși, cer în mod imperios identificarea acelor principii politice care decurg din adevăratul spirit al creștinismului răsăritean.

4.

Lupta direcției Trans-Volgă cu iosefiții departe de a epuiza ideologia politică a poporului rus. O altă idee îi fermenta de mult timp în suflet - ideea dictaturii.

Ivan Peresvetov, acel personaj destul de obișnuit al secolului al XVI-lea, un aventurier și condotier care a servit trei regi înainte de a pleca la țarul Moscovei, a fost scriitorul politic rus care a fost primul care a fundamentat teoria dictaturii printre noi. Se pare că sentimentele politice ale lui Peresvetov au fost împărtășite de mulți dintre contemporanii săi și, mai ales, de țarul Moscovei Ivan Vasilevici. Studiind oprichnina instituită de el doar din punct de vedere ideologic, nu se poate să nu se vadă în ea aplicarea planurilor lui Peresvet și nu se poate decât să o considere implementarea dictaturii politice, un fel de fascism moscovit al secolului al XV-lea. Fasismul oriental a primit următoarea justificare de la Peresvetov. Ivan Peresvetov, ca și direcția bătrânilor din Trans-Volga, era cel mai puțin mulțumit de viața socială și politică a Moscoviei care îl înconjura. În deplină concordanță cu sentimentele exprimate în proverbele populare rusești, el nu vedea adevărul real în vechea Moscova. A slujit cu guvernatorul volostei, spune Peresvetov în petiția adresată țarului Ivan Vasilevici, moscovit Vaska Mertsalov. Iar voievodul cu ochi înțelepți i-a spus: „Așa este o împărăție mare, puternică și slăvită și bogată în toate, împărăția Moscovei, este oare vreun adevăr în acea împărăție! Știi multe despre acel regat al Moscovei, spune-mi cu adevărat! Iar voievodul părului a plâns și a zis: „Dacă nu este adevăr, atunci nu este nimic”. Cum caracterizează aceste

cuvinte minunate statul rus chiar și al unei epoci ulterioare! Și cum, în același timp, deosebesc opoziția de la Moscova de opoziția de mai târziu, de la Petersburg, pentru care nu numai în Rusia nu a existat „adevăr”, dar, în general, totul a fost fără valoare! Dar în ce vede Peresvetov neadevărul de la Moscova? În primul rând, prin faptul că orașele și volosturile sunt păstrate la Moscova de nobili, iar acești nobili sunt pe nedrept bogați „din lacrimile și sângele familiei creștine”, și judecă greșit și obligă reclamanții și inculpații să-l sărute pe nedrept. cruce și pe reclamanți și conduc oamenii într-un mare păcat. Peresvetov este marele dușman al domniei boierești, în care vede principalul rău al statului moscovit. Așa că a vorbit despre regatul Moscovei

*) Petiția Pereseptoea ed. Rzhigoy, I. S. Peresvetov, Lecturi ale lor. Tot. istorie, 1908. I, Pete. plasați la pagina 63.

Biblioteca „Runivers”

voievod păros: nobilii țarului rus se îmbogățesc, iar împărăția lui se sărăcește; iar întregul serviciu al nobililor constă în călătoriile lor magnifice, iar ei nu vor să-și sacrifice viața pentru stat. Neadevărul suplimentar și cel mai semnificativ al statului moscovit constă în faptul că oamenii sunt înrobiți în el. Sclavia este o instituție diabolică: după ce a fost alungat din paradis, diavolul a vrut să-l înrobească pe Adam pentru totdeauna, dar Dumnezeu și-a săvârșit mila, l-a mântuit pe Adam din sclavie și a rupt recordul sclaviei.**) Prin urmare, oamenii care „înregistrează oamenii în muncă. pentru totdeauna” vă rog diavolului însuși să piară pentru totdeauna. Peresvetov se referă din nou aici la voievodul din Voloska: „care pământ” — a spus el — „este sclav, în acel pământ se creează tot răul: și tatba, și tâlhăria și resentimentele, iar întreaga împărăție este o mare umilire, Dumnezeu este mâniat pe toți, și diavolul este plăcut”. Din aceste două motive - arbitraritatea nobililor și aservirea - a pierit, așa cum spune Peresvetov, gloriosul stat grec. Regatul moscovit, pentru a nu pieri, trebuie să urmeze principiul adevărului în dispensația sa. Și Peresvetov l-a convins cu pasiune de acest lucru pe țarul Ivan Vasilevici. „Ei scriu despre voi”, spune el regelui, „filozofi înțelepți, ce va fi despre voi, despre suveran, slavă în veci, ca despre Cezar Augustus sau despre țarul Alexandru al Macedoniei”. Și este scris în cărți înțelepte că vei introduce „marele adevăr în împărăția ta și vei mângâia pe Dumnezeu cu bucurie din inimă”. „Și așa încep filosofii înțelepți, că nu va exista un asemenea adevăr sub toate floarea-soarelui, ca în regatul tău suveran.” Peresvetov era ferm încredințat în capul lui că Rusia nu poate fi decât o stare de adevăr — și în această privință era un rus tipic.

*) Ibid., p. 67.

intelectuali, strămoși ai intelectualității ruse din perioada Petersburgului.

Acest început „pravda” Peresvetov îl pune în prim-plan în doctrina sa politică și domină în el înainte de începutul „credinței”. Nu că ar fi renunțat la Ortodoxie și la misiunea ortodoxă a Rusiei. Acesta din urmă este la fel de important pentru el ca și pentru orice om din Moscova din secolul al XVI-lea - și el vorbește despre asta de mai multe ori în scrierile sale. Cu toate acestea, el formulează în mod explicit următorul gând interesant: „Dumnezeu nu iubește credința, ci adevărul”, *) - un gând care ar trebui să-l despartă brusc de iosefiți. Aparent, el vrea să spună că strălucirea exterioară a templelor, splendoarea exterioară și evlavia exterioară nu merită încă dragostea lui Dumnezeu.

Prin toate scrierile sale trece opoziția monarhiei bizantine față de statul sultanului turc. În primul era credință, dar nu adevărul; în al doilea, după părerea lui, era adevăr, dar nu exista credință adevărată. Si ce! Bizanțul a murit, dar monarhia turcă înflorește. Grecii au pierdut adevărul și de aceea l-au mâniat pe Dumnezeu cu mânie inexorabilă și au dat credința creștină necredincioșilor spre profanare.A lui Dumnezeu. Peresvetov este astfel un dirijor în Moscova al simpatiilor orientale, turcești. S-a subliniat deja de mai multe ori că aceste simpatii erau foarte răspândite în Moscovia, că exista chiar o anumită modă pentru tot ceea ce este turcesc. Un dirijor tipic al acestor tendințe este Ivan Peresvetov. Ba chiar merge asa

♦) L. c. pagina 66.

♦♦) L. c., p. 77.

Este ușor că este gata să facă din sultanul turc un adevărat creștin. Dar care este „adevărul” că turcii l-au avut mai mult decât grecii? Peresvetov este gata să spună că adevărul stă în primul rând în viața aranjată după poruncile Evangheliei - „adevărul adevărat este Hristos Dumnezeul nostru, iubit fiu al lui Dumnezeu, unul în Treime, indivizibil în divinitate, o singură divinitate și putere; să lăsăm nouă adevărul evanghelic, iubind credința creștină cu toate credințele și arătând calea împărăției cerurilor în Evanghelie.*) Totuși, nu poate să nu pară ciudat că și turcii au posedat un asemenea adevăr. În primul rând, să observăm că pentru Peresvetov adevărul nu coincide cu milă și blândețe, dimpotrivă, el consideră aceste calități ca fiind negative și dăunătoare din punct de vedere politic. Potrivit lui Peresvetov, adevărata moarte a statului, dacă regele „vine o mare blândețe” și dacă „înțelepciunea militară înnăscută” „căde”. Adevăratul rege „nu este puternic pentru a păstra împărăția fără furtună”. „Ca un cal sub un rege fără căpăstru, așa este și un regat fără furtună.”**) Adevărul de stat și coincide în primul rând cu furtuna regală. Peresvetov este așadar un susținător al puterii individuale ferme, un ideolog al furiei țariste și al formidabilității țariste. Aici se apropie de iosefiți, deși, după cum am văzut, nu ridică puterea împărătească în credință. Peresvetov nu este mai degrabă un iosefit, este mai aproape de Macchiavelli, este interesat de puterea de stat în sine, și nu din punctul de vedere al fundamentelor sale religioase. De aceea idealul său este un despot oriental, care „curtea dreaptă a adus în împărăția lui, dar a scos minciună, și râuri ca acesta: Dumnezeu iubește adevărul.

*) L. p., p. 66.

*♦) L. s., p. 59, 72-3.

cel mai bun dintre toate, nu este puternic ca regele regatului să păstreze fără furtună. Aici un țar formidabil este chemat, în primul rând, să introducă principiul său de dreptate în stat, să aranjeze curți drepte, să pedepsească nobilii nedrepți și să-i lipsească de putere.*) Mai mult, îi revin și sarcini sociale importante. Așadar, țarul Mohammed a luptat în statul său împotriva aservirii și exploatării. „În care regat oamenii sunt înrobiți”, spune el, „și în acel regat oamenii nu sunt curajoși și nu sunt curajoși să lupte împotriva unui dușman: unui sclav nu se teme de rușine, dar nu câștigă cinste pentru sine, deși el este puternic sau nu puternic și spune așa: totuși, dacă iobag, nu-mi va veni alt nume.** Astfel, monarhia peresvetiană este o monarhie socială. Dar, cel mai important, este o monarhie bazată pe dictatura unui grup militar select, special

organizat. Un astfel de grup, potrivit lui Peresvetov, nu are sens să fie compus din aristocrația tribală, din nobili și prinți. „Bogat” – în opinia sa – „nu se gândește la război, se gândește la pace”. Gruparea militară ar trebui să fie compusă din oameni medii, din „tineri curajoși”, în număr de aproximativ douăzeci de mii. Asemenea războinici trebuie ținuți ca șoimii, nu trebuie să li se refuze totul, să nu supere nimic.***) Așa că țarul Mohammed a adus cu el patruzeci de mii de ieniceri, a început să le plătească un salariu constant, i-a ținut aproape de el ca să fie să nu fie în stare nicio trădare. Acești ieniceri sunt oamenii săi loiali, favoriții, îl servesc cu fidelitate pentru salariul regal. „El, regele turc, are mare înțelepciune, iar regele turc are o mare furtună.” ****)

*) L.c., p.73.

**) L.c., p.75.

***) L.c., p. 62-3.

♦***) L.c., p. 74-5.

Acesta este programul politic al lui Ivan Peresvetov, care, așa cum s-a subliniat deja în literatură, a avut o influență fără îndoială asupra evenimentelor politice ale lui Ivan Gruzny. Istoricii care studiază oprichnina înființată de țarul Ivan discută dacă a fost un fel de „dictatură polițienească” sau „o formațiune de stat binecunoscută”. Din punct de vedere al principiilor politice, această opoziție este destul de artificială. Oprichnina, dacă vreți, a fost amândoi împreună. A fost o încercare de a introduce un nou sistem de stat cu ajutorul dictatorilor și urmând metode pur revoluționare. Mai mult decât atât, formele de implementare a acestei dictaturi corespund, desigur, pe deplin planurilor pe care le-a desenat Ivan Peresvetov. Nu există nicio îndoială că țarul Ivan Vasilievici cel Groaznic, plecând de la Moscova – o plecare care a avut un efect moral atât de mare asupra lui – a pornit de la o idee înțeleasă în mod special despre „adevărul” de stat. Împreună cu Ivashka Peresvetov, sufletul său rebel era stăpânit de gândul că „adevărul” s-a secat în statul moscovit; și și-a imaginat aparent chemat să introducă acest „adevăr” cu orice preț și să câștige gloria lui Augustus sau a lui Alexandru cel Mare. Scrisoarea trimisă de el la Moscova „amintește prea mult de denunțurile lui Peresvet asupra nobililor pentru a preveni influența literară aici.” *)

Țarul Ivan Vasilievici, de dragul adevărului de stat, a decis să instituie în Moscova dictatura câtorva credincioși aleși - „gărzi”. „Oprichniki” - aceștia erau oamenii Marelui Duce (die seinen), în timp ce zemstvos
- tot restul poporului.*) Și neștiind cum va reacționa întregul popor la dictatură, a recurs la un joc diplomatic, a plecat de la Moscova, de parcă ar fi fugit de stat, a făcut un mare și fără precedent politic” district". Și când s-a convins că oamenii de rând îl susțin, cerându-i să se întoarcă în regat și să apere poporul de „lupi și prădători” și declarând că el însuși îi va extermina pe „trădători și ticăloși”, Ivan Vasilevici a dat dictaturii un caracter oficial și a început să extermine într-un mod revoluționar „nu este adevărat”. În același timp, imaginea inevitabil a oricărei dictaturi a fost dezvăluită în Moscovia. Organele oficiale ale statului au continuat să existe (cum există acum, să zicem, în Italia), dar alături de ele au fost înființate noi organe de dictatură politică. În zemstvo funcționau ordine cu boierii lor, iar oprichnina avea propria organizație, propriile comisii, propriile birouri (cum ar fi, de exemplu, Biroul Politic al Partidului Comunist).

Aparatul de stat, așa cum spune, s-a dublat, iar voința organelor oprichninei a prevalat asupra voinței organelor zemshchinei. Ceea ce a fost semnat în oprichnina, mărturisește un contemporan, „era deja corect și în virtutea decretului din zemstvo nu l-au mai contrazis”. Dictatura oprichninei a pornit pe un drum extraordinar, pe calea terorii. Țarul Ivan a început să „sorteze unul câte unul orașele și județele” și să ia numele celor pe care nu i-a considerat gardienii adevărului de stat. Totodată, paznicii au primit puteri extraordinare, pe care le-au folosit prost, comițând violență, nedreptate și tâlhărie. S-a dovedit că, parcă de dragul adevărului, țarul Ivan

*) Caracteristicile lui Rzhiga, L. s., p. 53.   *) L. s., p. 85.

el însuși a mers să-și jefuiască propriul stat, după cum remarcă ironic oprichnikul german. „Ei (paznicii) au repetat marea durere pe tot pământul!” ... „Dumnezeu Atotputernic a pedepsit țara rusă atât de tare și de crud, încât nimeni nu o va putea descrie.” Cu alte cuvinte, în secolul al XVI-lea s-a întâmplat ceva în Rusia care s-a întâmplat din nou, deși într-o situație diferită, în secolul al XX-lea. Istoria Rusiei are un caracter ciclic, în ea are loc un anumit ciclu de evenimente, în timpul căruia există multe repetiții ale vechiului în nou. Dar chiar și atunci, în secolul al XVI-lea. iar acum, în secolul al XX-lea, dictatura a reușit doar pentru că și-a găsit sprijin în rândul oamenilor, pentru că și-a câștigat susținători. O anumită dispoziție populară, un anumit element de simpatii și antipatii populare, s-a exprimat în dictatură.

5.

Evenimentele politice ale lui Ivan cel Groaznic au creat condițiile pentru o ieșire largă a locuitorilor Moscoviei din statul lor. Din epoca Groznîi, mișcarea oamenilor liberi ruși începe să crească și marea frământare de la Moscova din secolul al XVII-lea, susținută de aceasta, începe să se maturizeze. Cu toate acestea, oamenii liberi ruși, care s-au ridicat de atâtea ori în cursul istoriei Rusiei, nu au acționat ideologic – cel puțin până la formarea unei scindari – în numele iosifismului; idealurile prezbiterii Trans-Volga erau departe de ea; Adevărat, metodele teroriste ale „oprichninei” nu i-au fost străine, dar în esență nu a fost inspirată de ideile lui Ivan Peresvetov și ale țarului Ivan Vasilyevici. Oamenii liberi ruși s-au inspirat din alte câteva idei politice și sociale, a căror esență este foarte greu de înțeles, deoarece oamenii liberi nu aveau proprii scribi și nu aveau propria lor ideologie scrisă.

Se poate face o încercare de a înțelege ideile politice ale oamenilor liberi ruși studiind formele politice în care au trăit cazacii noștri ruși de est și de vest și, în sfârșit, de la cazaci, deja acoperiți de forme de stat și transformați într-o armată specială ". sau moșie. Mai mult, este necesar să se facă distincția între spiridușul cazac, cazacii „bulboși” și cazacii familiari. Pentru a determina ideile politice ale oamenilor liberi ruși, desigur, nu cazacii familiari și nu cazacii de stat pot servi drept material, ci cei complet originale în istoria educației sociale, care până în secolul al XVIII-lea a apărut în afara granițelor. din Moscova și Rusia Lituaniană, au primit un fel de design propriu, au trăit într-un mod cu totul special de viață economică și politică și au fost cu statul, în funcție de circumstanțe, în relații ostile sau pașnice, contractuale. Uneori li s-au alăturat mase întregi de oameni destul de aleatorii, fugari, tot felul de tezaure - și apoi aceste mase au intrat în arena politică ca o forță

revoluționară independentă, așa cum a fost cazul în vremea necazurilor, în epoca lui Stenka Razin sau Yemelyan Pugaciov. Despre idealurile speciale ale oamenilor liberi ruși se poate vorbi doar cu acest ultim „cazaci”.
Ideologia politică a oamenilor liberi cazaci ruși a fost formulată în principal de cercetătorii cazacilor occidentali, care aveau în fața ochilor un exemplu clasic de organizare cazacă sub forma unui glorios „inferior”.

parteneriat”, Zaporizhzhya Sich. Cazacii, după cum ni se spune, în structura lor internă „au păstrat complet începutul comunităților slave”. Au adus chiar dezvoltarea principiilor comunale „la limitele posibile”*). „Zaporojie a ieșit ca una dintre realizările aceluiași ideal comunal la care a aspirat în mod constant poporul rus de sud - în comunități, în cazaci, în frății bisericești, în curți șoc” ... „Aici doar instinctul poporului a rămas pentru sine, dezvoltat pe deplin și mai liber, nepervertit de influențe exterioare, străine.**) Formele politice în care s-a întruchipat această dezvoltare au fost destul de simple: de asemenea, adunarea (rada) a stabilit ordinea anuală și a strâns de la aceasta un raport. Toți membrii societății erau necondiționat egali și egali în drepturi, toți împreună păstrau și respectau moralitatea publică conform propriilor concepte ***). Într-un cuvânt, a fost o democrație directă, dar trebuie adăugat că a fost și o democrație primitivă. Se distinge în primul rând prin absența completă a principiului dreptului, pe care îl remarcăm, să zicem, în „voința generală” a lui Rousseau. De aceea, în democrația cazacică nu există recunoașterea niciunui drept personal, nici stabilit (ca la Rousseau), nici natural (ca la Locke). De asemenea, nu există în ea limite care să determine competența „adunării generale” și a autorităților alese de aceasta, nu există repartizare a funcțiilor în ea. De aceea puterea „hetmanului” din ea este despotică, nelimitată, la fel cum puterea vechei sau rada este și despotică. Prin urmare, când Bogdan Khmelnitsky
*) V. Antonovici, Cercetări despre cazaci, pp. XXV și LXX IV
*♦) Ibid *♦*) Ibid
a condus cazacii sub țarul Moscovei, acești cazaci i-au cerut țarului garanții de la hatman. Dar hatmanul avea la fel de puține garanții și orice membru al „parteneriatului” se bucura. „Arbitrariul maselor” și „lipsa drepturilor individului” – asta este ceea ce caracterizează această democrație, în contrast cu democrațiile occidentale. În virtutea celor spuse, devine clar de ce o astfel de democrație se înțelege atât de ușor cu o monarhie – și chiar cu o monarhie despotică. „Țarii cazaci” cunoscuți în istorie erau fie instrumente ale maselor, fie despoți de tip est, cum ar fi, de exemplu, hoțul Tushinsky sau Stenka Razin. Toate acestea trebuie spuse cu accent și forță deosebite, deoarece fantoma roz a „vieții în comun”, ca o formă ideală, a plutit în Rus aproape până în 1917. El a fost idealizat atât de slavofili, cât și de occidentalizatori, iar această idealizare cea mai dăunătoare a adus un serviciu tragic istoriei Rusiei. Sub influența teoriilor vieții comunale, a fost creată o structură post-reformă a țărănimii ruse, care a dat naștere acelorași două fenomene în mediul rural: arbitrariul adunării și lipsa drepturilor individului...
Cele de mai sus arată clar de ce este atât de dificil, chiar direct imposibil, să aplici orice concepte moderne de stat și juridice în viața asociației cazaci; o monarhie, de exemplu, sau o republică.**) Comunitățile cazaci, ca și vechile guverne rusești ale poporului, erau

republici care aveau proprii prinți și țari; și în același timp pot fi numite monarhii, în care puterea aparținea poporului. Când țăranul rus în 1917 a afirmat uneori că vrea o republică, dar numai cu un țar, el, în felul lui, nu a spus nicio prostie. Doar a trăit

*) Cf, de exemplu, Firsov, 1. p., vol. II, p. 279

încă idealurile oamenilor liberi ruși, idealurile „asociației libere” cazacului, Căci acest ideal este adânc înrădăcinat în sufletul poporului rus. A devenit unul dintre elementele maselor populare rusești. - elementul este tot subteran, vulcanic.

Oricum, acest element, dacă nu avea o literatură politică proprie, atunci avea propria sa poezie. Cine vrea să o cunoască ar trebui să apeleze la epopeea eroică populară rusă. Recunoaștem în el cum un rus, care trăiește în statul Iosif, și chiar în granitul Imperiului, într-un moment în care voia să viseze la libertate, la acea viață politică care poate fi poetizată, despre care cântece glorioase pot fi poetizate. fi cântat, - cum și-a transformat involuntar gândurile într-un „câmp sălbatic” și a atras în imaginația sa un om liber mai jos, liber. Poveștile noastre au fost scrise direct din gura oamenilor, ca un produs direct al fanteziei oamenilor. Astfel, nu poate exista nicio îndoială cu privire la autenticitatea a ceea ce se spune și se cântă - aici, cu adevărat, aici este „spiritul rusesc, aici miroase a Rusia”. Opinia că epopeele noastre nu sunt deloc de origine antică nu slăbește câtuși de puțin esența problemei. Ei bine, e mai rău sau mai bine, oamenii noștri credeau felul în care cântau în epopee, destul de în timpurile moderne, în epoca de glorie a Imperiului sau, poate, chiar în epoca declinului său. Cu atât mai mult, se dezvăluie o prăpastie uriașă între viziunea despre lume a claselor superioare și opiniile maselor ruse.

Potrivit S. M. Solovyov, „cântecele noastre eroice în forma în care au ajuns până la noi sunt esența cântecului cazac, despre cazac. Bogatyr-Cazac!... Aceste două concepte sunt echivalente „*).

*) Istoria Rusiei, vol. XIII, p. 173.

Studiind ideile epice ale poporului nostru despre stat și prinț, se poate vorbi pe bună dreptate despre idealul politic cazac care trăia în sufletul poporului nostru, părea a fi elementul de voință, libertate, binecunoscuta realizare a poporului. vis. Cel mai remarcabil lucru constă în faptul că, atunci când oamenii noștri erau deja încătuși în fierul și oțelul Imperiului, când Marele Petru a crescut Rusia cu biți de oțel, idealul cazacului a continuat să trăiască în pădurile și stepele rusești, constituind elementul neidentificate de noi până acum dar manifestate acolo și aici stări de spirit. Aceasta a fost, probabil, principala „filozofie a statului” a poporului rus, de înțeles fiecărui țăran și apropiat lui. Principalele ei puncte sunt următoarele.

În epopeea rusă, conceptul unui singur stat rus cu populația, teritoriul și puterea sa unificată nu s-a cristalizat încă. Rusia este reprezentată și ca o colecție de pământuri independente, orașe și principate, între care trăiesc tâlhari, dușmani și dușmani îngrozitori.*) Singura forță care unește Rus’ este credința ortodoxă. Rus' este una, pentru că este ortodoxă, sfânta Rus'. Prin urmare, momentul de legătură nu este o națiune, ci mai degrabă o religie - viziunea asupra lumii a epopeei permite într-o anumită măsură „internaționalismul”, - în sensul în care, de exemplu, vechea lume catolică era „internațională”, unind oamenii. nu după națiune, ci prin

apartenența la o singură credință. Eroii ruși nu cunosc diferența dintre „ai lor” și „străin”, deoarece problema nu este despre basurman, ci despre ortodocși. Asa de-

*) De exemplu, diferite versiuni ale celebrului epic „Ilya Muromets și privighetoarea tâlharul”. mier Onega zap epic. A. t. Hilferding, Sankt Petersburg, 1873, nr. 3, 56, 74 etc.

Orașul Kiev devine împreună cu Tsargrad, prinți ruși - împreună cu împărații bizantini. Dobrynya se plimbă în jurul Constantinopolului în același mod ca la Kiev, eroii Constantinopolului onorează interesele Constantinopolului nu mai jos decât cele ale Kievului, de mai multe ori merg la eliberarea Constantinopolului și a Prințului Constantin de necredincioșii - aceasta este isprava lor preferată. , *)

Relațiile de putere în epopeea sunt de natură contractuală, aleatorie. Ilya Muromets ajunge în orașele Bekeșev și le cere țăranilor din Bekeșev să arate drumul direct către Kiev. Iar țăranii, ca răspuns la el, spun: „Ah, ești un îndrăzneț bun! Și locuiți cu noi și ca guvernator și aveți grijă de orașul nostru Bekeshchovets "**) Deci, pe baza consimțământului liber, eroii ruși slujesc prinților ruși. De exemplu, prințul Vladimir a aranjat o sărbătoare și a venit la el neinvitatul Ilya Muromets. Prințul Vladimir s-a înfuriat, a ordonat să-l bage într-o pivniță și să-l omoare de foame. „Și puternicii eroi de la Kiev s-au supărat aici pe prințul Vladimir, și au urcat curând cai buni și au plecat în câmp deschis: nu vom mai locui la Kiev și nu-l vom sluji pe prințul Vladimir” ***). În general, Rus' pare a fi un element, în care relaţiile de putere apar liber şi liber, pur anarhic. Bogatyrs cutreieră liber pământul rusesc, recrutează echipe libere, pleacă cu ei în stepă, luptă cu necredincioșii, vin la prinți și îi ajută. Prinții se bucură de eroi, îi acceptă ca oaspeți, dăruiesc

*) Variante ale epicului „Ilya Murometsi și idolul”. L. s. Nr. 4, 22, 48 etc. și variante ale epopeei despre „Dobryn Nikitich”, L. p., p. 38, 480 etc.

**) Hilferding, p. 298-9.

***) Ibid., p. 304.

lor cadouri. Nu o datorie de ascultare, ci liberul arbitru - aceasta este relația eroilor cu prințul. Adu-l pe Ilya prințului Privighetoarea Tâlharul - și prințul Vladimir nu vede în aceasta îndeplinirea îndatoririi sale de serviciu, ci un serviciu prietenos, pentru care trebuie să fie recunoscător. „Mulțumesc Ilya, da, fiule Ivanovici, ne-ai salvat de la moarte în zadar.” Iar privighetoarea captivă nu simte supunere față de prințul Vladimir, ci față de Ilya Muromets. Când Prințul Vladimir îi cere privighetoarei să fluieră ca o privighetoare, el răspunde: „Nu mănânc pâine cu tine, dar nu vreau să te ascult”. Dar se supune imediat lui Ilya Muromets.**) Când este necesar să o scoată din captivitate pe nepoata răpită a prințului, Zabava Potyatichna, Vladimir nu ordonă eroilor, ci îi întreabă: „Ai voi, ruși, puternici eroi . .. poți să te distrezi, fiică Potyatichnu. O, dragă, Dobrynya, fiul lui Nikitinich, o primești pe Zabava, fiica lui Putyatichna. Un luptător glorios vine la prințul Moscovei și îi spune: „Ah, tu, prinț al Moscovei, dă-mi un luptător. Nu ne vei da un duel - îți voi arde Moscova și o voi arde totul cu foc. Și la Moscova nu există un astfel de luptător care ar putea accepta provocarea. Apoi țăranii din nord îi spun prințului Moscovei că au un luptător într-un sat, numit Watch. Prințul trimite mesaje pentru Watch. Femeile care s-au întâlnit cu

ambasadorii îi sfătuiesc pe mesageri să-l întrebe pe Watch când acesta, întors de la vânătoare, are o masă bună. Și într-adevăr, bine mâncat și beat
*) L. p., p. 21.
**) L. p., p. 32.
Biblioteca „Runivers”
Rakhta este de acord să-l slujească pe prințul Moscovei. „Și voi ajunge la Moscova înaintea voastră”, le spune el mesagerilor, „unde pot să-l caut pe prințul Moscovei!” *) Aici se cântă forța mujik, neștiind încă plinătatea puterii princiare și chiar ridiculizând ironic. cel mai mare prinț al Moscovei. Uneori, oamenii obișnuiți, în dezacord cu prințul, i se opun direct, luptă cu el, îl supun, așa cum Khoten Bludovici l-a supus pe prințul Vladimir sau cum l-a învins Dyuk Stepanovici cu bogăție și glorie.
Cât de departe este totul de ideile oficiale ale Moscovei despre puterea regală nelimitată, pr. formidabilul și milostivul părinte țar, pe care nu se poate privi în ochi, în fața căruia se închină, care judecă și are milă după voia lui Dumnezeu! Nu, iubitul erou al epicului, Prințul Vladimir Soarele Roșu, această persoană afectuoasă, politicoasă, este cel mai puțin ca un suveran al stilului Moscovei. Vladimir este prințul cazacilor și prințul poporului. Se ospătă cu eroii, cu boierii săi și cu țăranii. Sărbătoarea lui este la îndemâna tuturor și fraternizează cu toată lumea. La sărbătoare, prințul Vladimir are cinstea de stăpân, nu de rege. În general, prinții din epopee sunt prinți foarte democratici, țărani. Ei invită oameni rătăcitori, hoți, la masa lor și chiar îi pun pe primul loc. Și apoi acești tâlhari îl ucid pe prinț și soția și fiul său, recrutează trupe, merg la Kiev, la marele prinț Vladimir. Iar Vladimir nu are puterea să-i respingă, la rândul său îi invită să-l viziteze și îi pune pe primul loc. Când fiul cel mare al marelui prinț, Karamy
♦) L. p., p. 98. Varianta în epopeea nr. 46.

shev, nu vrea să-l ducă pe tâlhar cu vin, prințul se înfurie și ordonă să taie capul fiului său. Numai actul îndrăzneț al fiului său îl salvează pe Vladimir de tâlhar *). Poporul rus simte în acest fel puterea elementului cazac, puterea poporului „hoți”, a oamenilor liberi sălbatici și chiar tinde, după cum vom vedea, să idealizeze această putere în comparație cu prințul.
Prințul Vladimir este eroul preferat al istoriei Rusiei. În descrierea cronicilor rusești, el este idealul unui prinț, înțelept, energic, întreprinzător. Dar, până la urmă, aceasta este o idealizare intelectuală compilată de un cronicar. În stilizarea populară, în „lubok”, prințul Vladimir este atât ospitalier, cât și afectuos, dar dezvăluie în același timp o întreagă gamă de trăsături neatractive. Comparând în imaginația lor imaginea unui „capră” și imaginea unui prinț, oamenii noștri văd mai multe trăsături pozitive la prima decât la cea din urmă. Spre deosebire de eroi, în special Ilya Muromets, prințul Vladimir Stolno-Kievski dezvăluie în orice pericol o lașitate nerezonabilă, viciul cel mai disprețuit din legendele eroice. Deci, când țarul Kalin se apropie de Kiev cu o armată, - „aici Vladimir prințul și capitala Kievului a început să meargă în sus și în jos pe sobă, din ochii limpezi vărsă lacrimi din cauza combustibilității, prințul se șterge cu o mătase batistă, spune Vladimir principele și acestea sunt cuvintele: „bătrânul cazac, Ilya Muromets, nu mai este în viață, nu mai este cine să stea acum pentru credință, pentru patrie, nu este cine să stea pentru biserică pentru că lui Dumnezeu, nu există

nimeni care să susțină iadul orașului Kiev, dar nu există nimeni care să-l salveze pe prințul Vladimir și chiar pe acea Opraksia
♦) L. c., p. 9.

regal. La fel, când Idolishche se apropie de Kiev, „Vladimir nostru se temea de capitala-Kiev chtol al unui tătar, dar era urât, chtol Idolishche și era grozav. spune: „O, bătrâne cazac, Ilya Muromets. Da, cumva nu striga, nu mă supăra! Da, pe capitala din oras, ca pe Kiev-grad, dar din cauza albastrului glorios al marii, tanarul tanar Solovnikov vine aici.**) curaj. Observând lașitatea și nervozitatea prințului, „povestitorii” îl înfățișează foarte des în poziții foarte comice. Este suficient să ne amintim, de exemplu, scena în care Marele Duce, din fluierul privighetoarei, se târăște „în patru picioare” pe grilă și Ilya Muromets îl ia sub sân.***) Adesea sunt scene de umilire. a Marelui Duce în fața eroilor. Speriat de „dezastrul iminent”, Vladimir nu se zgârieşte cu lacrimi și plecăciuni, doar pentru a-i liniști pe eroi. La sosirea țarului Kalin, „Prințul Vladimir a izbucnit în lacrimi, adună eroi puternici și s-a închinat în fața eroilor puternici.” ****) Într-o altă versiune a aceluiași complot, Vladimir merge și mai departe în umilirea sa: „Vladimir Prințul Ilya a căzut pe piciorul drept” sau „l-a bătut cu fruntea în pământul umed. *****) Reprezentările momentelor de ceartă a prințului cu eroii sunt foarte curioase. Въ
*) L. s., nr. 75.
♦*) L. s., Nr. 4.
♦**) L. p., p. 229.
♦♦♦*) Kirevskiy, Cântece, vol. I, p. 30.
*****) Cântece, culese de Rybnikov, I. 1909-10 vol. I, p. 115; vol. III, p. 207.

epopee, există în permanență plângeri ale eroilor împotriva lui Vladimir, plângeri despre ingratitudinea sa, despre faptul că nu apreciază puterea eroică a poporului. „Să nu avem grijă”, spun eroii, „prințul Vladimir, și chiar și cu regina Oprakseya, mai are mulți prinți boieri, hrăniți-i, dă apă și favoare, nu avem nimic de la prințul din Vladimir” *). Sau asta îi spune bătrânul erou Samson Samoilovici despre Vladimir finului său, Ilya Muromets. „Am pus o poruncă puternică, nu aș fi în orașul din Kiev și nu m-aș uita la prinț la Vladimir și la prințesa Apraksia să nu se uite. Și nu aș suporta Kiev-grad: el ascultă pe principii boierilor și nu cinstește eroii.**) Astfel, cazacul, puterea oamenilor se opune prințului și claselor de sus și cere respect. Lucrurile ajung uneori la o ciocnire deschisă cu prințul, care este înfățișată de trăsăturile teribile ale rebeliunii ruse obișnuite. Următoarele imagini, desenate de fantezia populară, pot fi considerate chiar profetice. Prințul a aranjat un ospăț, a invitat prinți, boieri, eroi, dar a uitat să-l cheme pe bătrânul cazac Ilya Muromets. Aici Ilya s-a supărat, și-a luat arcul strâns, a pus o săgeată înroșită în el, a început să tragă în bisericile lui Dumnezeu, în acele cruci minunate, în cupole aurite, - și cupole de aur au căzut la pământ. Și Ilya a strigat în vârful capului: „Ah, ești dragul meu, dragul Kobatsky, adună-i pe toți aici și jefuiește macii aurii și vino cu mine să bei vin verde”. Sărbătoarea frenetică a Rusiei a mers. Prințul Vla.-dimir vede că necazurile au venit inevitabil
*) Hilferding, p. 451. *♦) Rybnikov, vol. III, p. 210.

ceai, a oprit ospăţul, a chemat la sfat pe principii, boierii, eroii şi a început să întrebe ce să facă. Au decis să-l trimită pe Dobry-nya Nikitich la Ilya, după imaginea eroului epic, un nobil și mare diplomat. L-a convins pe Ilya, resentimentele i-au dispărut, s-a dus la Vladimir, l-au pus la masă în primul rând, i-au dat o vrajă de vin verde. Apoi Ilya i-a spus lui Vladimir: „Oricât mi-ai trimite Dobrynya Nikitich la mine, aș trage arcul meu greu și aș ucide pe tine prinț și prințesă. Și acum te iert pentru marea ta ofensă... *)
Idealul cazacului poate fi numit idealul poporului, democratic. Potrivit acestuia, principala forță politică este poporul, personificat în imaginea unei forțe mitice, eroice, sub forma unui fiu de țăran, a unui cazac liber Ilya Muromets și a altor eroi, care simbolizează și puterea poporului, zemstvo. Dar în același timp, este democrat.Sunt primitiv, nomad, amorf politic, semi-anarhic. Nu este loc în ea pentru niciun principiu de organizare, nici un loc pentru lege. Pe baza unui astfel de mod de viață democratic se pot construi oamenii liberi cazaci de stepă, dar pe el nu se poate construi nicio ordine de stat. Idealul politic cazac este un ideal romantic, corespunzând Rus' unei perioade anume, viața Zaporozhianului Sich, condițiilor semi-nomade ale stepelor rusești. De aceea este lipsit de un program politic practic, nu are niciun plan pentru construirea propriului stat. În istoria Rusiei au existat o serie de momente în care idealul cazac din vis a devenit realitate. Așa a fost vremea necazurilor,
♦) Mier. Ribnikov, vol. 1, p. 18; Gilferding, nr. 47, 76.
răzvrătirea lui Stenka Razin, răzvrătirea lui Pugaciov. Pe vremea necazurilor, cazacii erau la un moment dat la putere, aveau propriul lor prinț, în felul unei epopee. Pugaciov aproape că a preluat Rusia și încă ceva - va fi în fruntea guvernului rus, susținut de „obiecțiile tavernei". Morala care a dominat în tabăra hoțului Tușinski sau Pugaciov semăna aproape literal cu viața domnească epică, iar conducătorii cazaci înșiși stăteau aproximativ în poziția de prinți epici. Ultimul cuvânt de înțelepciune politică al tuturor acestor mișcări a fost să aleagă un țar pentru ei înșiși, după imaginea conducătorului oficial al Rusiei, - să declare un impostor. Nu construirea de noi forme politice, ci imitarea neputincioasă a celor vechi - aceasta este particularitatea idealului cazac.
Idealul cazacului a câștigat fără îndoială în Rusia în 1917, dar aici imaginea se schimbă semnificativ. În loc de impostori, a existat o „stare a sovieticilor" ca formă specială a democrației orientale ruse.

6.

Idealurile sectarismului rus se alătură idealurilor politice ale cazacilor.
Mișcările noastre sectare sunt uneori confundate cu schisma, totuși distincția lor este absolut necesară, în ciuda contopirii căilor unuia și celuilalt care s-a dezvăluit în istoria noastră. Sectarismul rus este mult mai vechi decât schisma, rădăcinile sale istorice pătrund adânc în istoria Rusiei moscovite, alăturându-se mișcărilor de tuns și iudaism *). Schisma în sine nu a dat naștere sectarismului, ci doar a creat un teren fertil
♦) Remarci corecte pe acest subiect pot fi găsite în Ikonnikov, Experiența în cercetarea cultului, semnificația Bizanțului în istoria Rusiei, 1869.

pentru dezvoltarea mişcărilor sectare. Spărțindu-se în dezvoltarea sa în diverse curente, schisma, în unele dintre manifestările sale

extreme, a intrat în contact cu sectarismul, astfel încât granițele dintre ele s-au netezit și s-a pierdut ascuțimea tranzițiilor. Dar în spiritul ei, așa cum am spus deja, schisma a fost o mișcare conservatoare, în timp ce sectarismul a fost întotdeauna radical. În schismă nu a existat nimic din Reformă, iar sectarismul nostru a hrănit spiritul reformismului și s-a molipsit de radicalismul său. Din această cauză, după cum vom vedea, idealurile politice ale sectarismului rus nu erau asemănătoare cu programul politic al Vechilor Credincioși.

Stabilirea acestor diferențe fundamentale nu ne împiedică să începem să caracterizăm idealurile politice ale sectarismului rus din acel curent comun, negativ în raport cu statul, care a unit atât schisma, cât și sectarismul. Atât schisma, cât și sectarismul au provenit din respingerea guvernului rus, diferind doar în gradul în care această respingere a fost afirmată. Vechii Credincioși au considerat că guvernul nostru este lipsit de grație, dar mișcările mai radicale ale Vechilor Credincioși au numit guvernul nelegiuit și au susținut că Antihrist este aparent întruchipat în chipurile conducătorilor care fac în mod conștient voința diavolului (pomorts, proaspăt căsătoriți, consimțământul spa-urilor). , kuzminovshchina). Dacă mai facem un pas spre stânga și trecem la non-preot și la diferite secte alăturate, atunci ei au întărit și mai mult atitudinea negativă față de guvern, numindu-l direct luptator cu Dumnezeu și negând supunerea obligatorie față de toate autoritățile existente, ca atrăgând supuşi în mâinile diavolului. Chiar mai hotărât

a intervenit aripa stângă a sectanților (toate sectele prorocitoare și sectele raționaliste - Molokani, Doukhobors etc.), recunoscând statul rus încă de la început ca fiind contrar lui Dumnezeu și acceptând în locul adevăratei credințe, erezia care se opune lui Dumnezeu *).

Această poziție negativă a obligat atât schisma, cât și sectarismul la unul sau altul tip de nesupunere față de formele politice existente de putere, atitudine care a fost formulată în următoarea normă tactică: lăsați-i să alerge.”**) Cu alte cuvinte, rezistența activă este pentru puternice, pădurile și deșerturile sunt pentru cei slabi; În ceea ce privește primul, atât schisma, cât și sectarismul, fără îndoială, au susținut diverse mișcări populare antiguvernamentale, în care elementul cazac a fost combinat cu elemente de frământare religioasă. De altfel, o revoltă religioasă împotriva autorităților nu este un fenomen specific rusesc – aici Orientul ortodox a urmat căi umane comune și, în special, căile Occidentului, singura diferență fiind că revolta rusă nu a pus la punct programul democratic. care a fost formulat de Reforma occidentală.***) Dar în ceea ce priveşte cel de-al doilea mijloc – „a alerga şi a se ascunde” – în el ajungem deja la linia, predominant caracteristică Orientului ortodox.

Din convingerea că statul se află aproape și care domnește în el

♦) Mier. Melnikov, Notă despre schisma rusă, retipărire. Kelsiev, Reguli de colectare, St. despre schismatici, vol. I, Londra, 1860, p. 196.

♦♦) Dată de P. S. Smirnov, Dispute și diviziuni în schisma rusească în primul sfert al secolului al XVIII-lea, 1909. ♦♦♦) Cf. articolul meu din nr 5 „Căi”.

Biblioteca „Runivers”

Antihrist și mulți schismatici și sectari au tras o concluzie consistentă: trebuie să te desprinzi de această lume, trebuie să părăsești „cetatea pământească” păcătoasă. Aceștia au insistat asupra unei „rupturi complete cu societatea nikoniană”, asupra unei ieșiri din

formele oficial-politice ale vieții publice *). „Hei, ea”, i-a învățat înțelepciunea, „sufletul meu plânge și te doare pe tine (laici). Uitați-vă la oamenii buni, cum își părăsesc casele și camerele de piatră, lăsați-i să alerge și să se ascundă, în deșert, în munți, în vizuini și în abisul pământului, și nu-i pasă de nimic aici - o viață deșartă și drăguță .. „Ieșiți, fraților, din lume, și nu vă atingeți de necurăția ei”... „Nu este mântuire în cetățile celor vii: căci ultima dată este deja, Antihrist domnește deja în lume, iar îngrozitoarea zi a judecății va fi deja... În unite numai pustii și schițe Dumnezeu trăiește, acolo și-a întors fața, și acolo numai El ascultă pe cei ce se roagă Lui, și eu mântuiesc. „Cine mi-ar zidi un deșert frumos” - se cântă într-un vers spiritual - „Cine m-ar zidi să nu mă zidească într-un loc locuit liniștit”, ca să nu aud o voce omenească, ca să nu pot vedea această lume minunată , ca să nu văd deşertăciunea farmecului lumii asta ***) Dar în această lume deşartă, în numele evadării din care se cântă deşertul, dezgustul principal îl provoacă statul şi purtătorii de puterea sa.

♦) Smirnov, 1. p., p. 334.

*♦) Ibid., p. 339.

♦♦♦) V. Bonch-Bruevich, Materiale despre istoria și studiul sectarismului rus, voi. I, 1909, p. 231, Stigs of Runners.

„Taci-mă, deșert, În desișurile și sălbăticiile tale, Ca tatăl unui prizonier De la tâlhari vicleni Și prințul lor este ostil
Pe camerele regale de aur
Nu vreau să mă uit;
Camerele sălilor luminoase, Sunt multe slavă și cinste, alerg, ca de șarpe... *)

Iar plecarea din lume a fost înțeleasă de unii reprezentanți ai stărilor de spirit caracterizate și mai literal, ca moarte, ca autodistrugere. Această autodistrugere a fost practicată destul de larg sub diferite forme și în diverse sensuri schismatice și sectare. Au existat „pătatori”, „arzători”, „lucători de sicrie”, etc. Frica de Antihrist, lipsa de dorință de a cădea în mâinile lui și imposibilitatea de a se ascunde de el - acestea au fost principalele motive pentru autodistrugere. Autodistrugerea a fost un război religios special declarat împotriva acestei lumi, în principal în persoana statului și a bisericii oficiale. „Stai până la moarte și nu te supune ucenicilor lui Nikon”, au proclamat schismaticii, „da nu te închina lui Antihrist prin ei. Dacă nu poţi îndura chinul, atunci omoară-te, oricine poate, sinucide-te şi aruncă-te în apă, şi înjunghie-te cu un cuţit şi, mai mult, adunat în harmina, arde fără îndoială: Dumnezeu va binecuvânta. tu. "**) "Togo de dragul tributului, noi nu dăm tribut în vremurile prezente, că anii și vremurile voastre s-au schimbat... Dacă ne urmăriți, și nu vom cădea în mâinile voastre de viu: mesteacăn scoarță, și rășină, și lemn de foc, și paie și praf de pușcă cu un pud

♦) Ibid., p. 233.

♦♦) Smirnov, 1. p., p. 359.

Biblioteca „Runivers”

făcut...”*) „Părăsirea statului”, echivalent cu părăsirea lumii, a fost cuvântul originar al mișcărilor populare, rusești, religioase, rupte de legătura cu biserica oficială. Dar ce s-a întâmplat cu cei care nu au recurs la această măsură drastică? Au avut vreun program politic pozitiv? Sau respingerea religioasă a statului rusă nu a creat nimic nou în comparație cu ideea monarhiei iosefite, la care au aderat vechii credincioși? Examinând aceste întrebări, ar fi eronat să pornim de la

presupunerea că renunțarea la asceza politică a fost singura consecință a credinței populare rusești, „țărănești”. În această credință, au existat și intenții socio-politice pozitive deosebite, dintre care două principale sunt clar conturate: mistice și raționaliste. Prima a aderat la așa-numitele secte „profetice” (khlysty, eunuci etc.), a doua - secte învecinate cu Molokanism (molocani, creștini spirituali, doukhobor).
Sectele noastre „profetice”, în special tezaurizatorii, din punct de vedere politic reprezintă un exemplu unic de amestec fantastic de mesianism din Vechiul Testament, unele concepții creștine despre Mesia și îndumnezeirea rusă, Moscova a puterii regale. În centrul credinței scopale se află ideea „Măscumpărătorului”, „Fiul lui Dumnezeu”, „Hristos”, care s-a întrupat pentru a doua oară în unele figuri istorice, ca și cum ar repeta în sine ceea ce descrie prima întrupare. . Eunucii cred că noul lor răscumpărător s-a întrupat din împărăteasa Elisaveta Petrovna,
♦) Ibid., Anexă, p. 81.

care a fost a doua Născătoare de Dumnezeu și a născut pe Răscumpărător nu din poftă, ci din Duhul Sfânt. A fost eliberată de povara ei în Holstein, a domnit doar doi ani, apoi și-a ridicat adjunctul la tron și ea însăși a mers în provincia Oryol, unde a trăit sub numele de Akulina Ivanovna. Fiul ei este viitorul împărat Petru al III-lea, care a venit în Rusia din Holstein, s-a căsătorit cu Catherine a II-a, care, aflând despre tezaurizarea lui, l-a urât și a plănuit să-l omoare. Totuși, Petru a mituit una dintre santinelă, și-a schimbat hainele cu el și a dispărut. După fuga sa, el, după ce a suferit tot felul de chinuri de la „evrei și farisei”, adică de la autoritatea civilă și spirituală, a fost exilat la Irkutsk. A luat apoi numele mic-burghezului Selivanov, skopcheskoy Christ, și împreună cu acel „țar-părinte”, care este chemat să se înfățișeze la Moscova cu toată gloria dintr-o țară răsăriteană, împreună cu regimentele sale. Atunci vor suna clopotele Adormirii Maicii Domnului, iar ea va sta pe tronul întregii Rusii, iar apoi la Sankt Petersburg va deschide judecata universală a lumii. Așa va avea loc a doua venire a Mântuitorului și teribila judecată.*)
„Din zorii albi, din Sion-Muntele Din Est-Ţara, din
Irkutsk,
Din Irkutsk, din francez Porumbei zboară, albi zboară, Ei zboară în nori, chinuiți pentru cruce:
Toți eunucii Bălți, pământuri
grecesc, eminent, celebru;
Bannerele sunt purtate, cătușele tremură, clopotele sună, șoimii fac semn...
♦) Nadejdin, Cercetări asupra
ce erezie, rep. Kelsiev, 1. p., vol. III,
Biblioteca „Runivers”
Dumnezeu-Zei cu noi, Rege-Regi cu noi
Cu noi Regele-Regi cu noi Spiritul-Duh. *)
Iar împăratul răscumpărător spune astfel supușilor săi:
„Nu mă voi ascunde de cei curați Peste regi, rege, voi deschide: voi lua în stăpânire toate tronurile... Toți regii, autoritățile se vor închina înaintea mea! ..
Cum pe vremea aceea, pe vremea aceea
Cerul va face minuni:
Vor suna clopoțelul cel mare
Spre mare glorie.**)

Pe bună dreptate se poate spune că, oricât de ciudat ar părea, esența ereziei scopale are un sens politic. „În credințele, visele și speranțele eunucilor, chiar și interesele politice au prioritate față de cele religioase. Scopul izbucnirii lor fanatice nu este în cer, ci pe pământ: ei își așteaptă triumful și fericirea nu acolo, într-o altă lume, mai bună, spirituală, ci aici, în această lume, în această viață, chiar și în această viață. care există acum, cu o schimbare a ei doar în favoarea lor, eunucii... Eunucii nu-și pot imagina altfel această afirmare pentru ei a împărăției cerurilor pe pământ, ca în urcarea pe tronul rusesc a împăratului Petru al III-lea, pe care ei îl consideră a fi al doilea Hristos, adevăratul fiu al lui Dumnezeu, în viață până în ziua de azi” .***) Cu alte cuvinte, în mulțime avem o oarecare aparență de chiliasm evreiesc, cu credința sa în

*) Mier. Skopcheskie versuri de Kelsiev, vol. III, nr. 26.

♦♦) Ibid., nr. 27.

***) Opinia lui Nadezhdin, 1. p. pagina 228.

această împărăție lumească a lui Mesia din trib, dacă nu a lui David, atunci a imperialului rus. În această împărăție, după respingerea tuturor celor nedrepți, se vor aduna toți adevărații fii ai credinței.
Aripa raționalistă a sectarismului nostru rus a urmat căi politice oarecum diferite. În ea a prevalat și o interpretare pur lumească a paradisului pământesc, însă acesta din urmă nu mai era înfățișat ca împărăția veșnică a Mântuitorului, care a adunat pe toți drepții în jurul său, ci ca un fel de comunitate anarhistă, neputincioasă, construită. pe deplina egalitate a proprietatii si a traiului pe baza unui ordin comunist. Aceste opinii au fost formulate cu o forță deosebită în doctrina Dukhoborilor, în care chestiunea politică a trecut în general în plan secund în comparație cu problema socială *).
În Doukhobors avem astfel o afirmare a doctrinei socialismului popular pur rusesc, construită pe o bază religioasă, după cum cred Doukhobors, pe o bază evanghelică. Doukhoborii învață că lumea de aici s-a împărțit de mult în două tabere: bogații și săracii. Chiar și „când Isus Hristos a mers la Ierusalim pe un măgar, erau două Ierusalim. Cei bogați se întâlneau - făceau pânză și așa mai departe; iar în celălalt erau oameni săraci – aruncau la picioarele lui salcie și palmieri. Ucenicii lui Hristos erau oameni simpli, săraci, pescari. Bogații erau împotriva lui Hristos, i-au trimis spioni și au vrut să-i spună în toate felurile posibile. L-au urât pe Hristos „nu pe evrei obişnuiţi, ci pe episcopi, cărturari şi farisei, de dragul invidiei l-au persecutat şi l-au persecutat”. Ei, bogații, sunt cei care au în conștiință cel mai mare păcat - „idolatria și avariția” - din scoarța lor -

♦) Bonch-Bruevich, L. s., vol. II, p. XXXXGV și urm.

Biblioteca „Runivers”

din ură, din răutate, „au persecutat și persecutat” pe cei care, împreună cu cei săraci și asupriți, caută căi către o viață nouă, unde să nu fie „durere, plâns, suspin, ci viața este fără sfârșit”, vesel și perfect. Toți cei care se unesc pentru a înrobi oamenii, pentru a-i asupri, nu vor fi iertați niciodată. „Judecători, autorități fără milă – iaduri, locuri adânci, abisuri – vor avea chin veșnic, viață veșnică”.
În prezent, viața adevărată este „călcată în picioare”. „Lumea este legată de preoți, funcționari, prinți, curți nedrepte”. Autoritățile care comit fărădelege sunt ele însele fără lege. Cei care își fac treaba cu dreptate și onestitate – lăsați-i să o facă, „atâta timp cât nu interferează cu viața oamenilor”. Singura atitudine adevărată față

de puterea politică este indiferența totală: lăsați-o să existe pentru lumea păcătoasă, dacă nu îi dăunează, pentru oamenii drepți puterea pur și simplu nu este necesară. Doukhobors dezvoltă această doctrină sub formă de întrebări și răspunsuri, ca într-un catehism*). – Cărui rege slujești? - spune intrebarea. Și răspunde-i: „Împăratul este Dumnezeul nostru, care a lucrat mântuirea înainte de veac, în mijlocul pământului... Capetele noastre se înclină în fața aceluiași rege, dar în fața împăratului pământesc - doar răsplata veacului acesta”. - "Ce este un rege alb?" - „Regele alb este Isus, iar fiul său este nazarinean. El nu a stricat legea Tatălui său, ci mai degrabă a reînnoit-o cu toată viața. „De ce nu vrei să-l slujești pe împărat?” - „Aș împlini voința împăratului, dar el îi învață pe oameni să omoare, dar sufletul meu nu vrea asta”. - "De ce nu te supui guvernului?" - „Sunt creștin, am cunoscut adevărul și mărturisesc legea lui Go

*) „Cartea animalelor duhoborilor”, Bonch-Bruevich, L. S., vol. II, p. 83 și urm. .

Domnul meu, Iisuse Hristoase, și nu pot face asta, nu pentru că nu vreau, ci pentru că Dumnezeu nu vrea. Care m-a trimis în această viață și mi-a dat o lege fără îndoială pe care să-l călăuzesc în această viață - lui mă supun și nu pot să-ți îndeplinesc capriciile și nu o voi face. „Ai un templu?” „Trupul nostru este Templul lui Dumnezeu. Sufletul nostru este chipul lui Dumnezeu.” „De ce nu te duci la biserica noastră?” – „Mai bine să nu văd clar cu un ochi, dacă nu să fiu orb până la urmă... Mergem la biserica adevărată și aprindem lumânări nestinse; lumânări ard în templu și rugăciune sfântă în minte. – În ce cruce crezi? - „Mizerie liberă”. - "Ce este crucea Dukhobor?" - „Sărăcia liberă și mizerie”.

* * *

Studiul opiniilor politice ale poporului rus are un interes nu numai teoretic, ci și practic. În aceste puncte de vedere, facem cunoștință cu acel „primitiv” care a trăit profund în masele ruse și a determinat inconștient soarta politică a Rusiei. Puterea reală a „primitivului” acestuia a fost dezvăluită în 1917, în momentul distrugerii complete a vechii ordini de stat. Apoi a devenit deodată clar că nu numai că Imperiul nu avea apărători, dar chiar a stârnit ura de-a dreptul. De aceea colosul imperial s-a prăbușit cu atâta ușurință, granitul i-a crăpat, oțelul s-a topit și fierul s-a transformat în praf. Inteligența rusă a încercat să construiască o clădire nouă, democratică, în stil european, pe ruinele Imperiului, dar mase largi de oameni s-au dovedit a fi indiferente față de această întreprindere. Și este clar: democrația occidentală a crescut

Biblioteca „Runivers”

din adâncul emoțiilor religioase hrănite de Reformă; noi nu am avut aceste procese, oamenii noștri au crezut diferit și au adus în suflet un alt concept al adevărului politic. Atunci „primitivul” politic rus și-a arătat forța efectivă. Ce s-a întâmplat de fapt în 1917? 1) a predominat ideea de oameni liberi; 2) ideea de dictatură; 3) ideea unei ordini sociale pe pământ pe baza comunismului. Ceea ce a prevalat a fost cel cuprins în ideologia cazacilor, în ideologia lui Peresvetov, a țarului Ivan și a oprichninei, în ideologia unui paradis pământesc sectar construit pe principii raționaliste. Marxismul occidental, adus la noi, a găsit o răspândire largă doar pentru că corespundea unor stări de spirit profunde populare. Talmudismul marxist a rămas privilegiul noii clase conducătoare, oamenii stau departe de el și

experimentează în mod unic în marxism doar ceea ce corespunde „primitivului”.
Bolșevismul a prins rădăcini nu pentru că a fost descoperit în el un adevăr nou, marxist, ci mai ales din cauza vechiului adevăr, simțit în bolșevism. Totuși, bolșevismul a adus ceva propriu și ceva nou. Dacă Pugaciov ar fi învins Imperiul în 1773, neputința sa socială și politică s-ar fi dezvăluit în câteva zile. Căci nici în activitățile sale sociale („furt”, „redistribuirea neagră”), nici în programul său politic („impostura”) nu a existat ceva practic eficient. Bolșevicii, care au realizat opera lui Pugaciov în 1917, au transformat „furtul” într-un sistem comunist și au pus sistemul sovietic în locul țacului cazac. Cât despre acesta din urmă, puterea sa s-a relevat mai ales în faptul că a fost în locul democrației directe cazaci în
a pus un stat popular construit în mod special, bazat pe o combinație de dictatură cu reprezentarea populară. Dictatura, după cum am văzut, era o idee veche, reprezentarea un element cu totul nou. Poporul rus nu a înțeles ideea de reprezentare, nu i-a fost insuflat de religie, ca în țările care au supraviețuit Reformei, unde s-a născut din structura bisericească a comunității religioase reformate. A fost insuflat în poporul rus în masele largi nu de Duma de Stat, ci de „sovietici”.
Momentul modern al istoriei Rusiei, desigur, este unul de tranziție. Mai devreme sau mai târziu, într-un fel sau altul, Partidul Comunist va pierde puterea. Dar cine vrea să prevadă acele forme ferme care, în sfârșit, poate, după alte șocuri și pași mincinoși (fie ca Dumnezeu să salveze Rusia de ele), vor lua rădăcini în statul nostru, trebuie să socotească mereu cu „primitivul”. Ideile de democrație, dictatură și justiție socială care au prevalat în 1917 trebuie cumva să rămână și să devină bazele viitoarei perioade a istoriei Rusiei. Dar ele trebuie corectate și transformate. Trebuie eliberat de materialism și transformat în sens religios. Făcând din nou această corecție în spiritul „primitivului”, ne rămâne cu o alegere între monarhia iozefită și idealul unui stat de drept în spiritul lui Nil Sorsky. Instituțiile monarhiei moscovite au intrat în veșnicie; în general, nu mai sunt returnabile. Viitorul aparține unui stat de drept ortodox, care va putea îmbina puterea fermă (începutul unei dictaturi), cu democrația (începutul libertății) și cu slujirea adevărului social.
N.N.ALEKSIEV

Sf. Genevef şi Simeon Stilitul.
Cine nu cunoaște la Paris dealul Sf. Genevieve. Acum, ca și în secolul al XII-lea, de când Abelard și-a deschis școala pe teritoriul unei abații ospitaliere, muntele nu a încetat să fie centrul cartierului „latin”. Aici, în Evul Mediu, cete violente de studenți, care s-au smerit mult în zilele noastre, au tunat luptele scolasticii; aici pulsul vieții științifice a Franței a bătut și încă bate. Marele Pascal a murit pe versantul muntelui latin, iar cenușa lui zace acum lângă altarul Sfintei Genevieve.
În vârful dealului se află două temple, binecunoscute oricărui turist. Una dintre ele este dedicată cultului geniilor, religia oficială a republicii ateiste. Celălalt a rămas creștin. Dar atât magnificul Panteon clasic, cât și modesta, discordante în stratificarea diferitelor stiluri, biserica „Sf. Stefan pe Munte” (Sf. Etienne du Mont) – sunt ambele biserici ale Sf. Genevieve, una reală, cealaltă fostă. În 1754, Ludovic al XV-lea, în timpul bolii sale, a făcut jurământul de a reconstrui vechiul templu parizian al sfântului, ale

cărui primele pietre datează din vremea lui Clovis, care a fost îngropat.

aici cu Clotilde. Revoluția a găsit splendidul edificiu aproape de finalizare și, sedusă de formele sale clasice, a pus mâna pe Dumnezeul uman pentru o nouă religie. Sfânta Genevieve a trebuit să facă loc lui Mirabeau, Marat, Voltaire și alți binefăcători ai omenirii. Rămășițele ei au fost arse în Place de Greve, locul execuțiilor publice. Acum doar frescele lui Puvis de Chavannes amintesc de scopul original al templului.
Orașul Paris a ars, ca un criminal, osemintele celui în care și-a onorat mijlocitorul ceresc timp de atâtea secole. Sfânta Genevieve a fost, într-adevăr, nu numai ocrotitoarea studenților, ci a întregului oraș - acea Lutetia, pe care a păzit-o cu atâta vigilentă în timpul vieții. De câte ori în timpul dezastrelor naționale, inundațiilor, ciumei, secetei, altarul ei a fost purtat în procesiuni solemne pe străzile vechiului Paris până la Catedrala Maicii Domnului. Sfânta Genevieve a fost pentru Paris ceea ce Ioana d'Arc este acum pentru toată Franţa.
Anii de nebunie revoluționară au trecut, iar sanctuarul Sfintei Genevieve a devenit din nou obiect de cult evlavios.
Biblioteca „Runivers”
dans. Și-a găsit adăpost în biserica Sf. Stephen, odinioară modestă capela a vastei ei mănăstiri. Este instructiv să intri în această biserică după ce ai vizitat Panteonul, care este obligatoriu pentru străini. Există o grămadă de monumente - pentru eroi, ticăloși și sfinți, învecinate, ca într-un anticariat, frigul teribil al nemuririi imaginare, a morții necucerite. Iată căldura unei credințe vii, un colț rugat. Biserica Sf. Stephen on the Hill este unul dintre cele mai vibrante centre ale cultului catolic din Parisul modern. Într-una dintre capelele laterale din jurul corului se află un mic altar al sfântului și mormântul ei, iluminat de focuri de lumânări. Aici îi vezi mereu pe cei rugându-se, de-a lungul zidurilor ex-voto, cârje, plăci de marmură cu recunoștință din partea celor care au auzit. Iată cei vindecați și studenții care au trecut cu succes teribilul examen. Din aceste inscripții și bannere aflăm că Sf. Genevieve este chiar creditată cu onoarea de a câștiga Marne. Geneviève este poate singurul sfânt care a păstrat de-a lungul secolelor dragostea și loialitatea oamenilor, singurul sfânt popular al Parisului contemporan. Nici St. Dionisie, nici Herman, nici Marcellus, nici Clotilde - niciunul dintre sfinții locali, care fusese cândva glorificat în întreaga lume catolică, nu a putut rezista cruntului test al veacului necredincios. Numai Geneviève triumfă asupra lui Voltaire, care i-a luat templul magnific.
În îndepărtata Siria, în doisprezece
ore la est de Antiohia se află ruinele altui templu, odată și mai magnific, construit în jurul unui stâlp pe care a stat timp de 37 de ani marele ascet și făcător de minuni, Simeon Stilitul. În secolul al VI-lea, Evagrie a descris acest templu în Istoria Bisericii (1, 14). La mijlocul secolului trecut (1853-18-55), arheologul francez, contele de Vogüe, a examinat ruinele templului, care s-a păstrat perfect și a găsit fundația faimosului stâlp. 1) Nu știu în de ce formă există aceste ruine în timpul nostru, dar numele și memoria sfântului, desigur, sunt vii în tot Orientul ortodox. Rus’ antic a cunoscut mulți stâlpi, imitatori ai marelui Simeon. Cu toții ne amintim de isprava Sf. Serafim, care a stat trei ani pe o piatră în timpul lui Pușkin și a

decembriștilor. Traditia Sf. Simeon nu a murit în Orient, așa cum tradiția Sf. Genevieve.
De ce combin aceste două nume, atât de îndepărtate aparent, între ele? Citind viața Sf. Genovefs, ') Am dat de următorul loc: „A fost un oarecare om în ţările din Răsărit, care dispreţuia lumea, pe nume Simeon, care timp de aproape patruzeci de ani a stat pe un stâlp în Siria Ciliciană, departe de Antiohia. El, spun ei, multe
♦) Aceste ruine sunt cunoscute de arabi drept Kalaat Semăn (Castelul lui Simeon) Vogué. Sirie Centrale. Architecture civile et religieuse au VII side. BACSIS. 141-154 T. II pl. 139-150.
* ♦) Preferăm forma veche germano-latină a numelui ei.

Biblioteca „Runivers”
i-a întrebat pe negustorii care călătoreau încoace și înapoi prin Genovef, i-a trimis salutări, pline de evlavie și a rugat-o să-l amintească în rugăciunile ei ”(cap. 27 ed. Krusch).
Nu putem verifica veridicitatea acestei știri. Unul dintre critici (Krush) a găsit-o incredibil, bazată pe o concepție greșită despre izolarea Bisericii Răsăritene și Occidentale. (Un alt argument al lui Krush este teama lui Simeon de o femeie!). Suntem pregătiți, dimpotrivă, să afirmăm că nu este nimic incredibil în această știre. Sfânta Genoveta (r. 420-500) și Sf. Simeon (c. 390-459) contemporani. Răsăritul și Occidentul creștin au trăit atunci, în secolul al V-lea, precum și câteva secole mai târziu, în cea mai strânsă unitate. Cunoaștem asceți răsăriteni care și-au încheiat zilele în schiturile galice, auzim de mulțimea de pelerini din Occident care luptă pentru sfântul Orient: Egipt, Siria, Palestina. În secolele V-VI, bisericile occidentale se simt ca periferia marii lumi creștine, a cărei inimă bate în Orient. Despre Sfântul Simeon, în special, auzim de la unul dintre contemporanii săi adevărați: „Mulți au venit la el din limitele extreme ale Occidentului, spaniolii și britanicii și galii care trăiesc în mijlocul lor. Este prea mult să vorbesc despre Italia”. (Theol. Hist. Relig. 26, 11). Același autor Bl. Teodoret din Cirus ne spune că la Roma pe vremea lui (adică în timpul vieții lui Simeon) la intrarea în toate atelierele puneau mici

imagini (εικόνες) ale celebrului stilit, pentru protecție și patronaj. Dar chiar dacă vestea binecuvântării („salutări”) a lui Simeon Genovefa este inventată de la început până la sfârșit de biograful ei, care vrea să-și mărească sfântul (Simeon îi cere rugăciunile). Un lucru rămâne neîndoielnic: contemporanii i-au adus în legătură pe acești doi eroi ai lumii creștine, în ciuda miilor de kilometri care îi despart. Ei au prețuit acest simbol al unei binecuvântări îndepărtate - peste mări și ținuturi - ca simbol al unității sfinților, biserica unică. Într-un astfel de sens simbolic, acceptăm și această tradiție.
Gândind la semnificația acestei legende, ne așteptăm să întâlnim rudenia vieții și isprava a doi sfinți. Dar cu surprindere vezi, în loc de asemănare, la prima vedere, complet opusul modurilor lor. Nu, desigur, Genovefa nu a fost un student al ascetului sirian. Unitatea spirituală stabilită prin binecuvântarea simbolică a fost unitatea contrariilor (coincidentia oppositorum) contopindu-se în adâncurile misterioase ale vieții bisericești. Acesta este interesul și instructivitatea lecturii paralele
♦) În știință, controversa ridicată la sfârșitul secolului trecut în jurul chestiunii autenticității vieții Sf. Genovgfa într-una dintre cele mai vechi ediții ale sale nu a fost definitiv rezolvată. Dar, cu

excepția criticului german Krush, toți cercetătorii sunt înclinați să atribuie una sau alta dintre edițiile, care diferă doar prin detalii, începutului secolului al VI-lea, autorului, care a scris la 18 ani de la moartea lui. Sfantul.

viețile lor. Am vrut aici să împărtășesc cititorilor câteva dintre impresiile inspirate de această lectură.*) Să ne amintim mai întâi în câteva cuvinte isprava lui Genovefa. Desigur, nu facem o încercare fără speranță de a izola nucleul autentic al biografiei de legenda care o învăluie. Este legenda care ne interesează cel mai mult. Biograful lui Genovefy scrie extrem de neputincios. Nici măcar nu încearcă să-i picteze portretul. Nu se vede nicăieri că l-a cunoscut personal pe sfânt. El dă doar un catalog de fapte, adică de minuni, ca aproape toate viețile latine din acea epocă. Dar chiar și din aceste fapte monotone, sau legende, crește o imagine destul de definită, foarte umană, care într-un fel ne uimește.
Sfânta Genovefa în lunga ei viață a fost martoră la invaziile barbarilor, la decăderea treptată și la distrugerea Imperiului de Apus. Vocația ei , ca și Severinus din Pannonia, a fost să înmoaie pentru oameni ororile acestui timp, într-adevăr, apocaliptic. Născută în Nanterre, un sat de lângă Paris, din părinți care poartă nume romane (Genovefa este un nume germanic, dar asta nu înseamnă că este de origine barbară), ea a fost marcată de Sf. Herman, Episcop de Osserre, care, trecând prin Lutetia, (Paris) a tratat-o cu bunăvoință pe fată și i-a arătat fapta viitoare. „Ho-
*) Vita S. Genovefae, ed. Krusch-em Mon (Germ. SRM III, Kouber-om (Etude critică etc.) și Kunstler (Coll. Teubner).
vrei să te consacre lui Hristos și să-ți păstrezi trupul într-o curăție imaculată? a întrebat-o și, ca semn al jurământului ei din copilărie, i-a atârnat o monedă cu imaginea unei cruci de gât. Anii au trecut, iar fata a primit de la episcop vălul miresei lui Hristos. Nu s-a făcut călugăriță - mănăstirile de maici erau foarte rare la acea vreme în Galia - era una dintre acele fecioare consacrate (vir-gines velatae) care, după ce au făcut jurăminte de puritate, au rămas în lume. La moartea părinților ei, s-a mutat la Paris la nașa ei. Iată tot ce știm despre situația externă a vieții ei. De cincisprezece ani duce viața unei femei care postește și a unei cărți de rugăciuni, fără a depăși însă în niciun caz granițele naturii umane. Auzim doar despre intensitatea emoțională deosebită a rugăciunii ei. Plângea de fiecare dată când ridica privirea spre cer. „Pardoseala celulei ei era uda de lacrimi”.
Ea avea aproximativ 30 de ani în momentul invaziei lui Attila și a hunilor săi. Parisienii se pregăteau să-și evacueze orașul înainte de o furtună militară. Genobefa adună femei și se roagă cu ele în biserică pentru ca „ca Judith și Estera” să salveze orașul de la distrugere. De asemenea, ea îi convinge pe bărbați să nu scoată obiecte de valoare din Paris, promițându-i siguranță. Biograful spune că pentru o astfel de predicție, deși reconfortantă, aproape că a fost ucisă. Dar orașul a fost salvat. Profeția lui Genovefa s-a împlinit.
Potrivit legendelor bisericilor locale, există multă lume latină (Orleans, Troyes,

Roma însăși) au fost salvați de Attila prin curajul și credința episcopilor lor. Parisul a fost salvat de rugăciunile fecioarei. Ce

simbol pentru istoria viitoare a Franței! Neînarmată și blândă, Genovefa o vestește deja pe Fecioara din Orleans.
De la acest eveniment începe ministerul public de la Genovefa, care continuă timp de o jumătate de secol. Acum autoritatea ei în rândul concetățenilor este de neclintit. O mare întreagă de suferință umană curge în ea. Vindecă, alungă demonii, ameliorează nevoia. Dar Genovefa nu se mulțumește cu afacerile dragostei personale active. Îi place să se ocupe de o afacere publică, masculină. Ea a decis să construiască o bazilică pe mormântul martirului parizian Dionisie. Adună preoți, găsește în mod miraculos var pentru construcții, furnizează vin muncitorilor. În timpul asediului Parisului de către franci, când orașul era amenințat de foamete, Genofeva a călătorit de-a lungul Senei și Oise pentru pâine în Troyes, în Arcy, a cumpărat cereale, le-a încărcat pe unsprezece corăbii, iar la Paris, împreună cu servitoarele ei, a copt pâine. , împărțindu-l săracilor. Ea este mereu în mișcare, mereu în mișcare. Mai ales des o vedem navigând pe vapoare de-a lungul căilor navigabile din Ile de France. Apoi se află în Mo, unde se recoltează propriile ogoare și unde ajută o fată să scape de logodnicul ei, care, sub influența ei, a simțit o atracție către viața spirituală. Apoi scoate demoni în Tours, în bazilica lui Marty, groaznic pentru demoni

pe, apoi la Orleans cere iertare pentru sclavul vinovat.
Ultima trăsătură este deosebit de caracteristică ei. Compasioasă față de cei slabi, ea știe să fie strictă față de cei puternici. Stăpânul care refuză să-l ierte pe sclav este supus pedepsei cerești. În căldură, fără somn, nu își poate găsi pacea. „Varsând saliva ca un tur sălbatic”, el însuși trebuie să ceară iertare de la sfânt.
Până și regii barbari tremurau la mila ei. Clovis, la cererea lui Genovefa, a eliberat din închisoare mulți prizonieri, a dat viață celor deja condamnați la moarte. Iar tatăl său, Hilderik, care era păgân, se temea să-i refuze sfintei rugăciunile ei pentru cei condamnați, încercând să le ia pe ascuns de la ea, în afara orașelor, spre executare: trucuri deșarte pentru a înșela clarvăzătorul.
În mod remarcabil, biograful, atât de meticulos în consemnarea faptelor sale, nu a găsit un loc să povestească despre moartea ei, încălcând toate canoanele hagiografice. Minunile postume săvârșite la mormântul sfintei sunt direct adiacente faptelor vieții ei pentru a prelungi impresia unui fel de uragan de iubire activă.
♦♦♦
„Simeon cel Mare, miracolul minunat al universului, este cunoscut tuturor supușilor statului roman, și perșilor, indienilor și etiopienii, chiar și sciților,” - așa își începe capitolul despre stilul bl. Theodoret of Cyrus (Hist. relig. p. 26), un martor ocular la uimitoarea sa ispravă.
Biblioteca „Runivers”
Ca dovadă a lui, avem trei vieți, dintre care una a fost scrisă în timpul vieții sfântului, celelalte două la scurt timp după moarte.*)
Unul dintre criticii ascuți și subtili ai literaturii hagiografice, bollandistul modern H. Delehaye, pe bună dreptate. a notat: să aibă o biografie mai bine documentată”. Martorul cel mai de încredere este episcopul de Kirsk. Cea mai captivantă, cel mai bine reflectată în fantezia sa înflăcărată este impresia făcută de stilit asupra lumii răsăritene, non-grecești, autorul fără nume al vieții siriene.
Divergența lor, toate problemele controversate ale biografiei ne sunt

acum indiferente. Desenăm imaginea sfântului în termeni cei mai generali.
În copilărie, Simeon păștea turmele tatălui său (Numai pictorii din epoca „pastorală” au făcut o păstoriță din Genovefa) - viața siriană îi slăvește frumusețea, puterea, dexteritatea în alergare, bunătatea față de toată lumea. Iar viziunea îngerului, s-ar părea, l-a instruit pe tânăr tocmai spre o viață activă: „Numai să aveți blândețe, și răbdare și iubire pentru toată lumea”. Dar iată caracteristici ale unei dispoziții diferite. Băiatul îi place să culeagă mir și să-l ardă pe câmp. „Lasă mirosul dulce să se înalțe la Dumnezeu în ceruri.” Acest sacrificiu fără scop, dezinteresat oferă o minte contemplativă, un dar dulce
♦) Sunt publicate de Leitzman și Hil-genfeld „Das Leben des heiligen Symeon Stylites (A Syrian Life in Translation). Leipzig 1908 Fexte und Unters. Harnack-a volumul 32.
rugăciuni. Și, în sfârșit, Theodoret povestește despre visul adolescent, în care se dezvăluie sensul căii ascetice. Cineva îi ordonă băiatului să sape pământul pentru a pune temelia. De trei ori și de patru ori vocea poruncește să sapi mai adânc: „și atunci vei zidi fără muncă, până la urmă, când va înceta munca” - Mai întâi pătrunde în pământ, apoi urcă la cer.
Multe căi se deschid înaintea tineretului: activă, mistică, ascetică. Nu își găsește imediat – sau mai bine zis, inventează – calea sa cea mai scurtă, verticală, către cer. Și în tinerețe a trebuit să rătăcească prin mănăstiri și a încercat să-și încadreze gelozia de foc în forme gata făcute de comunitate umană. Aceste experimente nu au avut succes. Asceza lui severă i-a înspăimântat și iritat pe frați, încălcând disciplina cartei. Simeon și-a pus voința de jertfă mai presus de ascultarea monahală. Mai ales memorabilă pentru toată lumea era frânghia de palmier, cu care își trăgea coapsele sub haine atât de strâns, încât cureaua se izbi în corp, formând pe ea răni supurante, fetidă. Alungat din mănăstire, se ascunde într-o cisterna uscată adâncă. Aici ar fi trebuit să moară fără mâncare, dacă, la sugestia unui înger, călugării nu l-ar fi găsit și l-ar fi târât cu forța. Unul dintre biografii Antony, care în general exagerează povestea prudentului Teodorit, pune în gura tânărului cuvintele:

respirând un fel de poftă sinucigașă: „Lasă-mă, fraților mei, să mor ca un câine împuțit... căci este o mare de păcate în mine”.
Părăsind mănăstirea, se retrage la Telanissa (Tel Neshn) - locul viitoarelor lui isprăvi. Aici locuiește mai întâi într-o chilie a unei mănăstiri părăsite, unde face prima experiență a unui post de patruzeci de zile. La sfârșitul celei de-a patruzecea zile, Presbiterul Bass, care și-a zidit chilia afară, îl găsește pe jumătate mort, pe podea, dar pâinea și apa rămase nu sunt atinse. Ieșind din chilie, Simeon urcă pe munte și se leagă de stâncă. Aici locuiește, „contemplând cerul și străduindu-se să vadă ceea ce este mai înalt decât cerul”. La fel ca înainte hegumenul, la fel și acum episcopul nu-i aprobă excentricitatea. Episcopul Meletius îi spune să scoată lanțul, convingându-l că lanțurile rațiunii ar trebui să fie suficiente pentru el. De data aceasta, Simeon s-a supus și a trăit pe munte, sub cerul liber, fără a depăși linia unei zone împrejmuite egale cu lungimea lanțului (20 de coți). Când lanțul a fost îndepărtat, 20 de ploșnițe uriașe au fost găsite sub o cătușă de piele, pe care martirul voluntar le-a hrănit cu sângele său.

Vedem cum se îngustează cercurile liberei sale mișcări pe pământ.
Rămâne de făcut ultimul pas: Simeon urcă pe stâlp. La început este o piatră simplă înaltă de doi sau șase coți. Mărind de mai multe ori înălțimea coloanei, el în cele din urmă
64
a urcat pe ultimul la 30 sau 40 de coți. Sursele oferă exemple diferite și numere diferite de piloni succesivi. De acum înainte, întreaga lui viață lungă - 37 de ani - a fost strânsă în spațiul de aproximativ patru metri pătrați. Și-a înlănțuit chiar picioarele pe stâlp pentru a se constrânge până la capăt. Singura mișcare pe care ascetul și-a permis-o pare să aibă o singură dimensiune: înălțimea.
Isprava lui Simeon este absolut excepțională, neobișnuită. Pilarismul încă nu cunoștea atunci formele bogate ale ascezei creștine. Se pare că Simeon i-a fost inventatorul.*) Ca tot ce este nou, această nouă formă de asceză a fost întâmpinată cu ostilitate. Auzim despre nemulțumirea cercurilor monahale egiptene și mesopotamiene. Bl. Teodoret vorbește despre „stâlpul” disprețuit de iubitorii de calomnie, încearcă să justifice și să explice sensul acestuia. Pe lângă motivul prea simplu și dubios: dorința de a scăpa de mulțimea enervantă - cealaltă explicație a lui - pur religioasă - este curioasă. Prin inovație, ca și prin nebunie, Dumnezeu atrage adesea inimile oamenilor către Sine. „Așa cum regilor le place să bată o monedă, așa și Regele de toate felurile, precum monedele, sigiliile * **)
♦) Acest lucru este confirmat și de Evagrius. Biserică. Est 12. I. V.
**) Rămâne întrebarea sensului religios al pelerinajului creștin, chiar dacă acceptăm ipoteza foarte șubredă de a-l împrumuta din cultul zeiței siriene Atargatis. Vezi Toutia în Rev. de 1-hist . des religions 1912 t. 45.
Biblioteca „Runivers”
a lăsat evlavia cu noi forme diverse de viață. „Noutatea spectacolului devine un mijloc convenabil de predare”. Simeon a stabilit acest spectacol nou și ciudat, prin ciudățenia atrăgând pe toți la contemplație. Dar această interpretare explică semnificația lui Simeon pentru mulțimea care se adună spre el, nu pentru propria lui cale personală de mântuire.
Citind cu atenție viața lui Simeon, se pare, începeți să ghiciți. Stâlpul este punctul de intersecție, a două căi. Unul dintre ei, îngustându-se în spirală, caută constrângere spațială, în liniștea corpului câștigând libertatea spiritului. Această cale ar putea duce în mod logic la o ecluză, la o groapă, și vedem cu adevărat că Simeon a încercat atât groapa, cât și ecluza. Nu era mulțumit de ei. De ce? Oare pentru că, renunțând la pământ, nu a vrut să se lepede de rai – de cerul vizibil care l-a inspirat să se roage?
Există două tipuri de rugăciune creștină. Una, rugăciunea ochilor pe jumătate închiși, caută amurgul, o barieră de patru pereți, iubește încăperile înghesuite, templele rupestre. Celălalt iubește cerul înstelat sau simbolul său, cupola înaltă. Suntem obișnuiți să asociem prima formă de rugăciune („aproape”) cu o stare de spirit ascetică. Sfântul Simeon arată că nu este întotdeauna cazul. Așezat pe un lanț, „a contemplat cerul”. „A decolat în rugăciune” ... și-a ridicat ochii spre cer ^ și-a fixat ochii pe înălțimi. Si invata
5
el își învață golfurile să „privadă la cer și să decoleze și să părăsească pământul”.

Stâlpul lui Simeon nu este doar un instrument de tortură, iar semnificația lui depășește asceza. Simbolul stâlpului este un simbol al rugăciunii; imobiliare și împreună cu inspirația sufletului care contribuie la Dumnezeu.

Din vremea tinereții lui Simeon, viața siriană povestește despre multele sale zile de șederea nemișcată în templu: „De dimineața până seara a îngenuncheat și de seara până dimineața s-a rugat în picioare. Când a dus o astfel de viață multă vreme, colegii săi au început să urmărească dacă își mișcă picioarele și dacă părăsește locul în care stătea. Dar nimeni nu a observat-o”. Ne amintim de jertfa parfumată de ardere a mirului și prevedem: viața lui Simeon a fost o singură rugăciune continuă și asceza cumplită, inumană a fost supusă acestui conținut. Ce sens ascetic poate avea sporul multiplu al stâlpului? Îndepărtându-se de pământ, ca și cum ar apropia cerul ademenitor, stilitul creează, oricât de ciudat ar părea, un mediu estetic pentru rugăciune.

Viața lui Simeon pe stâlp este incredibilă, dar este atestată de martori oculari. Nimeni nu-l vede stând sau odihnindu-se. Nimeni nu știe când doarme. (Stiliții dorm de obicei în picioare, sprijinindu-se de gard). Stă în rugăciune toată noaptea și toată ziua până la ora 9. El dedică trei ore de seară oamenilor pentru conversații. La rugăciune, „fie stă mult în picioare, apoi face închinari”. „Înclinându-se,

atinge fruntea cu degetele de la picioare. (Autorul sirian scrie că are trei vertebre dorsale rupte). Unul dintre tovarășii lui Theodoret i-a luat în cap să-și numere arcurile. Am numărat 1244 și am renunțat. El mănâncă mâncarea sa slabă o dată pe săptămână, sau chiar mai rar, pe lângă postul continuu de patruzeci de zile.

Așa că Simeon stă în picioare ani, decenii, cucerind eroic elementele. „Nordul a venit cu zăpada lui, apusul cu gheața, estul cu o furtună, sudul cu căldură” pentru a vorbi sirianul în limba sa figurată. „Soarele era ca un cuptor, iar cel drept era ca aurul”.

Nedumerirea superstițioasă a oamenilor este de înțeles. Cineva din Ravenna îl întreabă: „Ești om sau ființă necorporală? Toată lumea spune că nu mănânci și nu bei, dar natura umană este caracterizată de ambele”? Simeon i-a arătat un abces imens care i s-a format pe picior din statul neîncetat, pentru a-l convinge de fragilitatea corpului său.

Ce știu admiratorii uluiți, ce sunt în stare să spună despre viața lui interioară? Devotat contemplării, ne-a ascuns secretul contemplării sale. Auzim doar de multele lui viziuni. La început, chiar înainte de a se urca pe stâlp, este urmărit de demoni. Satana încearcă să-l intimideze apărând sub forma unui șarpe, a unui balaur, a soldaților care aruncă cu pietre, a unei întregi oști cu torțe, a unui leu, a unei cămile și a unei femei frumoase. El este întărit de viziunile îngerilor și ale profetului Ilie, al cărui spirit de foc este atât de aproape de propriul său spirit. Ilie îi dă
chiar ceva de genul programului slujirii sale, despre care se va discuta mai jos. Despre rugăciunea lui știm doar că a fost îndrăzneață, că a stabilit o relație profund personală între el și Dumnezeu. Biograful sugerează acest lucru când vorbește despre rugăciunea lui Simeon către „Dumnezeul” său, „Domnul” său. Iată un exemplu a rugăciunii sale înfocate pentru ploaie: „Milostiv și milostiv Doamne, sau ai milă și potolește aceste suflete chinuite care strigă către. Tu, că în numele Tău s-au adunat, sau ia sufletul robului Tău, ca să nu văd chinul poporului tău și al robilor tăi.

Rugăciunea dezvăluie viziunea spirituală, o face clarvăzătoare... Teodoret spune că Simeon a prezis o secetă, o invazie a sarazinilor, „moartea dușmanului meu”. Darul miracolelor Simbolului este neobișnuit, la fel ca isprava lui. Vindecările palid în fața puterii lui asupra elementelor, asupra spațiului însuși. Alungă dragoni și șoareci, vârcolaci în munții libanezi, trimite ploaia. Oprește muntele care se târăște spre sat. Un nume al lui Simeon poate opri o gazelă sau o căprioară care se repezi. Înlănțuit de stâlpul său, el poate apărea oriunde pe cercul pământului. El este văzut în Persia de un magician persecutor și de creștinii întemnițați „pe un stâlp înconjurat de flăcări”. Cei care se îneacă în mare îl văd în vârful catargului, cum îl apucă pe „indianul negru”, vinovatul furtunii, și îl biciuiește în aer. Chiar și în timpul vieții, el este ca un tunet în același timp

Ilya și Nicolae al Mării. În el însuși există ceva elementar, cosmic, ca într-un cuceritor al elementelor.
■ Cât de departe suntem de fecioara pariziană și de isprăvile ei umane. Ce prăpastie, s-ar părea, îi desparte pe acești oameni!
Dacă ar fi necesar să exprimăm într-o formulă scurtă esența faptei lor, atunci nu am putea-o face mai bine decât cuvintele vieții lor.
Pentru Genovefa, în cuvintele părintelui ei spiritual, Herman de Ossersky: „Fii curajos și ceea ce crezi în inima ta, ceea ce mărturisești cu buzele, dovedește-l cu fapte”.
Pentru Simeon, în cuvintele lui Teodorit: „El a căutat să zboare spre cer și să scape din viața pământească”.
Și totuși, iată: Simeon o binecuvântează pe Genovefa, îi cere rugăciunile. Este greu de crezut că ei înșiși sau contemporanii lor au rămas neclari cu privire la diferența dintre căile lor. Această binecuvântare trebuie înțeleasă ca binecuvântarea căii altcuiva. Sunt multe căi către Tatăl, pentru că în casa Tatălui Meu sunt multe locuințe.” Dacă am fi învățat această lecție din gestul marelui zelot și ar fi fost mult, extrem de mult pentru timpul nostru gelos și excepțional. Dar am dori să continuăm analiza, să stabilim mai precis din experiența de viață condițiile de convergență a tuturor căilor creștine.
Recunoaștem: contrastul celor două imagini din prezentarea noastră este mai clar decât în realitate; până acum am lăsat în mod deliberat la umbră trăsăturile care le unesc.
Și Sf. Nu toată Genovefa se încadrează în munca de slujire a umanității. Si i s-a dat harul rugaciunii gratia orande. Și ea „s-a rugat fără întrerupere” și a cunoscut austeritatea. Deși asceza ei nu poate fi comparată cu automortificarea inumană a lui Simeon, dar pentru ea, ca și pentru mediul nostru suprem, această asceză pare excesivă. „De la 15 la 50 de ani a rupt postul de două ori pe săptămână, joi și duminică. Mâncarea ei era pâine de orz și fasole... După 50 de ani, episcopii, „pe care este păcat să-i contrazici”, au convins-o să mănânce atât pește, cât și lapte. (Episcopii din Galia, ca și din Siria, mor, umanizând asceza). Iar Genovefa nu era străină de viziuni, despre care biograful ei vorbește surd. „Ea a mărturisit oamenilor spirituali că multe i-au fost descoperite în spirit, despre care nu este nevoie să le spunem.” Alte ediții ale vieții sunt mai detaliate. „Ea a mărturisit că în duh un înger a condus-o la locurile de odihnă ale celor drepți (și chinul păcătoșilor), și acolo a văzut răsplata pregătită pentru cei care îl iubesc pe Dumnezeu.” Să reamintim în continuare că slujirea publică de la Genovefa începe la aproximativ 30

de ani - la aceea, aproximativ, vârsta la care Simeon, după o îndelungată școală ascetică, se ridică la stâlp. În primii 15 ani după jurământul ei, sfânta duce o viață solitară, retrasă, al cărei conținut principal este rugăciunea. În acești ani, concetățenii nu au apreciat-o, mai degrabă au disprețuit-o, dar tocmai atunci Sf. germană a arătat

sunt podeaua celulei ei, "udă de lacrimi". Căci contemplarea ei precede și activitatea. În cele din urmă, chiar această activitate, după imaginea biografului, este miraculoasă, adică este asociată cu o abundență de forțe pline de har. Aceste cadouri nu sunt oferite gratuit. Ei mărturisesc plinătatea spirituală, tensiunea neîncetată în rugăciune.

Ei bine, și stilitul - chiar a rupt toate legăturile iubirii umane? Tocmai i-am citit rugăciunea, unde el însuși mărturisește despre imposibilitatea ca el să suporte chinul oamenilor. Și viața lui, mai ales vasta viață siriană, este alcătuită dintr-un lanț de acte puternice chemate la viață de iubire.

Nu mai vorbesc de tineretul lui Simeon, când el, încă eliberat de izolarea monahală, duce o viață care amintește de viața lui Genovefa. El are, de asemenea, propriile sale câmpuri și, de asemenea, udă și își hrănește minunat secerătorii. Îi caută pe tâlharii nesaurieni care i-au răpit nepotul și alți creștini, iar după îndelungi eforturi și semne, reușește eliberarea prizonierilor.

Dar chiar dacă s-a urcat pe stâlp, nu a fugit de oameni. Le dă, ca și cum ar fi vărsat un vas de rugăciune debordant, trei ore din ziua lui. În jurul stâlpului, în interiorul gardului, „mandra”, o mulțime mare așteaptă mereu. Unii norocoși au voie să urce scările până în vârful stâlpului, să vorbească cu ascetul și să fie binecuvântați de el. Restul ascultă
sub discursurile lui, zidirile, asteptarea vindecarilor, implinirea rugaciunilor. Bolnavii sunt scăldat într-un izvor sfânt, duc, parcă miraculos, praful acestui binecuvântat pământ. „Pentru oameni, ei sunt întotdeauna disponibili, dulci și prietenoși”, scrie Theodoret, „răspunde fiecărui interlocutor, fie că este artizan, cerșetor sau țăran”. Doar un post de patruzeci de zile închide ușile mandrei de atacul mulțimii. Și această mulțime nu este întotdeauna blândă, ascultătoare, decentă. Printre ei, poți întâlni adesea arabi semi-sălbatici, într-o zi vin în 200, 300, 1003 de oameni. Adesea fac zgomot și își continuă lupta tribală la poalele stâlpului. În fața ochilor lui Theodoret, lucrurile au ajuns la o luptă între două familii arabe. Stilitul a trebuit să strige furios la ei de la înălțime (el, însă, trebuie să strige mereu de acolo). Cu altă ocazie, însuși Teodoret a trăit nestăpânirea barbarilor, când mulțimea lor, la ordinul lui Simeon, s-a repezit la el, ca la un episcop pentru o binecuvântare: „Unii m-au zdrobit din față, alții din spate, alții din spate. lateralele... m-au tras de barbă, mi-au sfâșiat hainele” . Sfântul a trebuit să-i educe pe acești oameni sălbatici, adesea păgâni, închinători ai Afroditei arabe. Sub influența lui, ei sunt botezați în masă.

Sfântul nu trebuie doar să vindece și să mângâie oamenii, ci și să-și rezolve procesele. Fugând de oameni, stilitul devine judecător, logic

dragostea este implicată în afaceri publice, chiar politice. Este remarcabil că, în același timp, el este întotdeauna, ca Geno-vefe, nu

gardianul legilor, al sistemului existent, ci apărătorul celor care suferă de el: săracii, asupriții, sclavii. El cere creditorilor să scadă procentul la 6 (jumătate din rata obișnuită). Bogatului vindecat i se poruncește să elibereze sclavii care îl însoțesc, „pentru ca prin eliberarea lor să-ți eliberezi sufletul de Satana”. Aproape toate exemplele justiției sale retributive sunt pedeapsa pentru greșelile săracilor. Pedepsește hoții care au jefuit grădina unui sărac, un tribun crud care a ruinat văduve și orfani, un „comite” din Antiohia care a urmărit doi tineri. Comitetul a vrut să le pună o povară insuportabilă făcându-i „consilieri ai curiei” – un act de guvernare complet legal. Simeon chiar susține o întreagă corporație de muncitori - vopsitorii de piele din Antiohia - împotriva domnitorului, care le impune o taxă triplă. Iată sfârșitul clasic al conducătorului malefic, nu lipsit de sarcasm simbolic crud: „Stomacul i s-a umflat ca blana... Când a vrut să se răstoarne în pat, stomacul i-a izbucnit brusc, și interiorul i-a căzut și a murit. ”

Viața siriană subliniază în special misiunea socială a stilitului. În gura lui Ilie, care i s-a arătat într-un car de foc, el pune următorul program: „Nu te teme și
nu-ți fie frică, ci fii puternic, ferm, curajos și nu-ți fie frică de oamenii care trăiesc în trup. Ai grijă mai ales de săraci și de asupriți și respinge-i pe asupritori și pe cei bogați.”

Biograful sirian povestește că, împlinind această poruncă, sfântul, cu scrisorile sale de mijlocire pentru săraci, a suferit nemulțumirea oamenilor. Apoi a încetat să primească plângerile săracilor, dar a avut o viziune de avertizare. Simeon este amenințat că îi va lua „cheile” și se întoarce la oamenii săraci. Nu este de mirare dacă, la moartea sa, „văduvele și sirții plâng cu el cu lacrimi abundente”: „Vai de noi, acum se va deschide împotriva noastră gura lupilor lacomi și lacomi. Cui să cerem să trezească leul puternic, care a adormit în somnul morții, în fața căruia s-au cutremurat, în fața căruia glasul puternic s-au târât ca vulpile în gropi?

Respectând legământul lui Ilie, Simeon devine nu numai apărătorul celor asupriți, ci și păzitorul bisericii. Din stâlpul său, el scrie mesaje către împărați, episcopi împotriva ereziilor, păgânilor și evreilor. Înșiși împărații îi scriu, cerându-l să se alăture hotărârilor consiliilor. Autoritatea câtorva asceți din pustie trebuie să întărească autoritatea a sute de episcopi care au formulat deja dogme. În salvarea sufletului său, ascetul este obligat – poate împotriva voinței sale – să salveze omenirea. Îndepărtându-se de lume, nu îndrăznește să se închidă de el

dragostea pentru creatură – Simeon vindecă până și balaurul – în primul rând, față de chipul uman, în care este imprimată Fața Divină. Și întreaga ispravă a vieții sale poate fi considerată ca un serviciu adus umanității. „Domnului a fost plăcut”, spune sirianul, să-l așeze pe un stâlp în aceste zile, în vremurile din urmă, de când a văzut că omenirea părea să adoarmă. Prin chinul slujitorului său, El a vrut să trezească lumea, cufundată într-un somn adânc.

Dar aceasta nu mai este doar slujba bisericii publice. Se extinde până la limitele eclesiastico-cosmice. Invadând curgerea naturii cu puterea sa miraculoasă, poruncindu-i legile, Simeon, în ochii admiratorului său entuziast, este „un cârmaci înțelept, corectând corabia universului”, „un constructor iscusit care, cu rugăciunea sa, ține greutatea

universului.” „Precum grinzile unei clădiri, așa, într-adevăr, rugăciunile lui au susținut creația.”
Bătrânul este gata să vadă în Simeon o a doua Providență. Să introducem în limitele proprii discursul său inspirat de fantezie: Simeon servește ca o creatură, Simeon iubește oamenii. Începând cu „prima și cea mai mare poruncă”, iubindu-l pe Dumnezeu mai presus de orice, el găsește în această iubire izvorul iubirii pentru om.
Dar Genovefa? Iubirea ei plină de viață, activă, nu este tot din acea sursă? Nu se hrănește cu rugăciune, nu se hrănește cu Dumnezeu?
Căi diferite, dar vin dintr-un singur centru și se întorc la el schayutsya. Viețile a doi sfinți arată clar condițiile pentru convergența ambelor căi. Totuși, multă vreme, ca repere de neșters, ele au fost marcate — negativ — în cuvintele Mântuitorului și ale iubitului Său ucenic.
Pentru un filantrop: „Cine își iubește pe tatăl sau pe mama sa mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine”.
Pentru un mistic: „Cine nu-și iubește fratele, pe care-l vede, cum poate să-L iubească pe Dumnezeu, pe care nu-l vede?”
Iată norma, calea cea dreaptă a ambelor iubiri.
***
Sf. Simeon si Sf. Genovefa întruchipează pentru noi o altă antinomie - istorică - a creștinismului. Este firesc să vedem în ele icoane ortodoxe ale bisericilor răsăritene și occidentale.
Desigur, catolicismul și-a dezvoltat misticismul extrem de complex și profund și a pus-o întotdeauna pe Maria deasupra Martei în principiu. Iar Simeon, în severitatea ascezei sale, este caracteristic nu întregii ortodoxii — nu ortodoxiei ruse — ci „depărtatului” Orient creștin — Siria, Egiptul. Dar, în comparație cu Orientul, catolicismul va părea întotdeauna a fi predominant o formă ecleziastică de activitate morală menită să cucerească și să recreeze lumea. Și Biserica Rusă nu-l va refuza pe Sfântul Simeon, înmuiindu-i și umanizându-i rugăciunea în picioare. Și așa vedem că la originile lor aceste două tipuri de neprihănire sunt la fel de ortodoxe, că nu ar putea

fii desăvârșit din mulțimea păcatelor istorice - să trăiești și să rodești în singura Biserică a lui Hristos.
Astăzi, această ocazie pentru Simeon și Genovefa de a se înțelege și binecuvânta reciproc din adâncurile diverselor lumi culturale ni se pare o mare fericire spirituală.
Probabil datorită acestui detaliu al biografiilor lor, viața Sf. Simeon, mult iubit în Occident în Evul Mediu, în manuscrise urmărește adesea viața Genovefei, precum și vacanțele lor. Cunoaștem singurul imitator al lui Simeon din Occident - tocmai în Galia, la sfârșitul secolului al VI-lea. Dar diaconul Vulfilask, urcând pe coloana templului ruinat al Dianei din Ardeni, a trebuit să coboare de ea, supunând voinței episcopilor. Iar catolicul modern, vorbind despre pelerinaj, nu poate să nu-l găsească „si choquant a nos yeux d'occidentalre” (Deyebaue). Cu toate acestea, cultul Sf. Simeon este încă în viață în Occident. *)
Calendarele Bisericii Răsăritene nu cunosc numele Sf. Genovefs. Aceasta nu e
*) În Occident, amintirea Sf. Simeon este sărbătorit nu pe 1 septembrie, ca în Est, ci pe 5 ianuarie, a doua zi după Sf. Genovefs. Unii critici cred că această proximitate calendaristică a provocat

apropierea sfinților din viața lui Gsnevefa. Dar de unde transferul zilei de comemorare a lui Simeon în Occident?
*) Vezi Mărturia cultului viu al Sf. Simeon în caietul stareţului „Sebe: La vie admirable du b. Simeon Stylite (Montpelliers 1904).
trebuie să fii surprins și nu există niciun semn de reținere specială în asta. Genovefa, venerata într-un mic oraș de provincie din îndepărtata Galia, ar fi putut rămâne necunoscută în Orient, ca majoritatea sfinților latini ai acestor secole. Doar câțiva, cei mai faimoși dintre ei, se bucurau de venerație universală. Dintre acești câțiva, unii sfinți răsăriteni cunosc numele de Herman, Episcop. Ossersky, părintele spiritual al lui Geno Vefa. Restul sfinților Bisericii de Apus, înainte de epoca despărțirii, pot fi considerați sfinți venerați pe plan local, dintre care sunt mulți în Orient.
Nu trebuie să închidem ochii la liniile divergente ale istoriei. Este imposibil să nu vezi linia dreaptă care merge de la Genovefa la personalitățile culturale ale Renașterii catolice, la scolasticii de pe Muntele St. Genevieve și papilor puternici mondiali din secolul al XIII-lea, iar de la aceștia, printr-o serie de ascensiuni strălucitoare (Pascal) și căderi către Voltaire și Rousseau. Biserica Sf. Genevieve - Panteonul b - păstrează în sine începuturile și sfârșiturile strălucitei culturi occidentale, născută într-o pisică și care se termină (fie că tocmai s-a încheiat) cu o teribilă cădere religioasă.
Să nu uităm că o linie directă nu este o cale legală. Simbolul adevărului este un cerc. Dar dezvoltarea unilaterală – distorsiunea – nu distruge adevărul ideii.
Să fim atenți și la o altă întrerupere. Biserica Sf. Genovefy pângărit și dat unui cult păgân. Ei bine, care este soarta templului sirian Simeo-

pe Stylite? Zace în ruine. Din marea Biserică Siriană au supraviețuit rămășițe nesemnificative, în care ereziile prevalează cantitativ asupra Ortodoxiei. Toate bisericile cândva înfloritoare din Asia și Africa - Siria, Egipt, Mesopotamia, Persia - au fost distruse, au devenit prada islamului. Vedeți asta ca o chestiune de șansă istorică? Știm că cu mult înainte de cucerirea arabă, Orientul creștin s-a îndepărtat aproape complet de Ortodoxie. În fanatismul religios, monofiziții înșiși chemau arabi, preferând stăpânirea necredincioșilor Bizanțului ortodox. Răsăritul s-a îndepărtat nu numai de Ortodoxie; dar şi din creştinism. Dacă descendenții lui Genovefa servesc ca idol al „rațiunii”, „patriei”, „oamenilor mari”, atunci descendenții stilitului au acceptat legea lui Mahomed. Repet: sau este totul o coincidență?
Monofiziții îl consideră pe Simeon drept sfântul lor. În literatura lor s-au păstrat trei scrisori, atribuite stilitului, cu o condamnare ascuțită a Catedralei Khalke-Don. Este probabil ca aceste scrisori să fie falsificate. Prea multe surse confirmă că Simeon a luat partea Ortodoxiei în marea dispută. Cel puțin, istoricul monofizit Zahary Rhetor, într-un fragment, povestește cum patriarhul monofizit Teodosie (în 435) se grăbește în Siria pentru a-l împiedica pe Teodorit al lui Cirs să-l atragă pe Simeon de partea sa, adică de Calcedonian. Aceasta arată că pentru prima dată după conciliu (451), Simeon nu a fost considerat printre susținătorii săi. Dar chiar și istoricul

monofizit arată clar care a fost alegerea finală a stilitului.
Simeon este ortodox, dar Ortodoxia sa nu a fost scutită de ispite.
Tentația, învinsă de el, a fost insuportabilă pentru mulți dintre

studenții și compatrioții săi. Există o legătură psihologică clară între extremele ascezei renunțate și spiritul monofizitismului. Ambii sunt orbi la frumusețea și demnitatea feței umane și, prin urmare, sunt gata să nege natura umană a Cuvântului întrupat. De aceea, călugării din Siria și Egipt, care au uimit lumea cu fapte inumane, au ajuns să trădeze creștinismul ca religie a omenirii lui Dumnezeu în cea mai mare parte. Și nu degeaba dogma ortodoxă de la Sinodul de la Calcedon l-a avut ca apărător cel mai ferm pe Papa Leon, un reprezentant al creștinismului occidental, care nu cunoștea culmile contemplației răsăritene, dar care a luat asupra sa isprava iubirii active.
Există multe moduri, dar fiecare cale adevărată este dificilă. Ce este mai incontestabil, ce este mai sfânt decât cele două porunci evanghelice: dragostea pentru Dumnezeu și aproapele? Dar gelozia incomensurabilă, consistența malefică smulge unul și celălalt din Cercul Adevărului tangențial, extragându-l direct în spațiul necunoscut, în vid, în inexistență. Să ne temem de exclusivitatea unei mișcări rectilinie sau de liniștea unei încrederi fără griji în sfințenia comorilor încredințate. Numai în lățimea și plinătatea experienței universale a Bisericii se îndreaptă toată curbura, toată dreptatea se închide într-un cerc.
P. FEDOTOV.
Biblioteca „Runivers”
FAPTE ȘI GÂNDURI
Recent, în presă au apărut câteva publicații interesante dedicate studiului vieții spirituale a tinerilor din diferite țări ale lumii. Astăzi acest tânăr încă învață, încă se pregătește doar pentru viață, dar în curând va intra în viață și o va construi așa cum o cer ideile și credințele sale. Nu numai interesul nostru pentru tineri ne obligă să privim mai atent lumea lor interioară, ci și conștientizarea responsabilității noastre față de și pentru ei. Am trăit împreună cu ea și am supraviețuit în tot acest timp, începând cu 1914, împreună cu ea am fost surprinși de evenimentele care au schimbat lumea și suntem bine conștienți de toată influența excepțională și complexă a acestor evenimente asupra înțelegerii lumii. si viata. Dar noi, generația mai în vârstă, am fost capturați de ei când lumea noastră spirituală prinsese deja contur și se întărise și dacă, totuși, evenimente istorice grandioase ne-au zguduit în adâncuri și ne-au învățat multe, atunci cu cât mai adânc, mai puternic și mai irezistibil. ar trebui să fie influența acestor evenimente.asupra sufletelor tinere care tocmai intraseră atunci în viața conștientă? Nu pe umerii noștri, ci pe umerii tinerilor stă toată povara epocii moderne,
căci ceea ce au adus la viaţă aceşti ani se cristalizează şi se conturează în sufletele lor.
Cel mai dificil lucru aici este să stabilești faptele, să faci o imagine generală din ele, să le distribui corect în același timp. Cu toate acestea, unele fapte se acumulează și aș dori să atrag atenția cititorului asupra unor trăsături ale tipului spiritual al tineretului modern. Există date foarte serioase care afirmă că principalele trăsături ale tineretului de astăzi sunt aceleași în toată lumea de astăzi. Țările care nu au fost capturate de război în sensul literal al cuvântului, cu toate acestea, nu au scăpat de influența sa și nu numai pentru că în timpul războiului întreaga lume a fost șocată economic și politic, ci și pentru că relațiile spirituale și social-psihologice au fost pretutindeni format sub semnul războiului. Desigur, nu trebuie să uităm de diferențele care se dezvăluie aici: este suficient să subliniem diferența extremă a vieții spirituale de după război în

țările învinșilor și țările învingătorilor. Și totuși este cu atât mai important să observăm acele schimbări generale care pot fi constatate decisiv în întreaga lume. Această universalitate și asemănare în tipul spiritual al modernului

Pentru mulți tineri există și un fapt uriaș. Marele Război nu numai că a descoperit, dar și a adâncit și consolidat interdependența întregii lumi și, pe de o parte, aceasta se nivelează, duce la un singur nivel de țări diferite și, pe de altă parte, duce la o creștere a influența reciprocă, deschide spațiu pentru dezvăluirea originalității popoarelor și țărilor individuale. Omenirea iese din ce în ce mai deplin în unitatea ei reală, ca subiect al procesului istoric mondial, nu eliminând lumile naționale și istorice, ci stabilind comuniunea lor reciprocă. Curentele spirituale, aparent închise în cadrul unui anumit grup național și istoric, răsună într-un mod ciudat în alte părți ale lumii - ca exemplu, voi da fascismul. Omogenitatea spirituală și interdependența sporită se manifestă cu o forță deosebită în lumea creștină, în care aspirațiile, dacă nu de unire, atunci de apropiere, s-au reînviat cu o forță fără precedent. Acest fapt, care a fost exprimat chiar și în lumea catolică, este unul dintre cele mai semnificative fapte ale epocii postbelice, care nu s-a desfășurat încă în fața noastră în toată amploarea și înțelesul său, dar este deja extrem de caracteristic nici acum. Și în această privință, tinerețea poartă pecetea epocii cel mai clar și mai profund.
Materialele pe care le am la dispoziție în prezent sunt

popoarelor creștine, cuprinzând printre popoarele necreștine acele pături care trăiesc prin credința în Hristos. Aceste materiale se referă în principal la tinerii protestanți din diverse țări, dar aici sunt incluși tinerii ortodocși, iar în unele locuri chiar catolici. Printre materialele pe care le am, trebuie să pun pe primul loc două rapoarte ale comitetului mondial UMSA, special publicate pentru marele congres internațional UMSA de la Helsingfors din august 1926. Prima dintre ele, dedicată unei imagini de ansamblu asupra activităților diferitelor UMSA naționale în perioada 1913-1926, prezintă o imagine foarte vie și interesantă a schimbărilor generale care au avut loc peste tot în acest timp. Activitățile diferitelor UMSA, și în special UMSA americană, care și-a împrăștiat activitatea aproape în toată lumea, vorbește în toată semnificația ei despre munca educațională spirituală pe care UMSA o desfășoară în diferite țări. Al doilea raport este un rezumat al cantității mari de materiale primite de Comitetul Mondial UMSA pe un chestionar special trimis tuturor țărilor lumii unde există organizații UMSA. Nu am în prezent niciun alt material la scară internațională, dar mai am în fața mea câteva publicații dedicate studiului tineretului specific american. În primul rând, voi nota pamfletul publicat pentru congresul religios anual

Tineretul american din Milvoni (lângă Chicago) în iarna lui 1926; această broșură se numește „Studente and the Religion of to-day” - în el articolul lui Bruce Curre („Unde sunt studenții americani și de ce”) este deosebit de valoros pentru noi. carte a popularului psiholog și educator american G. Coe („What ails our youth” N. York. 1925). Extrem de interesantă pentru noi este cartea celebrului judecător pentru copii Lindsay sub titlul „Revolt of Modern Youth” N. York 1925) Din păcate,

acum nu am tot materialul legat de Jugend-bewegung german, dar am ceva caracteristic.
Nu vreau să prezint și să analizez cu acuratețe tot acest material și, în același mod, nu îmi propun sarcina de a evalua critic publicațiile enumerate mai sus. Voi adăuga doar că am fost întâmplător în august 1926 la Helsingfors la congresul internațional al UMSA și în iarna lui 1926 la congresul tineretului american de la Milvon. Impresiile mele personale și unele conversații mi-au dat, de asemenea, mult să înțeleg generația tânără a diferitelor popoare și, în același timp, mi-au oferit ocazia să mă familiarizez mai mult cu activitățile UMSA din diferite țări. După binecunoscuta hotărâre a Catedralei Karlovac (în vara anului 1925), am fost deosebit de bucuros să am ocazia să intru în contact direct cu opera Minții.
CA, pentru a înțelege sinta ira e studio spiritul și direcția sa. Privind mai îndeaproape activitatea UMSA la scară internațională, eu, chiar mai mult decât înainte, am fost plin de respect pentru enorma sa activitate de educație spirituală. Fără a împărtăși toate particularitățile muncii ei, trebuie totuși să subliniez marile merite ale UMSA în reunirea tinerilor din diferite țări. Pentru soarta creștinismului, aceasta are acum, și trebuie să aibă și mai mult în viitor, o semnificație excepțională.
***
Mă voi opri doar asupra celor mai caracteristice și mai importante din punct de vedere practic. În esență, fiecare generație tânără poartă ceva „neașteptat” în sine. Antagonismul „părinților” și „copiilor”, fiind etern și irevocabil, este departe de a fi același în conținut, în ceea ce privește ceea ce se dezvăluie divergența a două generații. Prin urmare, referirea la naturalețea și legitimitatea acestei discrepanțe nu elimină deloc problema unde se găsește diferența dintre cele două generații.
Linia de-a lungul căreia se întinde acum cel mai puternic antagonismul a două generații ne duce în lumea interioară a sufletului. Tineretul de astăzi este mult mai întreg decât generațiile anterioare și ei păzesc această nouă integritate în ei înșiși și o iubesc și o opun dualității și frângerii „părinților”. Integritate în moda modernă

Viața este slabă și insuficientă, are nevoie de sprijin și hrană, iar noua generație o îngrijește instinctiv, parcă s-ar teme să nu o piardă și să nu o poată folosi creativ. Această integritate există deja în suflet, este un dar al epocii, tema sa creatoare, dar până acum se manifestă mai mult în critică decât în dezvăluirea ei pozitivă. Ca germenul cel mai caracteristic și valoros al acestei noi întregi, trebuie să remarcăm veridicitatea în tineretul de astăzi. Poate că aceasta este trăsătura foarte caracteristică la ea, maitresta ei de facultate, nu peste tot la fel în contextul său psihologic, nu peste tot persistentă și strălucitoare. Adevăr, recunoașterea deschisă a faptelor așa cum sunt, aversiunea față de orice autoînșelăciune, față de orice retorică și decorațiuni verbale, o expunere sobră și curajoasă a adevăratelor aspirații ale cuiva - un fenomen complex în manifestările sale. Dar rădăcinile acestei veridicități stau, desigur, în faptul că în sufletul însuși nu mai există o scindare atât de tipică și frecventă încât sufletul să devină mai întreg. Adesea, acest lucru este cumpărat de grosolănia și elementarizarea sufletului, aversiunea față de orice rafinament, disprețul pentru tot ce este „abstract”. Adevăritatea este un simptom al integrității, dar este legată de o altă

trăsătură caracteristică a epocii - cu realismul, cu un simț sobru al realității. Integritatea și veridicitatea pot fi combinate cu o stare de spirit romantică, iar tinerețea de astăzi este extrem de realistă și chiar practică și prudentă. De aceea
veridicitatea, aversiunea față de minciună, față de retorică sunt complexe în manifestările lor. Aici ai de-a face cu cele mai profunde aspirații ale timpului nostru, cu visul ei de o cultură holistică, religioasă, cu critica ei ascuțită și radicală a modernității - dar aici, în aceeași „adevăritate”, se află rădăcinile unei simpliste și chiar crude. atitudine față de multe că pur și simplu nu îi găzduiește pe tineri, pe care nu vor să-i disprețuiască, sau chiar să studieze, pur și simplu pentru că este deasupra nivelului lor. Viața noastră însăși a devenit grosolană, a pierdut multe aspecte valoroase și este atât de adesea imorală; iar în tânăra noastră generație se manifestă adesea aceleași trăsături de grosolănie spirituală.
Dar totuși, principalul lucru aici este ura pentru toată acea masă de minciuni convenționale care au pătruns în relațiile noastre de viață, pentru orice acoperire ipocrită a aspirațiilor autentice cu idei înalte în care nimeni nu crede cu adevărat. Tradițiile sunt respinse, nu numai cu vehemență tinerească, ci și cu dezgust profund față de „apărarea măsurată pe față a acelor idealuri după care nimeni nu s-a gândit vreodată că se ghidează în viață. Cu o forță deosebită și un fel de acuitate chinuitoare, acest lucru apare în atitudinea tinerilor față de problema sexului. Citind cartea lui Lindsay „Revolta tinereții noastre”, la început afirmi cu groază creșterea fără precedent a imoralismului, libertății, dar apoi depășești gândirea la motivele acestui lucru și începi involuntar să înțelegi ideea principală a cărții lui Lindsay, că, oricât de greu

o imagine dezirabilă a decăderii moderne a moralei, dar ar fi și mai rău dacă ne-am lua în cap să o ascundem și să afirmăm ipocrit că totul este în regulă. Tineretul modern este dezordonat, adesea încalcă cerințele moralității, dar ei trăiesc acest lucru în mod tragic. Întreaga carte a lui Lindsay este, parcă, strigătul tinereții, confuz, chinuit de toate contradicțiile modernității, care excită forțele sexului cu o acuratețe fără precedent și îi lasă pe toți să facă față acestor excitații. Dansurile moderne, față de care toți oamenii sănătoși și puțin sensibili din punct de vedere estetic simt dezgust, totuși * își păstrează puterea - iar tinerii nu sunt capabili să-și scuture influența otrăvitoare. S-a remarcat adesea pe bună dreptate că creșterea vieții urbane, tensiunea, viteza acestei vieți bat nervii cu o forță fără precedent și creează o emoție extraordinară, care se reflectă în sfera cea mai interioară a sexului. Pentru a fi puternic spiritual, trebuie să cheltuiți multă energie pentru a depăși aceste emoții. Tinerii noștri caută instinctiv acest lucru în sport și trebuie să luăm această trăsătură extrem de tipică și caracteristică a tinereții cu deplină seriozitate. Există multe lucruri sănătoase în asta, restabilirea atitudinii corecte asupra corpului, dar există și ceva dureros în pasiunea pentru sport. Sportul absoarbe nu doar nevoia firească de a da corpului libertate în manifestări, dar în sport pare să fugim de altceva, „salvarea” în sport. În chestionarul cules
UMSA, există o remarcă interesantă a reprezentanților tineretului japonez că „crearea de organizații sportive poate contribui cel mai mult la apropierea popoarelor între ele”. Paradoxul stării de lucruri constă în faptul că există într-adevăr ceva adevăr în cuvintele de mai

sus. Pe baza sportului, pentru prima dată de la război, au devenit posibile întâlnirile țărilor în război... Nimic nu poate atrage atât de mult tineretul nostru decât crearea de organizații sportive - sportul devine adesea o formă de activitate care absoarbe celelalte forme ale sale. Nevoia de bucurie dezinteresată, care înainte era satisfăcută în pasiunea pentru teatru și muzică, și-a găsit acum o debușare în această pasiune pentru sport. Pe baza practicismului miop, despre care vom vorbi mai târziu, pasiunea pentru sport, oricât de ciudată ar părea la prima vedere, apare ca un principiu strălucitor, creativ, care hrănește cele mai bune forțe și aspirații nobile. Acesta este un fapt pe care îl știe toată lumea și care este documentat convingător în materialele pe care le citez. Sportul în general nu este acum un „detaliu", ceva „apropo", o latură neimportantă și secundară a vieții; Permiteți-mi să vă reamintesc că întreaga minunată „mișcare de tineret" germană (Jugend-bewegung) își are rădăcinile în uniuni semi-sportive, unind... grupuri turistice de tineri. Utilizarea pe scară largă a sportului în epoca postbelică este asociată nu numai cu cultul vieții fizice,

de asemenea foarte caracteristic, dar răspunzând nevoii de distracție simplă, tangibilă și comună. Sportul se îngrozește, dar și mai mult este el însuși produsul îngroșării, al acestei recurgeri la o activitate elementară și simplistă. Tineretul de astăzi nu va ceda niciodată sportului, nu va renunța la el, din diverse motive; sub semnul sportului, viața fizică, tinerețea apare și în aceasta, pe lângă grosolănie, există o latură profundă, există un simptom de integritate.
Am menționat gravitatea problemei sexului pentru tinerii de astăzi: este creată mai ales de dificultățile economice, care fac aproape imposibile căsătoriile timpurii. Într-una dintre cărțile pe care le-am citat există câteva fapte interesante despre Finlanda, care sunt, fără îndoială, tipice și altor țări. La vârsta de 20-30 de ani, din patru bărbați, doar unul este căsătorit (25 la sută), la vârsta de 30-40 de ani doi (50 la sută). Astfel, înainte de 40 de ani, jumătate dintre bărbați nu au o viață de familie normală. Acest lucru, desigur, duce la un declin extrem al moralei.
Idealul de asceză ar fi de mare ajutor tineretului modern, dar nu doar regulile ascezei pure, ci tocmai idealul de asceză, în care s-ar crede, care ar fi iubit. Idealismul este o forță de mare valoare „biologică", așa cum au subliniat medicii de mai multe ori. Tineretul de astăzi este, de asemenea, în esență foarte ascetic - dar „prin captivitate", și nu prin înclinare voluntară în fața ideii.
resturi. Slăbiciunea mișcărilor entuziaste, absența frecventă a credinței inspiratoare, este principala boală a tinerilor moderni, care ei înșiși suferă de aceasta, se grăbesc cu lăcomie către orice, în căutarea a ceva care să-i inspire și, atât de rar, găsesc această hrană spirituală într-un mediu religios. viata, singura capabila sa potoleasca foamea spirituala. Prin urmare, tinerii din ziua de azi sunt adesea considerați anemici din punct de vedere spiritual, fără aripi spirituale. Mare este povara care a căzut pe umerii tinereții moderne și, dacă ei nu pot face față acestei povești și se înclină sub greutatea ei, atunci însăși ascuțimea căutărilor spirituale, foamea spirituală este mult mai puternică astăzi decât oricând.
Am vorbit despre locul pe care l-a ocupat sportul în rândul tinerilor de astăzi. Să ne apropiem de cealaltă parte de lumea spirituală a tineretului – lupta ei pentru existență: și aici este una dintre cauzele îngroșării spirituale.

Ceea ce am numit mai sus veridicitatea tineretului de astăzi, aversiunea lor față de toate mușamalizările verbale din viața reală, apare în comportamentul lor economic ca un practic sever, de asemenea nepoliticos, dar întotdeauna sobru. Tineretul modern a devenit foarte practic, prudent. Într-un articol interesant, dedicat studenților americani, dar care oferă o imagine cu o semnificație mai generală, Bruce Curry nu precupețește culorile în a descrie caracterul practic modern al tinereții, infectat cu spiritul - „afacerea”, spiritul „filozofiei industriale”

punând succesul pe primul loc, transformând totul în dolari. Dacă în America există motive speciale pentru aceasta (în special intensificate după război), atunci și în alte țări avem o înflorire a materialismului practic. Autorul raportului UMSA notează cu amărăciune că și în tendințele idealiste din punct de vedere social modern se pot auzi în profunzimea lor aceleași note de materialism, de sete de securitate materială și de concentrarea tuturor eforturilor pe latura materială a vieții. Tineretul zilelor noastre, după cum notează rezumatul datelor din chestionar, pune foarte sigur în prim plan întrebările de organizare economică. Anterior, tinerii erau mult mai caracterizați de o psihologie „boemă”, de o atitudine frivolă, lipsită de griji față de activitățile lor viitoare, dar acum vedem o concentrare foarte sobră și pur practică tocmai pe problema organizării economice. Așa cum într-o furtună este imposibil să nu te gândești să te refugiezi într-un refugiu sigur, tot așa, în mijlocul celor mai teribile tulburări economice și sociale, tinerii, în ciuda dorinței naturale a tinerilor de nepăsare, caută cu atenție oportunități se protejează. Acesta este realismul, aceasta este o relatare sobră a faptului că viața a devenit dificilă - și aceasta este aceeași veridicitate, de asemenea, o recunoaștere îndrăzneață și sinceră a realității așa cum este. Și aici tinerii urăsc retorica și decorațiile verbale; ea merge mai degrabă la cealaltă extremă, la „cinismul timpuriu”, așa cum îl numește ea Bruce Curry. Dacă viața este la fel de crudă, atunci nu este nevoie de înfrumusețare, trebuie spus direct și sincer că fiecare luptă pentru existența sa și că trebuie să se pregătească pentru această luptă. Și aici este caracteristic că acest „cinism timpuriu” poartă pecetea unei tragedii profunde: nu de bunăvoie, având în vedere viața aspră, tinerețea se supune legii acestei epoci. Acest lucru se reflectă în diferite căutări, care vor fi discutate mai jos. Tinerii înșiși nu pot stabili ierarhia valorilor; a da problemei economice locul ei cuvenit și a se apăra spiritual nu este încă în puterea tineretului și în aceasta constă marele pericol al timpului nostru. Dezordinea spirituală a tinereții poate să nu fie mai mult, și chiar mai puțin decât dezordinea spirituală din tot timpul nostru, căci în afirmarea curajoasă a primatului real al problemei economice asupra tuturor, primul pas este deja dat unei eliberări reale de suflu otrăvitor al modernității. Materialismul practic nu s-a născut în zilele noastre – și dacă tineretul timpului nostru, cu aversiunea lor față de ipocrizie și retorică, dezvăluie direct chiar și cinic acest materialism, nu este de competența noastră să-i judecăm. „Adevărul” poate fi începutul vindecării spirituale, căci calea către adevăr se află doar prin adevăr.

Aș dori să ating imediat o mare cantitate de material cules într-un rezumat al datelor cu caracter personal, sub titlul general „conflicte de conștiință în rândul tinerilor creștini moderni”. Въ

Există o remarcă curioasă în chestionarul german, care nu poate fi trecută cu vederea: aici scrie că „este mult mai ușor să fii creștin, ocupând posturi care nu poartă cu sine nicio responsabilitate”. Această remarcă ridică întrebarea de principiu și fundamentală pentru timpul nostru despre restructurarea întregii noastre culturi pe baza creștinismului. Obiectiv, cultura noastră modernă este atât de pătrunsă de curente anticreștine, s-a îndepărtat atât de profund de la preceptele lui Hristos, încât se pare că este posibil să rămânem creștin doar în situații iresponsabile... - și asta pentru că ea se simte vag, și uneori chiar mai clar, întreaga tragedie a modernității. Mi-e teamă să exagerez, dar mi se pare că generațiile anterioare au dat tipul de erou al dramei sau chiar al melodramei, în timp ce în tinerețea de azi se maturizează tipul de erou al tragediei. Aceasta este o dovadă a unei mari puteri spirituale, o expresie a unei uriașe schimbări spirituale adusă de faptul că sigiliul tragediei a căzut pe întreaga lume. Acesta nu este meritul tinereții, este doar felul ei. „Conflictele de conștiință” din tineretul creștin de astăzi pot fi rezumate în această formă: idealul creștin este înalt și irealizabil; aceeasi care este inerenta vietii moderne, este esenta ei, dezgustatoare si cumplita. Tinerii resping adesea cerinţele moralităţii – dar asta nu înseamnă deloc că conştiinţa idealului a dispărut în suflet. Toată povara care atârnă asupra vieții moderne în această direcție este creată de faptul că și viața anterioară era departe de moralitate, doar că ei au tăcut despre asta, afirmând ipocrit identitatea legii vieții și a legii adevărului. Noua generație rupe cu severitate și fără milă toate măștile; dacă este imposibil să trăiești altfel decât toți ceilalți, atunci nu este nevoie de înșelăciune. Există într-adevăr mult curaj tragic în gravitatea și duritatea unei astfel de producții. Conștiința idealului nu s-a stins, dar minciuna și ipocrizia au devenit imposibile... Desigur, nu mulți oameni combină dualismul tragic în conștiința lor: fiecare își urmează calea, fiecare privește în perspectiva ei, dar pentru o conștiință clară a tragedia situației, de multe ori nu există suficientă forță, iar polaritatea spiritualului și senzualului, idealului și realului se simte doar în adâncul sufletului, iar la suprafața lui apare nesăbuită, teribilă dăruire de sine la fluxul de viaţă. Acesta este tot pericolul modernității: stând sub semnul unei opoziții ascuțite și goale între idealul creștin și realitatea noastră reală, neavând puterea de a realiza idealul în viață, tinerii îl resping pentru această impracticabilitate a lui și dureros. predarea curgerii vieții. De aici ascuțimea și ascuțimea extremă în critica modernității în rândul tinerilor noștri, respingerea hotărâtă a tradiției și a oricărei autorități. Aceste trăsături sunt în general inerente tinereții, dar în timpul nostru au dobândit

caracter deosebit de acut. „A merge mai departe, spun tinerii din Canada, înseamnă a prezenta noi programe și a căuta noi modalități”. Acestea sunt cuvinte foarte tipice, care transmit cu fidelitate nedorința hotărâtă a tinerilor de a socoti cu vechea ordine a vieții. În vechiul sistem nu existau decât cuvinte frumoase și nimic frumos în realitate: aceasta este principala acuzație adusă de tineret. Dar nu este nevoie de cuvinte frumoase: este nevoie de o realitate frumoasă, profundă, iar toată retorica este dezgustătoare și insuportabilă. De

aceea, tinerii nu ascultă niciun „cuvânt” și, etalându-se, face deschis ceea ce făceau pe ascuns...
Este foarte curios că în multe locuri tinerii, în critici ascuțite la adresa modernității, expunându-și minciunile, mărșăluiesc sub steagul radicalismului social și politic extrem. · A trebuit să asist la marele succes al unor discursuri demagogice în acest spirit în rândul tinerilor americani. Ea a ascultat cu nerăbdare denunțurile neadevărurilor sistemului modern – și, din câte pot judeca, această sete de denunțuri se întoarce la o dorință după un ideal. În Rusia a existat odinioară un tip de „nobil pocăit”, dar acum peste tot, și mai ales, bineînțeles, în America, apare tipul „burghezului pocăit”. Nu trebuie să credem că aici este implicată „propaganda”. Propaganda în sine, acolo unde are loc, cade pe pământ pregătit. Cerințe pentru o restructurare radicală a relațiilor economice, sociale și politice în conformitate cu
6
legăturile cu idealurile creştinismului se aud acum peste tot. Pe fondul lamentațiilor generale că viața noastră nu conține creștinismul, acest radicalism, ireconciliabil și tăios, capătă și o nuanță tragică, mărturisind cât de profundă și puternică trăiește în umanitatea creștină iubirea față de preceptele lui Hristos. Cu cât este mai ascuțită conștiința incompatibilității vieții și creștinismului, cu atât mai invincibilă este setea de a păstra idealul celei mai valoroase, mai ascuțite și mai nemiloase critici la adresa vieții. Dualismul tragic al vieții și al idealului a existat dintotdeauna, dar chiar și așa recent oamenii au fugit de el, acoperind ipocrit contradicții și disonanțe. Întreaga atmosferă spirituală a Iluminismului, cu optimismul său ieftin și înțelegerea superficială a vieții și a istoriei, a fost otrăvită de ipocrizie, de evadare de realitate, a fost plină de retorică și laudă de sine jalnică. Criza Iluminismului, care a început cu atâta vreme în urmă, și în vremea noastră a devenit, fără îndoială, foarte acută, se sprijină, printre celelalte temelii ale sale, pe realism, pe sinceritate și curaj, pe o conștiință sobră a întregii eterogenități a realității și a idealului. Numai cu o conștientizare profundă a întregii noastre tulburări teribile putem aborda cu adevărat problema întruchipării adevărului în viață: calea psihologiei holistice, calea integrității creatoare presupune o conștiință clară a tulburării noastre. Nietzsche și Dostoievski s-au exprimat cel mai clar în lucrarea lor

această conjugare a căutării integrităţii creatoare cu un sentiment sobru de dezordine interioară. Dar ceea ce acești titani ai spiritului au purtat în ei înșiși, acum tinerii au - au fără niciun efort, ci ca rezultat a ceea ce au trăit, ca o sarcină tragică stabilită de istorie. Pentru noi, ortodocșii, problema culturii integrale este apropiată și dragă în consonanța sa interioară cu principiul principal al Ortodoxiei, ca combinație organică de libertate și iubire prin Biserică. Dar în protestantism, cu convingerea sa dogmatică profundă (de bază pentru el) în eterogenitatea ființei naturale și pline de har, întoarcerea la idealul unei culturi holistice marchează o schimbare dogmatică profundă. Mântuirea, după convingerea de bază a întregului protestantism, nu depinde în niciun fel de „operele” noastre, de activitatea noastră. Ca slujitori ai lui Dumnezeu, trebuie să lucrăm cinstit și constant, dar acest lucru nu ne aduce mai aproape de Împărăția lui Dumnezeu: întregul sistem de cultură nu este calea către

Împărăția lui Dumnezeu. Aici s-a manifestat „spiritismul istoric” al protestantismului: istoria în sine este lipsită de sens religios – de aici pierderea ontologiei tradiției, respingerea doctrinei bisericii vizibile, mișcarea către Evanghelie dincolo de toată istoria, care din punct de vedere spiritual este pur și simplu egal cu zero și care nici nu are nevoie să fie depășită pentru a te regăsi în Hristos. Niciodată până acum tragedia dogmatică a protestantismului nu a fost expusă cu atâta claritate ca astăzi.
82
Barthianismul (Barth, Gogarten etc.) este un strigăt, o izbucnire tragică a vechiului spiritualism protestant, care nu vrea să se înșele, admite deschis incompatibilitatea lui Dumnezeu și a omului, respinge ideea culturii creștine. În tinerețea creștină, din câte se poate judeca din rezultatele chestionarului, sună aceleași motive, doar că accentul este pus pe un alt loc. Dezbinarea vieții și a idealului nu se transformă în ceva neschimbător, ci este doar o declarație sobră a unui fapt, împotriva căruia, totuși, tinerii creștini protestează cu toată puterea, cerând o viață creștină. Acest motiv al creștinizării vieții marchează cea mai profundă crăpătură în protestantism.Nu doar tinerii ortodocși, ci și tinerii protestanți au prezentat idealul restructurării întregii vieți în spiritul creștinismului, idealul unei culturi holistice și al unei personalități holistice. Toată lumea și pretutindeni spune: o religie care nu se manifestă în fapte este o religie incompletă și insuficientă, calea către Dumnezeu este prin participarea la viața acestei lumi, iar sarcina noastră este să creștinăm toate relațiile de viață.
Atât de profundă și semnificativă este tema spirituală care determină aspirațiile creative ale tinerilor creștini de pretutindeni. Faptul însuși de dominare a acestei teme particulare a creării culturii creștine este un eveniment istoric uriaș, există un fel de uvertură la „muzica viitorului”, la acel istoric istoric.
Biblioteca „Runivers”
o schimbare logică, de care umanitatea creștină are atât de disperată nevoie. Dar dacă trecem de la subiectul în sine la o caracterizare a „capitalei” pe care tineretul nostru îl are la dispoziție, atunci vom fi cu totul uimiți de discrepanța decisivă dintre semnificația sarcinii și nesemnificația forțelor. Există un singur lucru - un anumit elan mistic, o anumită clarviziune a idealului și fascinația față de acesta. Dar nu există nicio înțelegere a sensului chiar a subiectului despre care ard inimile, nu există nici pași creativi către visul care atrage. În fața generației noastre, pericolul manilovismului creștin, în care toată tensiunea tragică a epocii poate fi rezolvată, este serios confruntat - și acest lucru este cu atât mai necesar să remarcăm că, alături de denunțul dur al retoricii din ultima vreme, tinerii își dezvoltă propria nouă retorică, un fel de abstract, utopic și idealism . Tineretul este puternic în a respinge vechiul, dar slab în a crea noul...
În timp ce făceam cunoștință cu mișcarea de tineret german, am atras atenția asupra a două trăsături esențiale ale acestui fenomen remarcabil al secolului XX: pe de o parte, cercetările spirituale ale tineretului german, în esență, aveau un caracter religios, vizau crearea un întreg în și în afara lui, animat de un ideal religios, viața, dar pe de altă parte
aproape toți tinerii germani *) s-au dovedit a fi neputincioși din punct de vedere religios și neputincioși. Rupându-se de tradiția religioasă și străduindu-se spre creativitatea religioasă, ea a

descoperit o asemenea sărăcie și, să zicem, de-a dreptul ignoranță, încât, desigur, nu a putut realiza nimic singură.
Materialele chestionarului nostru îmbrățișează tineri mai calificați care fac parte din mișcarea studențească creștină sau apropiați, dar tabloul sărăciei și ignoranței, din păcate, apare doar cu mai multă strălucire. Gândindu-ne la această imagine, este imposibil să nu fii lovit de sălbăticia cumplită care stăpânește din ce în ce mai mult popoarele creștine - și de multe ori se pare că înainte de a merge cu propovăduirea creștinismului către popoarele păgâne, trebuie să mergi cu propovăduirea lui. chiar în grosul popoarelor creştine. Să nu uităm că chestionarul îi mai caracterizează pe aleși, dacă vreți, cei mai buni tineri din universități și clase superioare ale gimnaziilor.
În primul rând, se atrage atenția asupra accentului insistent pus pe faptul că apartenența la orice biserică creștină nu înseamnă deloc prezența credinței în Hristos. Acest lucru este pur și simplu afirmat ca un fapt - a cărui realitate nu o vom nega și nu o vom nega: sensul acestui fapt, din păcate, care își are locul printre
*) Cu excepția catolicilor (vezi despre acest studiu Despre f 1 și gli. .Jugendbewegung und katholische Geist. Am menționat această carte în recenzia mea despre Calea).

Ortodox, constă în lipsa de asimilare a laturii mistice în Biserică și percepția acesteia ca fenomen pur uman și istoric. Dar nu numai că Biserica rămâne adesea neînțeleasă în ființa ei mistică, dar atitudinea ei față de Hristos dezvăluie aceleași trăsături. Hristos Învățătorul, Hristos în dragostea Sa față de oameni și în mila Sa nemărginită față de păcătoși – aceasta este ceea ce este cunoscut și iubit în El, dar Hristos Fiul lui Dumnezeu, Hristos Mântuitorul și Mântuitorul rămâne străin și de neînțeles. Toate judecățile despre creștinism în rândul tinerilor se referă nu la doctrina credinței, ci la modul în care aceasta se manifestă în viață: centrul de greutate pentru ei se află pe latura practică a creștinismului. Acest lucru este revelat cu o claritate extremă în judecățile tinerilor despre Hristos; cartea noastră oferă material amplu pe acest subiect. În primul rând, după cum subliniază pe bună dreptate reporterul (p. 83), tinerii se străduiesc prea des să-și prezinte propriile idealuri în persoana lui Hristos, fără a se gândi deloc la, dimpotrivă, la urma lui Hristos. Această atitudine față de Hristos este adesea izbitoare prin naivitatea și simplificarea ei, miroase a atâta sălbăticie și grosolănie! Iată mostre de judecăți despre Hristos, luate din diferite țări (aici dăm răspunsuri la întrebarea cum a fost Hristos în tinerețe). „Hristos a fost un tovarăș ideal”, „la fel ca noi, doar mai deștept”, „Nu a fost pedepsit la școală”, „El
iubea plăcerile când își termina munca”, „era un bun sportiv”, „era un tânăr sănătos, puternic și proaspăt”, „nu avea proprietăți deosebite”, „probabil îi plăcea să cânte la pian”, „ a iubit oile și a avut grijă de ele” .. Așa își imaginează tinerețea lui Hristos în tinerețea Sa, parcă nu știind că a fost Fiul lui Dumnezeu, care a venit să răscumpere și să mântuiască lumea. Concentrându-și atenția pe latura pur umană a lui Hristos (și aici mulți chiar îl critică aspru pe Hristos pentru dragostea Lui față de păcătoși, „atitudinea neprietenoasă față de Mamă”, pentru „disprețul Lui față de bogați”), tinerii aproape nicăieri nu vorbesc despre Hristos cel Salvator. În El vor să vadă un conducător și conducător în viață, dar nu un Mântuitor, ei iubesc în El pe acuzatorul fariseilor (voce din Suedia), puterea voinței Sale (voce din

Anglia). Elaboratorul raportului pune întrebarea, răspunzând el însuși: „Oare imaginea anterioară a Cel mai Dulce Iisus dispare atât de repede și este înlocuită cu o altă imagine, mai reală, mai reală”? Imaginea Mântuitorului a dispărut fără îndoială printre păturile largi ale tinereții creștine... Chestionarul în limba engleză subliniază că, pentru adolescenți, relația lui Hristos cu oamenii, și nu relația Lui cu Dumnezeu, este în primul rând... Dacă ne întoarcem la caracteristicile obstacolelor care stau în calea credinței în Hristos (găsim și material abundent despre aceasta în carte), apoi, în primul rând, se atrage atenția asupra asemănării izbitoare

răspunde peste tot. Pe primul loc printre obstacole, prin credință, sunt minunile. Învierea lui Hristos, această minune a minunilor, în care este cuprinsă toată „vestea bună”, este deosebit de greu de acceptat, ca și învățătura că Hristos a fost Fiul lui Dumnezeu: „această învățătură nu corespunde epocii noastre, ” scrie un înțelept adolescent. Nu este mai puțin dificil pentru tineri să-L urmeze pe Hristos. „Cerințele lui Hristos, citim într-un răspuns, nu sunt aplicabile. Rețetele lui sunt împotriva naturii. El nu permite niciun păcat. Trebuie să murim dacă vrem cu adevărat să-l urmăm.” În alt loc, este scris: „Etica lui Isus este strictă și idealurile sunt atât de înalte încât sunt irealizabile”. „Creștinismul nu poate fi întruchipat în viață”. „Smerenia lui Hristos, dragostea pentru dușmani, indiferența față de lume – toate acestea ar cere să renunțăm complet la bucuriile vieții, ar trebui să stârpim mândria, iubirea de lume”. „Cerințele civilizației societății moderne și direcția modernă a vieții necreștine nu permit urmărea lui Hristos”. Iată câteva remarci critice despre creștinism provenind din tineretul necreștin (chestionarul oferă și acest material pentru Japonia, China și India). În ochii popoarelor necreștine, creștinismul este judecat nu după idealurile sale, ci după modul în care îl punem în practică. „Creștinismul este unul dintre mijloacele de înrobire a Chinei”, „el servește imperialismului mu” este întotdeauna legat de politică”, „nu este mai bun decât alte religii”, „Principiile creștine nu sunt puse în practică, de aceea creștinii sunt întotdeauna ipocriți”, „de obicei fac rău în numele lui Isus”, „Creștinii sunt în multe privințe mai rău decât necreștinii”, „au multe mărturisiri și nicio unitate”. Autorul cărții remarcă pe bună dreptate că suntem judecați „după roadele noastre...” Fără a intra într-o discuție a tuturor observațiilor de mai sus, vom sublinia doar faptul principal al inconsecvenței vieții creștinilor cu idealurile lor. Ideea nu este doar despre păcatele noastre, cred, ci și despre faptul că nici măcar nu vedem păcatul acolo unde există, că noi înșine acoperim în numele lui Hristos lucruri care sunt complet necreștine. Ceea ce sună în remarcile tineretului creștin citat mai sus are același sens: creștinismul, chiar și în ochii lor, a devenit decorativ, retoric; Timpul nostru nu mai vrea nicio decorație creștină, nicio „alfabetizare”, ea pune problema realității și puterii creștinismului. Odată, L. Tolstoi, cu o forță extraordinară, a ridicat în „Mărturisirea” sa întrebarea că pentru noi poruncile lui Hristos au devenit „ideale”, ceva îndepărtat, irealizabil și doar de departe strălucind pentru noi. În istoria culturii europene, acesta a fost punctul celei mai semnificative întorsături către morala religioasă, respingerea

„liberă”, morală nereligioasă și revenire la „teonomie” *). Tânăra noastră generație poartă în sine aceeași problemă – desigur, neputând-o exprima cu suficientă profunzime, dar trăind cu toată puterea un moment tragic din istoria creștinismului. Viața popoarelor creștine a fost mult timp determinată de morala „liberă”, divorțată de religie: nu este nimic de mirat că întregul curs al istoriei a fost de așa natură încât implementarea creștinismului a devenit disponibilă doar la distanță de lume. În fața lumii creștine stă acum enorma sarcină de restructurare a tuturor relațiilor de viață, și mai ales a celor sociale și economice, în spiritul Evangheliei. Dar, pentru a stabili această sarcină cu deplină certitudine și claritate, este necesar să ne eliberăm complet de suflarea otrăvitoare a retoricii care a pus stăpânire pe creștinism**, de complezența ipocrită și de refuzul de a vedea întreaga tragedie a situației. Adevăritatea, care mi se pare cea mai esențială și creativă trăsătură a tineretului de astăzi, le dă putere spirituală de a ridica problema principală a timpului nostru - despre o întreagă cultură religioasă. Singura durere este că, suferind de această întrebare, tinerețea noastră este atât de săracă din punct de vedere spiritual, atât de sălbatică din punct de vedere religios. Una dintre cele mai izbitoare manifestări ale acestui lucru

*) Vezi articolul meu „Autonomie și Theon-miya” (Calea).

*♦) „Cel mai periculos aspect al creștinismului în secolul al XIX-lea”, scria Rozanov, este că începe să fie retoric.

are loc o slăbire, și uneori chiar dispariția, a sentimentului de păcat. Acest sentiment precede din punct de vedere psihologic convertirea la Hristos, ne însoțește până la El și, între timp, naturalismul elementar s-a remarcat de mult în societatea creștină, recunoașterea a tot ceea ce „firesc” ca bun, scăderea sensibilității spirituale și pierderea. de un sentiment de păcat. Tinerii noștri de aici își urmează doar părinții... Rânduri foarte curioase în acest sens găsim într-un chestionar din Canada: „Vechiul Testament, citit aici, vorbea despre boală ca pe un păcat, dar în zilele noastre se obișnuiește să considerăm păcatul însuși ca pe un păcat. boală. Mulți dintre contemporanii noștri au încetat în mod deschis să vadă păcatul ca pe o insultă la adresa lui Dumnezeu; păcatul este acum interpretat ca boală, mântuirea ca sănătate, Evanghelia ca medicament pentru lume, Hristos ca mare medic. Așadar, acum ei spun puțin despre mântuire, dar de multe ori propun psihoterapie, nu le examinează păcatele, ci „complexele”. *) Chestionarul din Scoția afirmă decisiv: „ne-am pierdut conștiința păcatului pentru că am uitat ce înseamnă Dumnezeu. , ce viață și ce moarte Fiul lui Dumnezeu."

Aș dori să caracterizez și atitudinea tinerilor creștini față de Biserică. Cu o parte considerabilă a tinerilor această atitudine este de un caracter indiferent sau ostil; pentru criza dogmatică a protestantismului (a cărei esență poate fi interpretată ca

*) Aici avem în vedere învățăturile lui Freud.

întorsătura de atitudine față de Biserică) tot acest material este foarte caracteristic, dar și tinerii ortodocși și catolici suferă uneori de trăsăturile indicate. În Elveția se vorbește despre „indiferență”, care, însă, nu este lipsită de respect”: „tinerețea, poate, a fost gata, în caz de nevoie, să apere Biserica - în caz de indiferență, față de ea.” *) „ Atitudinea Bisericii față de război și necazurile sociale este de așa natură încât forțează masele să se țină departe de ele.” „Avem multe biserici, dar avem nevoie de o singură

Biserică.” „Bisericile suferă sub povara tradițiilor acumulate de-a lungul secolelor – trebuie să se întoarcă la Isus istoric”. „Biserica are nevoie de o reorganizare temeinică, dar acum nu face nicio impresie asupra tinerei generații: slujbele bisericești sunt plictisitoare, rugăciunile sunt stereotipe și monotone, predicile sunt de obicei sub nivelul zilelor noastre”. Din Spania scriu: „aici nu este atâta opoziție față de Biserică, cât o batjocură față de ea”; din România scriu despre indiferența totală față de Biserică; din Anglia scriu că bisericile se confruntă cu sarcini enorme și serioase și că, prin urmare, Biserica are nevoie de „o viață nouă”.

Biserica este supusă criticilor – mai ales în persoana slujirii ei

*) Într-unul din cercurile rusești, ni s-a întâmplat să auzim o astfel de judecată: „dacă este vorba de apărarea Bisericii Ortodoxe, îmi voi dedica puterile, dar dacă vorbești despre Dumnezeu, atunci trebuie să declar că Nu cred în Dumnezeu și în realitatea Lui, nu o recunosc.”

lei. Din Scoția scriu: „ceea ce stă în spatele unei antipatii superficiale față de religie, de foarte multe ori este pur și simplu o repulsie personală a oricăruia dintre slujitorii Bisericii; Biserica însăși este de vină pentru înstrăinarea tinerilor de Biserică”. Autorul cărții notează cu mare forță că „acum au trecut vremurile când clerul putea, numai în virtutea rangului lor, să mizeze pe respect”. Clerul acum trebuie să-i impresioneze personal pe tineri, ei înșiși trebuie să meargă la ea - să învețe să-i fie necesar și folositor. Tinerii au nevoie de conducători și conducători spirituali, îi caută, dar ei înșiși nu vor merge la cler, ci mai degrabă fug de ei.

Tinerii se opresc din rugăciune fără să-și piardă măcar credința, iar uneori nici nu vor ajutorul lui Dumnezeu, declarând cu mândrie (ca unul dintre tinerii din chestionar): „Nu aștept nimic de la rugăciune, eu însumi vreau să fiu ferm. și puternic, nu am nevoie de ajutorul nimănui”. „Omului modern îi este rușine să se roage”... Sărăcirea și rafinamentul religios confruntă întreaga comunitate creștină cu enorma problemă a educării tinerilor în viața religioasă. Numai că trebuie să ne amintim că nu se poate conta pe o semnificație serioasă, toate măsurile educaționale, în timp ce viața însăși se dezvoltă în direcția păgânului și fără Dumnezeu. Acea uriașă lucrare de educație spirituală care este realizată în lume de UMSA, Uniunea Fetelor Creștine și World Student Christian

Biblioteca „Runivers”

federație – are doar un sens preliminar, trezind conștiința religioasă și atrăgând tinerii către hrana Cuvântului lui Dumnezeu. Dar pentru un impact serios și productiv din punct de vedere istoric asupra tinerilor, este nevoie de o întoarcere la o viață construită pe principii religioase. În sistemul culturii moderne trebuie să se formeze puncte în care trebuie să apară viață nouă, relații noi – iar în jurul acestor puncte vor fi grupate toate forțele vii. În cultura modernă, ar trebui să iasă în evidență insulele culturii creștine – în sensul unei reveniri la o viață holistică a Bisericii, unind libertatea și fidelitatea Bisericii, spiritul creator și tradiționalismul sănătos. Tinerețea noastră nu este strălucitoare, dar tema ei este strălucitoare și Dumnezeu să-i dea puterea de a aduce această temă în anii ei de maturitate. Din colțuri separate trebuie să înceapă o nouă viață, cucerind inerția și indiferența cu farmecul ei. Pentru noi, ortodocșii, această mișcare, care se desfășoară acum în întreaga lume creștină, este deosebit de dragă și apropiată pentru că o nouă cultură religioasă nu poate fi construită decât pe principiile Ortodoxiei. A sosit vremea în care lumea poate fi hrănită spiritual doar de Ortodoxie – și nu

numai pentru viața ei interioară, ci și pentru viața ei istorică. Tineretul creștin din întreaga lume
pentru a rezolva o problemă care poate fi rezolvată acum doar pe baza Ortodoxiei – cu combinația sa organică de libertate și strictă bisericā, cosmism și tradiție ascetică, catolicitate și putere creatoare.
Principala întrebare a erei noastre este problema culturii creștine, construirea vieții pe baza creștinismului fără a nega ceea ce ne-a dat istoria. Este necesar să găsim o combinație între curiozitatea liberă a minții umane și a fi în Biserică, întoarcerea către lume și trăirea în Dumnezeu, participarea la viața istorică și credincioșia față de testamentele Evangheliei. Creștinismul trebuie să fie „real", păstrându-și tot conținutul mistic. Atitudinea față de lume trebuie să fie eliberată atât de planul teocratic al mișcării sale violente către Împărăția lui Dumnezeu, cât și de „neutralitatea" indiferentă față de viața lumii. Lumea creștină trebuie să găsească o combinație de iubire față de lume și de participare activă la ea cu libertate - și această cale este calea sfințirii vieții prin rugăciunile și binecuvântarea Bisericii, care nu se străduiește pentru putere exterioară în lume, dar ne transformă inimile. Ortodoxia a păstrat și purtat acest secret despre „sfințirea" vieții de-a lungul veacurilor, iar acum a sosit momentul să dezvăluim acest lucru lumii nu doar într-o idee, ci și în realitate vie.
V. V. ZENYKOVSKY.

DESPRE EXPLOATAREA JURODSTIVITĂȚII.
„Noi suntem nebuni pentru Hristos, dar voi sunteți înțelepți în Hristos; noi suntem slabi si tu esti puternic; voi sunteți în slavă, iar noi suntem în dezonoare. Până în ziua de azi îndemnăm foamea și setea și goliciunea și bătăile și rătăcim. Ei ne blestemă, noi binecuvântăm; ei ne conduc, noi suportăm; huliți-ne, ne rugăm; suntem ca gunoiul pentru lume, ca praful, călcați în picioare de toată lumea până acum *.
Am mâncat, lui Korina. 4; 10, 11, 12, 13.
Isprava prostiei este unul dintre cele mai ciudate fenomene ale religiozității ruse. Acest fenomen, familiar Orientului în general, a rămas străin experienței occidentale. Conținutul prostiei, ca cale religioasă, nu este sub nicio formă acoperit de conceptul occidental de „nebunie în Hristos", denotând doar un fel de excentricitate religioasă, sau acea imediatitate copilărește de naivă în manifestarea sentimentului religios, care
atât de rar la omul occidental.
Cuvântul „prost" este intraductibil. Pentru urechea internă sună așa: Deformare - prostie ... Yu - un copil - ea (natura cerească) a născut, într-un mod special, neobișnuit ...
Este necesar să distingem prostia sfântă organică, defectuoasă, care nu denotă nimic mai mult decât slăbiciune sau infirmitate (elizaveta Smerdyashaya fără cuvinte, neumanizată încă din Dostoievski) de prostia mistică. Dar, la rândul său, îmbrățișează două tipuri, iar unul dintre ele este, parcă, un pas intermediar între prostia organică și prostia unei ordini interioare, spirituale: acesta este „fericitul" pe care poporul rus îl cinstește și îi milă, sensibil. la harul lui Dumnezeu, în care dacă n-ar fi ascuns într-o formă jalnică. Aici, daunele naturale sunt combinate cu influența harului, daunele sunt chiar, parcă, o condiție prealabilă a harului, privând în prealabil sufletul

de acele abilități și proprietăți care sunt valoroase în sine, precum rațiunea și voința, care pentru umanitatea căzută. sunt instrumentele păcatului și căderii. Aici puterea spiritului pare să folosească neutralizarea,

material natural deteriorat, pentru a le accelera creșterea. Prin voia lui Dumnezeu, aici defectul se transformă într-o condiție pozitivă pentru creșterea spirituală (Nikolka este nebunul sfânt în Boris Godunov, plângând pentru că băieții iau un ban de la el, îl jefuiesc, iar acum, după aceea, îl denunță pe rege în Numele Maicii Domnului).
Și, în sfârșit, nebunia, ca cale mistică, ca ispravă de martiriu întreprinsă conștient și voluntar, crescând dintr-o nevoie profundă a sufletului, sau, sub formă de ascultare, încredințată de un conducător spiritual.
Dintre astfel de proști ai lui Hristos plini de har, de dragul informațiilor, avem puține. Dar, conform câtorva biografii, noi, cu ajutorul aprofundării rugăciunii, putem totuși să pătrundem în lumea misterioasă a sufletelor lor.
Esența oricărei căi creștine este în detașare, sărăcia spirituală și tot felul de privațiuni. Dar principala trăsătură a căii mistice a prostiei este într-o măsură extraordinară și supremă de a tăia mândria și egoismul. Aceasta este o ispravă a umilinței prin excelență.
O persoană care a renunțat inițial la forma umană, și-a renunțat la fața și la individualitatea sa (uneori pronunțată și puternică), - privându-se de orice comuniune cu vecinii săi, - îmbrăcându-se înfățișarea unui bufon sărac și îndepărtând bunăvoința și dispoziția de la sine oameni din țările lor
nym, pentru concepte obișnuite, comportament adesea de neînțeles. - o astfel de persoană, prin efortul eroic al însăși rădăcinii ei, a tăiat calea inamicului: mândria deșertăciune a naturii create.
Prostia este o cale îndelungată, este o ispravă a suferinței. Chinuit de setea de a suferi pentru Hristos, sufletul ascetului caută împărtășirea pe calea Lui pătimașă – nemulțumit de măsura prescrisă a încercărilor, se grăbește spre dureri extreme, durerile marchează sufletul cu pecetea harului deosebit.
Prostia într-un sens este calea tragicului (singura cale religioasă care face posibilă un fel de descărcare a forțelor creatoare și artistice inerente sufletului). Cel care îl alege își asumă un rol în raport cu lumea exterioară, este un actor, fără să știe lumea, care este un spectator orb. Dar în timp ce se joacă, sfântul prost învață. Toate acțiunile lui au un sens alegoric, abia mai târziu clarificat oamenilor. Cuvintele lui sunt uneori o privire asupra viitorului pe care îl vede, sunt repere pe calea destinului său viitor.
Înțelept, se joacă de prost, ascunzând cu smerenie sub masca unui bufon toată generozitatea harului, inaccesibilă fiilor cărnii. Iubitor, este sever și fără milă, denunțând răul. Plin de bunăstare spirituală, el își îmbracă înfățișarea unui sclav și se îmbracă cu hainele nenorocite ale lui Hristos.
Deci pe dublu plan, fiind, în izolarea nebunului de înțelepți

din această lume se creează spiritul mistic al vieții sfântului nebun. În interior, aflându-se într-o luptă neîntreruptă pentru dobândirea Duhului Sfânt, în contemplare și iluminare rugătoare, în lumea exterioară poartă povara rolului pământesc.

Și se întâmplă ca, neîngrădiți de orice convenții și bariere umane, chinul creaturii chinuite, suprimate din oră, să fie uneori descărcat de revolta dionistă a sufletului, spărgând din izvorul primar profund al ființei umane.
Iată, pe scurt, principalele trăsături ale prostiei rusești, reprezentând o ispită neîndoielnică pentru occidentali. Aparentul aleatoriu al unei astfel de căi este străin și de neînțeles pentru Occident, care a stabilit norme religioase. Dar sufletul credincios al unei persoane ruse are un „dar al libertății sfinte” rar și prețios, înrădăcinat în dragoste profundă pentru Hristos. În această iubire se află garanția sfințeniei ei, care protejează de voința și voința proprie. În exterior anarhic și supus hazardului, calea prostiei este subordonată în interior și încadrată de canonul harului care domnea în sufletul ascetului. Pentru câțiva, este nevoie de un geniu religios deosebit și de o vocație deosebită. Arbitrarul neautorizat în acceptarea acestei isprăvi cufundă sufletul în abisul mândriei și răului. (O. Therapont în „Frații Karamazov”) „Student al apelor reci”.
Sunt suflete care nu se pot liniști la o mică faptă creștină - vocea interioară a infuziei
chemându-i la un serviciu mai desăvârșit, ei lâncezesc de o sete pentru o ispravă care necesită un efort puternic al tuturor forțelor mentale și spirituale și o schimbare eroică a tuturor fundamentelor ființei. Așa a fost sufletul sfântului nebun, pentru numele lui Hristos, Ivan Yakovlevici Koreish. Într-o notă adresată mitropolitului Filaret, el s-a semnat „student al apelor reci” (termen mistic pentru cea mai înaltă detașare și viață a spiritului, limpede și răcoroasă, ca zăpezile de munte, ca izvoarele adânci). După nesfârşite suferinţe, lupte şi victorii, acest ascet în anii săi de declin se consideră doar un modest „student” al vieţii spirituale. Aceasta este trăsătura caracteristică a înfățișării sale curajoase, că este un elev umil, acceptând toate încercările ca pe o lecție și își pune noi sarcini. Da, și întreaga lui viață este o mare sarcină, răstignirea vechiului său Adam - de dragul învierii în Hristos!
Ivan Yakovlevich s-a născut la Smolensk, în familia unui preot, a primit o educație spirituală și a predat la o școală religioasă. Din copilărie, a manifestat o atracție pentru singurătate și pentru studiul Sfintelor Scripturi. A părăsit orașul și a rătăcit prin locurile sfinte. A petrecut trei ani lucrând la egalitate cu frații monahali și împlinind toate ascultările. Apoi s-a întors și și-a continuat activitatea didactică. Dar nici el nu a găsit satisfacție în ea. Apoi, în cele din urmă, a decis să se angajeze în isprava prostiei.

S-a prefăcut că este nebun și s-a stabilit într-o baie abandonată. Scriind pe peretele exterior că nu se putea intra în el decât târându-se și în genunchi, s-a protejat de vizitele intruzive. În timpul Războiului Patriotic, a fost văzut în tabăra inamicului, unde a fost supus insultelor. Din baie îi venea uneori vocea, cântând cântece spirituale. A început să primească vizitatori, care îl venerau foarte mult pentru înaltele sale daruri. Deci au trecut cinci ani.
Alegând rolul unui nebun și anticipând astfel viitorul, Ivan Yakovlevici a anticipat, parcă, soarta care îl aștepta.
La Smolensk trecea un oficial influent; dorind să seducă frumusețea care îi plăcea, a cortes-o și a vrut s-o ducă la Petersburg, unde urma să aibă loc nunta. Mama fetei, o văduvă săracă, care nu îndrăznește să-și lase fiica să plece, a venit la Ivan Yakovlevici pentru sfat. El i-a

dezvăluit că oficialul era căsătorit de multă vreme și avea copii. Fata a mers la o mănăstire, a devenit stareță și a corespondat cu Ivan Yakovlevich. Și oficialul furios a plecat și, folosind toate legăturile sale, a reușit să-l trimită pe Ivan Yakovlevici la un azil de nebuni. În secret de la locuitorii din Smolensk, el, legat de mâini și de picioare, a fost dus la Moscova și predat spitalului Preobrazhensky ca pacient violent. A fost închis într-o cameră izolată, într-un subsol întunecat și într-un colț
legat de perete. Astfel, lui, asemenea unui alt suflet înrudit cu el, sfânta nebună Pelagia, i s-a dat, după ce a acceptat lanțurile, să arate lumii oglindirea lui Hristos suferind pe pământ în lanțuri. Trebuie să se treacă în starea de om lipsit de lumină, aer și hrană (timp de trei ani i s-a adus doar ocazional o pâine și o cană cu apă), condamnat la imobilitate, într-o atmosferă de chin aprins al nebuniei. Inima ascetului, uitând de soarta lui personală, ar fi trebuit să sângereze cu sângele milei și al marii suferințe. Numai prin acțiunea harului special a putut să reziste la o asemenea încercare și să iasă din ea luminată de o nouă cunoaștere, sfințită de o nouă iubire. Nu fără motiv a început să-și exploateze rolul de nebun și nu fără motiv a ajuns într-un azil de nebuni: a fost necesar să se stabilească o legătură misterioasă între sufletul ascetului și acel regat al nebuniei. , unde și-a petrecut 44 de ani din viață. În fața lui, în întunericul lumii interlope, a apărut un mesager din cer și o carte de rugăciuni pentru sufletele acestor condamnați. Aceasta este, aparent, misiunea specială a acestui ascet.
În cele din urmă, când medicul nou numit făcea turul spitalului, a fost dezvăluită starea groaznică a lui Ivan Yakovlevich. La cererea medicului, a fost transferat într-o cameră luminoasă, curată, s-a schimbat hainele și a încercat să-și refacă forțele. Însă suferința pe care a îndurat-o a lăsat o amprentă de neșters pe întreaga sa înfățișare. Trăsăturile feței lui (cum

este uimit în portret) erau umflați și cumva evazivi identificați cu chipul nebunilor din jurul lui. Doar o privire tristă de înțeleaptă vorbește despre o înaltă alegere.
Oamenii s-au repezit la el. La uşă, autorităţile au atârnat o cană, iar la intrare fiecare a pus acarianul în ea. Banii au mers pentru a îmbunătăți viața bolnavilor.
Dar Ivan Yakovlevici însuși a continuat să se asuprească. A stabilit singur în colțul de lângă sobă 2 arshine pătrate și, ca un prizonier, nu a îndrăznit să-și întindă picioarele peste linie. Nu s-a așezat niciodată, a stat mereu în picioare sau s-a întins și s-a ocupat cu măcinarea oaselor, sticlei și pietrelor în pulbere. A amestecat mâncarea pe care i-a adus-o pentru a ucide gustul - ananas cu supă de varză, terci cu somon. A împărțit cadouri și și-a lăsat doar tutun, stropindu-l pe cap și pe haine. Și-a spus: „Hainele noastre sunt cusute și conacul este acoperit, găsește-i pe cei care au nevoie și ajută-i”. Era îmbrăcat într-un halat, cu brâu cu un prosop și deschis la piept, astfel încât să se zărească o cruce. Trecutul și viitorul oamenilor i-au fost dezvăluite în fiecare detaliu și a vindecat mai mult de un bolnav care a apelat la el pentru ajutor.
În cele din urmă, a început să slăbească și să se întindă din ce în ce mai mult. În Sâmbăta Mare 1861, acesta, împărțind prosforă vizitatorilor, a spus: „Vă felicit pentru noul an cu Aurora de

dimineață!”, prevăzând în mod evident moartea sa iminentă. Dar, în ciuda bolii sale, el
până la capăt nu s-a îngăduit cu nimic și și-a lăsat capul pe podea, și nu pe pernă. Pe 6 septembrie a cerut să fie împărtășit, ungere și s-a cântat peste el o slujbă de înmormântare. Ultimele sale cuvinte au fost: „Mântuiește-te pe tine, mântuiește-te, mântuiește tot pământul!”
„SERAFIMOV SERAFIM”.
Pe monumentul din fontă de lângă altarul Catedralei Divyevsk-Troitskoy se află o inscripție: „Pelagia Ivanovna Serebrennikova, născută Surina, conform binecuvântării bătrânului lui Dumnezeu, Ieromonah Serafima, pentru sfânta atenție, a lăsat toată fericirea a vieții pământești, soțul și diviziunile ei, au adoptat entuziasmul, bătăile, bătăile și lanțurile de dragul lui Hristos Domnul. S-a născut în 1809, a locuit în mănăstire timp de 47 de ani, iar la 3 ianuarie 1884 s-a stins din viață la Domnul la vârsta de 75 de ani.” Și mai departe: Mănăstirea Sfânta Treime Serafim-Diveevsky Serafim Serafim, binecuvântată Pelagia.
S-a născut în orașul Arzamas, în familia unui negustor bogat. În copilărie i s-a întâmplat să se îmbolnăvească, parcă bolnavă, iar dimineața s-a trezit transformată: dintr-un copil viu, inteligent, s-a transformat într-o proastă, iar prostia ei s-a prefăcut clar. Se poate presupune că și atunci i s-a dat o revelație a soartei ei și poate că i-a apărut un bătrân minunat.
Când Pelagia a crescut și a devenit frumoasă

Urlând, o fată puternică, mama ei a decis să o căsătorească, în ciuda rezistenței ei. Tânărul funcţionar Serebrennikov a cortes-o. La mireasă, Pelagia, pentru a-l speria pe mire, a început să-și ude florile de pe rochie cu ceai; la semnele stânjenite ale mamei ei, ea a răspuns cu cuvintele: „Ce ești, mamă, sau ți-e milă de flori. La urma urmei, acestea nu sunt flori cerești. Dar mirelui i-a plăcut, el a susținut că nu este proastă, ci doar neînvățată, iar în curând i-a devenit soție.
După căsătoria ei, Pelagia a fost în Sarov. Bătrânul Serafim a vorbit cu ea singur timp de multe ore și i-a dat un rozariu. Conținutul conversației a rămas necunoscut. Bătrânul trebuie să-i fi dat instrucțiunile necesare, a învățat-o și a binecuvântat-o pentru isprava dificilă a prostiei.
Întorcându-se acasă, Pelagia a învățat Rugăciunea lui Isus și a petrecut nopți întregi în genunchi, rugându-se. Apoi a trecut să-și împlinească ascultarea. Punându-și o rochie elegantă, și-a legat o cârpă murdară în jurul capului și a apărut sub această formă la festivități. Era ridiculizată și asta era tot ce căuta. A avut doi fii, dar aceștia au murit, iar când s-a născut o fiică, a dus-o la mama ei, zicând: „Ai dat, doică, acum, nu mă mai întorc acasă”. Tot ce avea, le-a împărțit săracilor și a început să alerge din biserică în biserică. Soțul ei a prins-o, a bătut-o, a închis-o și a înfometat-o, iar ea și-a făcut treaba.
și a repetat doar: „Lasă-mă în pace, Serafim m-a răsfățat!”. După ce și-a pierdut răbdarea, soțul a ordonat ca primarul să o pedepsească fără milă, ceea ce s-a întâmplat cu permisiunea și în prezența mamei sale. Tot rănit și însângerat, Pelagia nu scoase nici un geamăt.
Văzând că totul este inutil, soțul ei a înlănțuit-o de perete și a batjocorit-o. Uneori ea se desprindea de lanț și alerga pe străzi, îngrozind trecătorii cu aspectul ei. Dar soțul ei a prins-o din nou și a înlănțuit-o la chinuri mai rele. Odată, după ce a rupt lanțurile, s-a

adăpostit pe verandă de frigul iernii într-un sicriu deschis pregătit pentru defunct. Când paznicul a trecut, ea s-a repezit la el cu o cerere de ajutor. Dar paznicul a confundat-o cu o fantomă și, speriat, a tras un semnal de alarmă. Apoi soțul ei a renunțat în cele din urmă la ea și a târât-o la mama ei, unde a acceptat și ea multă suferință. Amintindu-și această dată mai târziu, ea a spus: „Sergushka a căutat totul în mine, dar mi-a rupt coastele, nu și-a găsit mintea, dar a rupt totul”.
Odată, o mamă și o fiică l-au vizitat pe Sarov și i-au spus bătrânului că Pelagia trebuie să fie pusă în lanț pentru neascultare. Dar bătrânul a amenințat-o cu pedeapsa lui Dumnezeu și i-a interzis cu strictețe să-și captiveze fiica. Apoi, în cele din urmă, libertatea i-a fost restabilită și și-a petrecut toate nopțile în aer liber într-o rugăciune plină de lacrimi. În timpul zilei, se comporta ca o proastă, alerga prin oraș în zdrențe, țipa, s-a înfometat și a înghețat. Deci au trecut 4 ani. Bătrânul Serafim nu mai trăia.

În cele din urmă, o călugăriță din comunitatea Diveevo i-a oferit Pelagiei să locuiască cu ei într-o mănăstire, unde a trăit în ultimii 47 de ani din viață. Dar chiar și acolo a fost supusă severității și bătăilor femeilor care i-au fost încredințate: a alergat prin mănăstire, a aruncat cu pietre, a spart sticlă, s-a lovit cu capul de pereți... Și-a petrecut cea mai mare parte a zilei în gaura pe care o avea. săpat, rugându-se lui Iisus; vara și iarna mergea desculță, stătea pe cuie, își străpungea propriile picioare, mânca doar ocazional pâine și apă și, în general, se tortura în toate felurile posibile. Această natură cu adevărat rusă, puternică, nu a știut cum să se rețină în martiriul voluntar - atât în dragoste, cât și în chin, depășind nemăsurat limita stabilită pentru o persoană...
Pelagia Ivanovna poseda în mare măsură darul lacrimilor. La întrebări simpatice, ea a răspuns: „Nu, sunt eu. Trebuie să plâng așa, așa că plâng.
Era mereu în mișcare, frământând, târând pietre din loc în loc, alergând. Când am îmbătrânit, am început să alerg mai puțin.
Deprimandu-se, ducea in san mancare grea, tot ce ii venea la mana, punea in acest „granar” al ei. Abia cunoștea somnul, dar noaptea, pe ploaie și frig, se ruga stând cu fața spre Est. Ea a vindecat bolnavii, lovind locul dureros, a prezis evenimente și a învățat, fiind la acea vreme deja o bătrână care poseda cunoștințe și putere. Exemple ale intuiției ei
răsucirile sunt nenumărate. Astfel, în vara anului 1848, ea a început brusc să geme și să strige: „Moare, dar cum moare, fără împărtășire!” Curând s-a dovedit că în acea zi soțul Pelagiei și Ivanovnei se îmbolnăvise de moarte și, cu un geamăt, va spune: „Oh! Pelagia Ivanovna, mamă, iartă-mă, pentru numele lui Hristos! Nu știam că îndurați pentru Domnul. Și cum te-am bătut. Ajutați-mă. Roaga-te pentru mine!" Și, desigur, ea nu a încetat să se roage pentru el.
A fost adesea vizitată de oaspeți minunați din altă lume. Bătrânul Serafim a venit și el la ea, vorbind cu ea îndelung. Înainte de moartea ei, ea a spus: „Cine își amintește de mine, îmi voi aminti și eu de el. Și dacă am îndrăzneală, mă voi ruga pentru toți”.
Imaginea purtătoare de spirit a acestui ascet are în sine ceva înfocat, fulgerător, cu adevărat serafic. În sine, viața ei extraordinară capătă o semnificație deosebită datorită legăturii ei spirituale cu marele bătrân. Nu întâmplător comunitatea Diveevo, creația preferată a

bătrânului, care, după cum știți, după el, urma să joace un rol important în viitor în viața unei rusoaice, a devenit pentru Pelagia patria ei pe Pământ. Stând aici, în pasaj, între trei uși, sub imaginile Sf. Serafim și ctitorul mănăstirii, A.S.

familia de rom chiar, parcă, succesorul lucrării acestui Serafim. Trecând prin viață, acest suflet ales de Dumnezeu, cu o chemare imperioasă, s-a trezit din somnul pământului la o altă ființă, mai înaltă.
***
YURODIVYI-BATRAN.
Sfântul nebun din Zadonsk, Antony Alekseevich, sau cum s-a numit el însuși, Antonushka Sfântul Nebun, combină în sine cele mai remarcabile trăsături ale evlaviei ruse: rătăcirea spiritului, nebunia și bătrânețea, iar aceasta din urmă, exprimată clar în el, și dă este o originalitate aparte.
Prin numeroase încercări și fapte grele de prostie, el a atins perfecțiunea spirituală. Dar toate acestea sunt în trecut - el este deja un bătrân experimentat pentru lume, dând în lume roadele recoltei sale spirituale.
În regiunea Trans-Don, amintirea lui s-a păstrat doar ca un bătrân străvechi aplecat, cu trăsături ascuțite, o barbă ascuțită și părul răvășit ca al unei păsări. Era îmbrăcat invariabil într-un caftan de pânză albă, încins cu o eșavă roșie, iar pe picioare purta pisici de piele. În mâini ținea un băț, ca un toiag. În toată înfățișarea lui era ceva extrem de popular, luminos, înduioșător - Paștele!
Despre el se știe că copilul de șapte ani

În copilărie, Antonushka, odată, în timpul unei furtuni care a izbucnit peste sat, a dispărut de acasă, iar două săptămâni mai târziu a fost găsit pe un câmp lângă un pârâu, unde a mâncat tot timpul mazăre sălbatică . La toate întrebările el a răspuns cu tăcere sau a vorbit deloc incoerent. Așa și-a început viața de nebun sfânt, care a durat peste 100 de ani!
Anthony Alekseevich a posedat cele mai mari daruri, în timpul vieții sale și după moartea sa a apărut diverșilor oameni, vindecând, profețând și ajutând în toate felurile posibile. Datorită darului său de consolare, cuvintele simple făceau sufletul să se simtă mai ușor: „Dragul meu”, a spus el, „Sunt bine; asa a dat Dumnezeu: sa stii, asa te-a osandit mama!
În general, se distingea prin blândețe și afecțiune liniștită. Dar uneori cădea în neliniște și chiar amenință: săptămâni întregi stătea fără somn și fără mâncare, cu un băț alerga prin mănăstire, izgonind duhurile rele, - cu o privire scânteietoare pătrundea în suflet, denunțând fără milă.
Spiritul de perspicacitate era neobișnuit de puternic în el. La 9 noiembrie 1825, era într-o stare de mare neliniște și tot cânta „Amintirea veșnică”, iar când l-au întrebat pentru cine se roagă, el a răspuns: „De ce să nu cântați, fraților, veșnică amintire, căci în Taganka - spre mare – apoi a căzut un stâlp mare. Apoi au aflat că în acea zi a murit țarul Alexandru I la Taganrog.
El a prezis cu câțiva ani înainte de descoperirea moaștelor Sfântului Tihon; celebrul arhiepiscop de Voronej

Lui Anthony, care îl venera, i-a prezis moartea lui rapidă.

Într-o zi, un vizitator a ieșit din peștera Sfântului; Antony Alekseevici, necunoscut lui, s-a apropiat de el și i-a spus cu severitate: „Este timpul să vii aici. Te-am asteptat." Când a fost întrebat cine este, el a obiectat: „Nu este nevoie să știi asta. Dar te-am cunoscut când încă locuiai în nord, într-o casă mare de piatră. Atunci ai promis că vei veni aici. De atunci, te-am așteptat.” Într-adevăr, acest bărbat, în timp ce era încă în Corpul Petersburg, a decis să devină călugăr, dar împrejurările au întârziat împlinirea dorinței sale. Șocat de cuvintele sfântului nebun, a cerut imediat să fie primit în mănăstire și, sub numele de pr. Naphael însuși a devenit ulterior un ascet.
În cuvintele bătrânului, adresate unui străin, există o indicație solemnă a laturii misterioase și ascunse a activității sale senile. „Când erai sub smochin, te-am văzut”... (Ev. Ioan. I. 48).
De obicei, Antony Alekseevich putea fi întâlnit în curtea mănăstirii, înconjurat de pelerini care îi cereau binecuvântarea sau sfatul. Știa să se apropie de oameni cu o atenție simplă și găsea mereu cuvinte de iluminare care străpungeau inima și pătrundeau în conștiința lui. Iată un exemplu de astfel de atitudine.
Două femei au venit la Zadonsk într-un pelerinaj. Una se considera pe sine

un păcătos ferm, celălalt se bucura de liniștea celor drepți. I-a întâmpinat un bătrân sfânt nebun și le-a pus următoarea sarcină pentru amândoi: păcătosul - să găsească o piatră mare și să i-o aducă, iar femeia dreaptă să adune pietre mai mici. După ce au făcut aceasta, le-a poruncit să întoarcă din nou pietrele în locurile din care fuseseră luate. I-a fost ușor celui care a adus piatra mare să găsească gaura din care a scos-o. Cealaltă și-a pierdut tot locul și a rămas stânjenită. Bătrânul a adăugat cu această ocazie o învățătură, remarcabilă prin simplitatea și claritatea cu care se exprimă un gând profund. „Ei bine, ascultă-mă acum”, a spus bătrânul, „ai venit aici și ai vorbit despre viața ta. Te-ai condamnat și te-ai pocăit și te-ai lăudat și te-ai înălțat. Și amândoi ați păcătuit în același fel, amândoi v-ați luat o încărcătură egală de păcate. Se întâmplă chiar ca o persoană care a săvârșit un păcat major să nu fie atât de împovărat de necurăție păcătoasă ca acela care nu a făcut căderi grele, ci a păcătuit în mod constant cu greșeli mărunte. Această femeie a ridicat o piatră mare și grea, mi-a adus-o și, amintindu-și de unde a luat-o, a putut să o pună la locul ei: poate fi și acesta un mare păcat. Un astfel de păcat împovărează foarte mult sufletul unei persoane conștiincioase și nu dă sufletului pace. Nu este același lucru cu păcatele mărunte: o persoană păcătuiește în mod constant, dar adesea nu vrea să înțeleagă cât de rău se comportă și, între timp, acestea, fără importanță, în opinia sa, acțiunile formează un obicei păcătos. La fel ești și tu: ea s-a angajat

un mare păcat al vieții ei, și mergând aici, s-a pocăit, așa cum se pocăiește toată viața. Ca o piatră grea îi atârnă de gât: își amintește când și-a luat această povară și cu groază își amintește și blestemă locul păcatului. Văzând o pocăință atât de umilă, Domnul se va îndura de ea și îi va ierta acest păcat. Și nu ai avut astfel de căderi în viața ta, dar nu ești cu nimic mai bun decât ea – ea, cândva cedând la o cădere, acum se protejează cu strictețe, iar tu, parcă nu ți-ar fi frică de păcat, trăiești în neglijență... Nu așa, dragă, trebuie să

trăiești. Vei săvârși păcate într-o zi, pe care nu le consideri pentru mândrie și păcate, și te trage în jos nu mai puțin amenințător, ca greutatea unui păcat de moarte. Toți suntem păcătoși, toți suntem blestemați. Cu toții vom pieri dacă mila inexprimată a lui Dumnezeu nu se milosește de noi.”

Cu un an înainte de moartea sa, Antony Alekseevici a apărut în casa recent cumpărată a unui proprietar de pământ pe care-l cunoștea, despre care vorbise de mult timp ca fiind casa „sa”, cu cuvintele: „Iată-mă pentru tine: așa a poruncit Dumnezeu”. Bolnavându-se, a spus: „Mamă, e timpul să mor: îngroapă-mă. Îngroapă-mă pentru mântuire
suflete în mănăstire și plătiți cinci ruble pentru mine!” - și văzând prin gândul moșierului că cu greu se poate îngropa cinci ruble, a adăugat: „Ei bine, dă cinci sute înapoi. Deși acum aveai o lipsă de pâine, dar pe de altă parte am o mulțime de ea. Aici, dacă voiește Dumnezeu, voi trece, apoi te duc la mine, mamă! Lasă-mă să-mi cos un nou caftan alb și lenjerie de corp și să-mi cumpăr o eșavă nouă!

Sâmbătă, sub Protecție, Antonushka sfântul prost a murit, la 120 de ani.

Astfel, într-o schiță superficială, au trecut prin fața noastră imaginile strălucitoare ale asceților prostiei – eroi ai spiritului, spunea Apostolul despre ei:

„Suntem săraci, dar pe mulți îi îmbogățim;

„Nu avem nimic, dar avem totul,

„Suntem necunoscuți, dar suntem recunoscuți; „Suntem considerați morți, dar aici suntem în viață”.

2 Ate, lui Korina. 6-10.9.

E. BELENSON.

ANGELUS SILESIUS

Aici vom vorbi despre o persoană, despre o personalitate, despre un poet, care iese în evidență nu numai în secolul al XVII-lea, în așa-numita poezie renascentist, ci și în literatura mistică în general. Neiiier în celebra sa carte „Das Gebet” îl plasează printre mistici alături de Poip, Eckehardt'oMb, Taiiyego'om. El distinge între două tipuri de „evlavie”: tipul mistic și tipul profetico-biblic. Ca exemplu deosebit de izbitor, remarcabil de religiozitate mistică, el îl citează pe Angelius Silesius.

Personalitatea lui Angelus Silesius este prea strâns legată de epoca în care a trăit pentru a fi trecută în tăcere. Chiar și cea mai superficială schiță biografică nu poate să nu atingă convertirea lui la catolicism; această tranziție se datorează, în exterior, lipsei de viață și uscăciunii extraordinare a luteranismului ortodox din acele vremuri, iar în interior - după cum cred - starea de spirit mistică, natura mistică a lui Angelus Silesius, care nu a găsit și nu a putut găsi altă expresie decât în Biserica Catolică. Cartea sa fără egal Der che-rubinische Wandermann, The Cherubic Wandermann, a fost scrisă în timpul și în primii ani de după tranziția sa. Aceeași epocă aparțin o serie de poezii religioase, care se găsesc în orice carte de cântece protestante, în așa-numitul „Gesang-bücher”. Una dintre aceste melodii incepe asa:

„Mir nach, spricht Christus unser Held, Mir nach, ihr Christen aile...........”

„Urmați Mine, spuneți Hristos, eroul nostru, Urmați-Mă, creștini”.

Totuși, după toate probabilitățile, puțini protestanți știu că Angelus Silesius a compus acest cântec tocmai atunci când a decis ferm să accepte catolicismul.
Cine a fost Angelus Silesius? Numele său real este Johannes Scheffler (Angelus Silesius este un pseudonim). S-a nascut in urma cu exact 3 ani, in 1624, la Breslau in Silezia. El aparținea unei familii germane polonizate, dar luterane. Tatăl său s-a remarcat în diferite campanii ale coroanei poloneze. Era un om bogat. La o vârstă înaintată, s-a mutat la Breslau, unde a ocupat imediat o poziție proeminentă în rândul nobilimii orașului. La şaizeci şi doi de ani s-a căsătorit cu o fată de douăzeci şi patru de ani. Johannes era fiul cel mare. Ulterior, s-a născut o altă fiică și o a doua erupție cutanată - bolnavă mintal. Copiii au rămas orfani devreme: la scurt timp după tatăl lor, și mama lor a murit, iar Lohannes avea atunci doar 15 ani. Nu există nicio îndoială că acest lucru s-a reflectat în dezvoltarea lui. În 1643 a absolvit Elisabethgymnasium din Breslau și a plecat la Strasbourg pentru a studia medicina, iar un an mai târziu la munte. Leiden în Olanda. După toate probabilitățile, aici a făcut cunoștință pentru prima dată cu diverse secte, de exemplu, cu menoniții și colegii, care se întâlneau în așa-numitele „colțuri”, unde s-au purtat discuții despre renașterea lumii și a bisericilor, despre spiritualizarea religie, etc. Este posibil ca aceste cercuri să fi avut un anumit efect asupra tânărului student. În 1648 a plecat în Italia, unde și-a susținut teza de doctorat la Padova. Apropo, aici i-a scris unui prieten, drept amintire, această zicală: mundus pulcharrimum nihil, i.e. lumea este un nimic frumos pentru om

ka, ai cărui ochi sunt îndreptați către Dumnezeu. Mai târziu, el prezintă adesea același gând în cartea „Der cherubinische Wandermann”, dar acolo spune: „Die Welt ist eitel nichts”, adică lumea este nimic. De asemenea, trebuie subliniat că Scheffler a susținut ulterior că în timpul șederii sale la universitățile catolice a avut ocazia să se convingă că acuzațiile protestanților la adresa „vechii” biserici sunt false.
În 1649, Scheffler s-a întors în patria sa și, după toate probabilitățile, s-a oprit pentru o vreme la Breslau. În 1649, ducele Silvius von Oels (principatul din Silezia) îl numește medic de viață și se mută la Oels.
Câteva cuvinte despre viața religioasă din acea epocă: Luteranismul din Silezia s-a răspândit și a prins rădăcini rapid; abia la începutul secolului al XVII-lea Biserica Catolică a început să-și recapete pozițiile pierdute. Luteranismul ortodox din acele vremuri era atât de în contradicție cu calviniștii și cu diverse secte, încât oamenii de o religiozitate mai profundă l-au părăsit și au căutat confirmarea opiniilor și aspirațiilor lor în lucrările mistice ale Evului Mediu de la Tauler, de la Meister Eckechardt. Dar Jakob Boehme, care pe atunci încă trăia, avea mulți admiratori în Silezia. Principalii reprezentanți ai acestei tendințe mistice, care era în dușmă cu biserica luterană principală, au fost Abraham von Frankenberg și Daniel Czepko von Reigersfeld; ei stau în fruntea unui cerc de oameni asemănători. Pe măsură ce Angelus Silesius s-a împrietenit cu Szepko von Reigersfeld'oMb în timpul șederii sale la Breslau și a devenit prieten apropiat cu Frankenberg'oMb în timp ce era medic la Oels'b, trebuie spus câteva cuvinte despre ei. Szepko a creat un întreg sistem mistic bazat pe Mei-ster Eckehardt și Valentin Weigel. Iată principalele

gânduri ale acestui sistem, după cum vom vedea mai târziu, identice cu gândul creator al lui Angelus Silesius. Dumnezeu și lumea sunt una. Despre Dumnezeu se poate spune doar că este „Nimicul etern”, pacea, liniștea, din care pornește toată mișcarea, dorința de a se realiza în ceea ce se creează și de a transforma astfel „nimic” în „ceva”. Creația vine de la Dumnezeu și se întoarce la El, în special la sufletul omului. Ea

ea este atât de strâns legată de Dumnezeu încât nu poate exista fără Dumnezeu și, în același mod, Dumnezeu nu poate exista fără ea. Omul a încălcat unitatea primitivă cu Dumnezeu prin manifestarea voinței sale, care este păcatul său; de aici rezultă că această voinţă trebuie distrusă pentru a fi din nou unită cu Dumnezeu. O persoană este capabilă de asta atunci când moare, adică atunci când se retrage din tot ce este pământesc și așteaptă în cea mai adâncă tăcere revelația Divinului. Totuși, această detașare, „a muri” nu exclude deloc propria ispravă, căci o persoană nu trebuie să renunțe la crucea sa; el poate atinge fericirea printr-o renunțare umilă la propria sa voință și, în final, prin iubire. Cu toate acestea, această fericire nu coboară asupra lui din afară; este în sine; în adâncul inimii lui sunt raiul și iadul.

Aceste idei sunt strâns legate de misticismul Evului Mediu. Dar ideea că Divinitatea numai în om se manifestă cu adevărat, ca forță activă, și că Dumnezeu fără om nici nu ar putea exista, că odată cu moartea omului piere și Dumnezeu în această formulare tăioasă a fost - din câte știu eu - a fost mai întâi exprimat de Szepko von Reigersfeld, iar apoi a fost deja repetat lui Angel-som de Silesius!

Szepko spune asta:

Dacă Dumnezeu n-ar fi veșnic în dragoste curată
L-aș abandona pe Dumnezeu doar pentru a rămâne în el.
Wann Gott nicht ewig stand în ungemengter Liebe
Ich selber liesse Gott, dass ich nur in Ihm bleibe.

* *♦

Johannes Scheffler din Breslau a devenit prieten apropiat cu Szepko von Reigersfield și numeroșii săi prieteni. Cu toate acestea, deși ideologia acestui cerc îi era extrem de dragă și apropiată, el încă nu aparținea numărului de oameni mulțumiți de simple cuvinte. Persoana care l-a inspirat printr-un exemplu înfocat, care i-a arătat nu în cuvinte, ci în fapte, ce înseamnă „a muri în Dumnezeu” a fost Abraham von Frankenberg. Frankenberg a condus un retras, modest
Biblioteca „Runiverse”
nou mod de viață. S-a întâlnit cu câțiva oameni cu gânduri asemănătoare, printre altele, cu Jakob Boehme, pe care l-a apreciat foarte mult. Trebuie remarcat faptul că luteranismul ortodox a fost extrem de ostil cercurilor mistice. Luteranii îi priveau pe mistici ca pe niște fanatici și entuziaști, iar misticii urau intelectualismul sec și slab al luteranismului. Așa credea și Frankenberg. Idealul religios, în opinia sa, nu a fost realizat în nici una dintre bisericile dominante. Întrebat despre ce confesiune este, el a răspuns: „Eu sunt inima religiilor – catolice, luterane și reformate” – cu alte cuvinte, spunând că nu a vrut să se asocieze cu niciuna dintre aceste biserici, ci a luat de la fiecare ceea ce i se părea. lui adevărul . Astfel, a ajuns la ideea unei biserici sau comunități invizibile (Gemeinschaft), care trebuia să unească întreaga omenire - creștini, evrei și neamuri. Avea cel mai profund respect pentru creștinism și credea în îndatoririle pe care acesta le impune mărturisitorului său. În ceea ce

privește scopul și sensul vieții, Frankenberg s-a străduit pentru o contopire strânsă cu Divinul, care se realizează prin har. Oricine dorește să obțină acest har trebuie să devină ca Hristosul răstignit și înviat, adică să caute împărăția cerurilor în sine, să renaște și să plece din această lume. Dogma luterană a îndreptăţirii prin credinţă i se părea greşită, dacă această credinţă nu se manifestă în fapte şi rămâne fără rod. Dintre misticii Evului Mediu, Tauler și Deutsche Teologie i-au fost deosebit de apropiați; Gertrude.
Conversațiile lor l-au atins adesea și pe Jacob Boehme; se știe cu adevărat că Zefler îl prețuia foarte mult la acea vreme. Faptul că Boehme a fost persecutat de reprezentanții Bisericii Luterane a servit drept motiv extern pentru Scheffler și Frankenberg de a condamna aspru luteranismul și Luther, pe care Scheffler i-a displacut în mod special pentru respingerea idealului ascetic și pentru grosolănia discursurilor sale polemice. Frankenberg, dimpotrivă, a fost pentru el un exemplu viu al realizării ascezei. În 1652, Frankenberg a murit - o pierdere grea pentru IPefler, care
pierdut în el nu doar un prieten, ci și un lider. Nu trebuie să uităm că Shefler a fost în principal un poet. Nu putea fi mulțumit cu o singură speculație mistică îndrăzneață; și anume, ca artist adevărat, a trebuit să se străduiască pentru o formă clar definită. La scurt timp după moartea prietenului său, el a scris un tratat despre misticul iero-catolic Bar-Hanson: totuși, la Oeiv a existat o cenzură ecleziastică, care a fost condusă de pastorul de curte Freitag. Acesta, fără nicio explicație, a interzis tipărirea acestei cărți și doar a subliniat că nu poate contribui în niciun caz la dezvoltarea „entuziasmului” în principat. Această interdicție, desigur, l-a supărat și revoltat pe Shefler. Îi devenea din ce în ce mai clar că nu putea și nu trebuia să rămână în biserica, care era atât de străină de viața lui interioară. Tranziția lui fusese de mult pregătită intern, și-a dat demisia și s-a mutat la Breslavl. Aici s-a convertit la catolicism în 1653. El dă o relatare detaliată a motivelor tranziției sale într-un scurt pamflet. El indică motivele plecării sale din luteranism, iar în partea a doua, motivele adoptării catolicismului. Nu poate exista nicio îndoială că tranziția a avut loc pe baza experiențelor interne, dar evenimentele externe au contribuit la aceasta. El însuși numește principalele motive: aversiunea față de doctrina luterană a îndreptățirii, atitudinea negativă a bisericii protestante față de asceză și cultul sfinților, temelia instabilă pe care este construită biserica luterană, cearta constantă între adepții lui Luther și, în sfârșit, , antipatia lui profundă față de personalitatea reformatorului însuși. Cu toate acestea, după acceptarea catolicismului, s-a pus întrebarea cum va putea el să armonizeze viața mistică la care aspira cu structura exterioară a Bisericii. Se pare că tocmai aici ar trebui să se atribuie acea ascensiune neobișnuită de creativă, al cărei rod este celebra sa carte „Der cherubinische Wandermann”. Ea a ieșit în 1656, adică la trei ani de la tranziție. Această carte este o colecție de cuplete în metru alexandripian. El a împărțit-o în cinci părți, iar mai târziu a adăugat o altă a șasea. - Această lucrare nu este o poezie moralizatoare. Mai puțin decât oricine, Shefler este moralist sau chiar profesor.

Angelus Silesius a luptat pentru sfințenie și dreptate. Temele cupletelor nu sunt coordonate între ele, uneori chiar se contrazic. Principiul unificator este aceeași dispoziție religioasă.El însuși nu

s-a străduit deloc spre sistematizare, ci cât de surprinzător de subtil a scris poetul liric despre ceea ce îl îngrijora. Avem impresia unei oarecare dispersii, dar dacă aruncăm o privire mai atentă asupra conținutului, simți clar o legătură interioară profundă, o legătură organică care unește până și cele mai contradictorii cuplete. Locul central este ocupat de ideea lui de eternitate divină. În timp ce manifestările lumii exterioare sunt legate de timp și spațiu, toate aceste restricții pentru eternitate dispar; nu conține nici trecutul, nici viitorul, ci doar prezentul. Același lucru este valabil și pentru Dumnezeu: în el totul este unit, ceea ce unei persoane pare divers și schimbător. Cu toate acestea, definirea lui Dumnezeu este de neconceput. Se pot indica doar acele proprietăți care nu sunt inerente acestuia. Și astfel se dovedește că Dumnezeu nu gândește și nu dorește; el este inofensiv; chiar şi conceptul de existenţă îi este inaplicabil. El nu este nimic; este ca pacea și liniștea veșnică. De la Dumnezeu s-a revărsat lumea și, în general, tot ce a creat, care însă nu s-a petrecut într-un anumit timp, ci împreună cu Dumnezeu - ca o consecință directă a firii sale, întreaga lume este dată. Prin urmare, lumea este veșnică, ca și Dumnezeu însuși. Numai formele exterioare aleatorii care îi ascund ființa indestructibilă sunt trecătoare. Dumnezeu umple universul. Este inerent nu numai omului, ci și viermelui și muștei. Raiul și iadul sunt în interiorul omului; păcatul și virtutea își au răsplata în sine. Iată câteva exemple:
Weg, weg ihr Serafim, ihr konnt mich nicht ergnicken!
Weg, weg ihr Engel all und a fost un euch tut blicken! Ich will nun euer nicht: ich werfe mich allein Ins ungeschaffne Meer der Gottheit ein.
Departe, departe serafimi,
Departe, departe voi îngeri strălucitori,
Mă arunc în marea necreată a Divinului.
Gott ist die ewige Ruh, weil er nichts sucht noch will;
102
Willst du ingleichen nichts,
So bist du eben viel.
Dumnezeu este odihna veșnică, căci nu caută și nu dorește nimic;
Dacă nu vrei nimic, atunci devii și tu complet.
Halten, W.O. laufst du hin. Der Himmelist în dir.
Suchst du Gott anderswo, Du fehlst ihn fur und fur.
Oprește-te unde alergi, raiul este în tine.
Căutând pe Dumnezeu în altul, nu-l vei găsi niciodată.
Die zarte Gottheit ist ein
Nichts und Ucbernichts: Wer nichts in aliem Sieht, Mcnsch, glaube diescr sichts.
Divinitatea blândă este nimic și dincolo de nimic. Cel care nu vede nimic în toate este acela
Omule, el vede într-un mod real.
Die Rose welche hier dein Aeusseres Auge sieht,
Die hat von Ewigkeit în Gott, de asemenea, gebliiht.
Trandafirul pe care îl vezi cu ochiul tău exterior Înflorește veșnic în Divin.
Der Himmel ist in dir und
Auch der Hollen Qual
a fost du erkiest und willst
Das hast du liberali.
Paradisul și durerile iadului.
Înăuntrul tău.

Ce ai ales si ce vrei.
Veți găsi peste tot.
Gott wohnt in einem Licht.
In dem die Bahn gebricht;
Wer es nicht selber wird, Der sieht Ihn ewig nicht.
Dumnezeu trăiește în lume
La care nu există cale;
Cine însuși nu va deveni el,
Așa că nu veni niciodată la el.
Zeit ist wie Ewigkeit und Ewigkeit wie Zeit
So du nur selber nicht machst Einen unterscheid.
Biblioteca „Runiverse”
Timpul este ca eternitatea, iar eternitatea este ca timpul,
Pentru că tu însuți nu faci distincție între ele.
Care este relația omului cu Dumnezeu? La această întrebare Angelus Silesius dă două răspunsuri. Dacă o persoană se privește pe sine ca parte a Divinului, dacă se simte înconjurată de Divin, atunci acest Divin devine o forță care iubește și caută o persoană și o atrage în sine. În acest caz, unitatea dintre Dumnezeu și om este perfectă; omul fără Dumnezeu și Dumnezeu fără om nu pot exista; dacă omul piere, atunci Divinitatea piere odată cu el. Angelus Silesius exprimă acest lucru în următoarele cuvinte:
Ich weiss dass ohne mich Gott nichl ein Nu kann leben
Werd ich zu nicht, er muss von
Not den Gei st aufgeben.
Știu că Dumnezeu este fără mine
Nici un moment nu poate exista, dacă mor,
Trebuie să moară și el.
Ce fel de relație se obține atunci când își prezintă pe Dumnezeu ca „Integritate”, ca sens, conținut al universului? În acest caz, Zeitatea este un principiu imperios, insensibil, iubindu-se doar pe sine: nu-i pasă de om sau de creatură în general: pentru el nu contează dacă o persoană merge în rai sau în iad.
Lumea vizibilă nu corespunde pe deplin spiritului care umple această lume. Când lumea venea de la Dumnezeu, era egală cu el: dar cu cât se îndepărta de el, cu atât devenea mai străin de principiul divin, iar unitatea inițială era spulberată. În timp ce „Creația” era încă în Dumnezeu, a fost slabă de voință, la fel ca El; după ce s-a despărțit de El, ea se străduiește după propria ei voință; omul trebuie să renunţe la această voinţă dacă doreşte să se întoarcă la izvorul iniţial. Despărțirea lumii de Dumnezeu trebuie să ducă la reunirea cu el: vocația omului stă tocmai în această reuniune.
Ce mijloace are
prinde pentru a realiza unirea cu Dumnezeu? Există trei posibilități de cunoaștere: în primul rând, percepția senzorială, în al doilea rând, gândirea logică și, în final, contemplarea interioară. Prima etapă a t. percepția senzorială nu are valoare, căci o persoană se înșeală când ia ca realitate obiectivă timpul și spațiul, care nu sunt altceva decât o formă de percepție; în eternitate, totul se odihnește fără mișcare. Mai presus de percepția senzorială se află gândirea logică, dar nici măcar aceasta nu este suficientă pentru ultima înțelegere. Nu duce la scopul propus. Doar al treilea pas, contemplarea interioară, duce la ea. Dacă o persoană renunță la lumea exterioară și la percepția ei prin fapte ascetice, dacă trăiește în întregime o viață interioară, este capabil să se elibereze de propria sa voință și să realizeze acea pace, acea detașare care îl unește direct cu Dumnezeu. Atunci timpul și spațiul nu

există pentru el; nu-i cântați nici viitorul, nici trecutul, ci doar prezentul; atunci el trăiește viața veșnică, apoi el însuși devine eternitate. Contemplarea interioară conduce o persoană la această percepție a eternității. Această percepție este ca iubirea lui Dumnezeu. Dar Iubirea divină își atinge scopul numai prin abnegație. O persoană nu trebuie să aștepte sau să ceară o „răsplată” de la Dumnezeu, chiar și pentru fericire, pentru pacea interioară, nu ar trebui să se roage lui Dumnezeu, ci ar trebui să-L iubească pe Dumnezeu numai pentru că este Dumnezeu - adică în propriul Său nume. Dacă o persoană a ajuns în acest punct, atunci se instalează îndumnezeirea sa, adică persoana se întoarce la uniunea originală cu Dumnezeu și devine însuși Dumnezeu. Dar Angelus Silesius merge și mai departe: el cere o astfel de moarte, renunțare, o asemenea stare în care omul se leapădă chiar de Dumnezeu. Acest scop este realizabil pentru câțiva, doar pentru cei aleși, dar cine dorește să guste cea mai înaltă beatitudine trebuie să ajungă într-o stare în care fiecare gând, orice gândire despre Dumnezeu să dispară.

Wo ist mein Aufenthalt? Wow ich
und du nothingstehn?
Wo ist mein letztes Ende, in welches ich soli echen?
Ta, femeie, femeie, keines findt. Wo soli ich denn nun hin?

Ich muss noch über Gott in eine Wüste ziehn.
Unde este locuința mea? Acolo, unde nu stăm nici eu, nici tu.
Unde este destinația mea finală, unde ar trebui să merg?
Unde nu o poți găsi. –
Unde să mă duc?
Mai presus de Dumnezeu, trebuie să mă străduiesc în continuare pentru pustie.

El modifică aceeași idee în felul următor:

Wo dich noch dies und das bekümmert und bewegt,
So bist du noch nicht ganz mit Gott ins Grab gelegt.

În măsura în care cutare sau cutare încă te îngrijorează sau întristează, în măsura în care nu ești încă îngropat Împreună cu Dumnezeu.

Această idee a morții ca principiu creativ, reînvior trece ca un fir roșu prin întreaga carte.

Der Abgrund meines Geists - plută immer Gesehrei
Den Abgrund Gottes an; sag welcher tiefer sei
Abisul spiritului meu cheamă
cu un strigăt
Spre abisul lui Dumnezeu; spune-mi care dintre ele este mai profundă.

Nașterea, moartea și învierea lui Hristos au un sens doar dacă o persoană reușește să-și asimileze în interior acest eveniment pentru sine, adică sunt atemporale, sunt eterne și se repetă în fiecare suflet. Prin urmare, el cere constant de la o persoană ca el însuși să-L nască pe Hristos, să fie El, să moară și să învie în Hristos.

Das liebste Werk, das Gott so inniglich liegt an
Ist, dass Er seinen Sohn in Dir gebüren kann.

Lucrul cel mai de dorit pentru Dumnezeu este să-l nască pe Fiul Său în tine.

Wird Christus 1000 mal zu
Betleem geboren
Und nothing in dir, du bleibst
Noch ewiglich verloren.

Das Kreuz zu Golgopha kann dich nicht von dem Bõsen
Wo es nicht auch in dir wird aufgericht erlosen.
Până când crucea nu este ridicată în propria ta inimă, El nu te poate salva.
Cel puțin o mie de ori născut
Fiul în Betleem
Dacă El nu este născut în tine
Veți muri cu toții.
Aceste idei sunt realizate în principal în primele trei cărți. Începând cu a treia și următoarele, Angelus Silesius se străduiește aparent să-și armonizeze gândurile cu dogmele Bisericii Catolice. Atitudinea lui față de Hristos, față de Maica Domnului, față de sfinți devine diferită. Avem impresia că în el se desfășoară o luptă între înțelegerea formală, istorică a lui Hristos și înțelegerea mistică. Dar ideile principale pe care le-am indicat sunt realizate aici cu nu mai puțină forță. Aceste gânduri sunt preluate în principal din predicile Meister Eckerharat. Tauler și Jakob Boehme nu l-au influențat atât de mult, iar influența misticismului neo-catolic și a literaturii extatice este în general slabă. Dependența de Meister Eckehardt este prea evidentă. În Angelus Silesius, ar trebui să vedem nu atât un gânditor îndrăzneț, cât un poet care percepe ideile altora și le întruchipează creativ într-o formă nouă, perfectă, originală. Influența lui Frankenberg și Schspko este deosebit de puternică.
Dependența lui Schefler de terminologia stabilită a gândirii mistice nu este atât de importantă în comparație cu momentul experienței pătrunzătoare; subtilitatea în prelucrarea a ceea ce a dat timpul face din lucrările sale monumente ale culturii spirituale, și nu doar un document istoric.
Geniul lui Angelus Silesius l-a obligat să-și aprofundeze sentimentele, iar acest imperceptibil „ușor” în transmiterea a ceea ce este deja cunoscut, stabilit, ne șochează în cupletele sale.
Angelus Silesius captivează cititorul încă de la primul rând; antitezele sale sunt pentru totdeauna gravate în memorie. Și nu în

asta e doar puterea lui. Întreaga sa carte mărturisește străduința lui pentru pace, pentru equanimitate și detașare, când fiecare dorință, fiecare manifestare a voinței moare; el îl cunoaşte numai pe Dumnezeu, care este identic cu tăcerea. Dorința lui Schefler de liniște a fost atât de puternică, s-ar putea chiar spune, dorința lui pentru această tăcere era atât de puternică încât de aici rezultă deja că această tăcere nu era caracteristică în mod natural pentru el. El s-a străduit pentru ceea ce el însuși nu putea realiza, ca o constantă. bun, dar realizat doar ca o experiență trecătoare. Așa cum romanticii căutau o floare albastră, tot așa Scheffler căuta o distanță mistică și și-a găsit floarea albastră într-o străduință veșnică pentru tăcere.
Permiteți-mi să vă mai dau un exemplu:
În Trost und Süssigkeit kennst du dich selbst nicht, Hristos,
Das Kreuz zeigt dir erst, wer du in Innern bist.
În încântare și mângâiere nu te vei găsi creștin.
Numai în cruce te vei cunoaște pe tine însuți.
Cartea se încheie cu o epigramă:
Freund, cs ist auch genug. Im Fall du rnehr willst lesen.
So geh und werde selbst die Scshrift und selbst das Wesen.
Ajunge, prietene, dacă vrei mai mult, du-te și devii propria ta scriere și ființă.

În același 1657, a apărut a doua carte a lui Scheffler, Die heilige Seenlenlust oder geistiliche Hirtenlieder der in ihrem lesum ve.rbliebten Psyché. („Desfătarea sacră a sufletului sau cântecele păstorului spiritual ale sufletului îndrăgostit de Hristos).
Acesta este un ciclu de cântece și fiecare cântec este un întreg independent. Sufletul tânjește după Mântuitorul. Hristos apare și sufletul îi este dat în întregime. Urmează apoi descrierea suferințelor lui Hristos, Învierea și Înălțarea. Din nou Hristos a plecat și iar sufletul tânjește după El, dar în comuniune această sete este potolită. Se cântă Maica Domnului și Apostolul Ioan. Aș dori să citez cel puțin una dintre aceste cântece:
Hõchster Priester, der du dich Selbst geopfert, hast fur mich, Lass doch, bitt ich, noch auf Erden Auch meine Herz dein Opfer werden.
Denn die Liebe nimmt nichts an, Was du. Liebe nicht getan.
Ceea ce nu trece prin mâna ta nu este nici înălțat lui Dumnezeu.
Așa că ucideți și măcelăriți-mi voința, mintea mea;
Smulge-mi inima din inimile mele
Ar trebui să fie și cu o mie de dureri.
Poartă lemne pe altarul tău și arde-mă în întregime, o mie de iubire cea mai dragă
dacă nu a mai rămas nimic din mine,
Deci se va vedea bine, că inima o va vedea.Deci voi fi totuși o jertfă de dragoste pentru Dumnezeu pe pământ.
Это – обращение ко Христу съ мольбой принять его сердце, въ жертву.
Shefler este predominant textier, dar are și poezii cu conținut epic. El stăpânește cu măiestrie forma exterioară. De obicei, „Herubicul Rătăcitor” este plasat deasupra „Psihiei îndrăgostite”, tact. de exemplu. gândi Friedrich Schlegel.
În general, trebuie spus că întreg farmecul poeziei lui Shefler nu stă deloc în prezentarea unui anumit sistem teosofic, ci în dispersia paradoxală a epigramelor sale, în faptul că în fiecare rând se simte arzător, auto- imolare, în dorința sa de a prinde spiritul divin în nenumărate cantități de imagini, în setea de contopire a Artei. Dumnezeu. Prin urmare, consider că toate încercările de a diseca gândurile sale și de a le rezuma, nu sunt deloc adecvate. Îndrăzneala entuziasmului său spiritualizat, îndrăzneala încercărilor sale de a pătrunde în sfânta sfintelor este uimitoare. Este neînfricat, ajunge la capăt în infinit; nu se teme de acel deșert, pe care îl vede deasupra lui Dumnezeu, nu se teme să nege gândurile în Dumnezeu, pentru că gândirea distruge mitul, zguduie neîntemeiatul acestui „Nimic” incognoscibil. Nu este moralist, nu moralist, dar el însuși vrea să devină iubire, Dumnezeu, Etern, Nepieritor. El - și acesta poate fi cel mai esențial lucru din opera sa - încearcă să învingă moartea prin moartea însăși. El anticipează, anticipează moartea și, prin urmare, ardoarea lui. Ceea ce a creat el este o imagine gigantică a morții, nu a morții fizice.

ci negarea așa-zisei vieți în numele vieții reale, în numele pasivității, care este infinit mai activă decât așa-zisa activitate, adică principiul prometeic. El moare sub specie aeterni și, prin urmare, a înviat în înțelegerea lui Dumnezeu.
În ciuda întregii forțe spirituale a acestei creativități, este nemărginită, este de foc și în același timp rece ca gheața. Este neorganizat în exterior, dar – dacă pot să spun așa – îl organizează pe creștinul catolic, adică pe creștinul tragic, pe creștinul care, la

întrebarea: „a fi sau a nu fi”, știe doar răspunsul: a nu fi. , categoric: a nu fi, pentru a fi. Mai mult decât atât, numai cu un cadru atât de ascuțit, el însuși cheamă la o manifestare teribilă a puterii ispititorului, iar în lupta cu această putere devine activ, creator. Subspecia acestui principiu creator se naște creștin catolic, căci ideea de catolicitate stă prea adânc în temelia creștinismului, ca parte integrantă, esențială, astfel încât să poată fi privită ca un semn special al oricărei forme de Creştinism. Ideea de catolicitate este caracteristică creștinismului care cuprinde întreaga lume. Ma, în acest sens nu există nicio diferență între Biserica Ortodoxă și cea Catolică, pentru că fiecare persoană care corectează moartea în numele lui Hristos trăiește prin Duhul Său, Duhul Sfânt, iar acest spirit nu poate decât să fie catolic.
Angelus Silesius spune:
„Mensch, wenn dein Herz vor Gott wie Wachs ist weich und rein,
So driickt der heilige Geist das Bildnis Jesu drein.
Shefler, după ce a acceptat catolicismul, tocmai în numele Duhului Sfânt, a luptat pentru catolicitate, așa cum a înțeles-o el și așa cum se datora acelei epoci.
Revin la biografia lui IPefler. Efortul lui pentru o ispravă ascetică a devenit din ce în ce mai puternică. Nu numai că vrea să renunțe la toate bucuriile lumii, ci caută și se străduiește spre suferință, spre martiriu. Renunță la serviciul din Oeiv și se mută la Breslaul, unde devine angajat al vicarului general al Sileziei, Sebastian von Rostock. Acest Rostock a lucrat cu o forță extraordinară pentru a restabili catolicismul în Silezia. Către el
106
de altfel, 254 de biserici au fost recatolizate. Op trebuia să consolideze posturile nou câștigate la asistenți. Și-a dat repede seama ce servicii i-ar putea oferi Shefler. Idealul unei biserici vizibile, care se lupta, era din ce în ce mai aproape de Schsfler. Simbolurile bisericii i-au devenit dragi. El intră în așa-numita Rosenkranz-bruderschaft (frația rozariului), unde devine curând unul dintre principalii lideri. Toate năzuinţele acestei confrări erau îndreptate spre obţinerea din nou a permisiunii procesiunilor bisericeşti solemne, aflate atunci încă în corral, pentru a folosi aceste procesiuni ca mijloc de propagandă. Shefler visează deja că el însuși va purta o cruce pe străzile orașului, cu o coroană de spini pe cap, astfel încât oamenii să râdă de el, căci este vrednic de rușine de dragul lui Hristos. El vrea să dea un exemplu tuturor evlavioșilor. Într-adevăr, această dorință a lui s-a împlinit în 1661. În același an, a fost hirotonit preoție și a devenit astfel reprezentant al Bisericii Catolice, la care visase de atâta vreme. Era apropiat de Ordinul Iezuiților, dar el însuși nu aparținea niciunui ordin. Începând cu 1663, Shefler a intrat în polemici cu protestanții. Pentru a spune mai corect, el caută să-i aducă pe eretici în catolicism. Era profund convins că tocmai aceasta era chemarea lui. În orice caz, ideea de libertate religioasă îi era complet străină. Pornind de la convingerea că Biserica Catolică este singura Biserică ortodoxă, el a considerat chiar posibil să-i oblige pe eretici să se alăture Bisericii prin forță. Un foarte bun cunoscător al lui Scheffler, profesorul Ellinger, care recent a publicat excelent lucrările lui Scheffler în Propylaen Verlag, este de părere că Scheffler și-a urmărit scopul ad majorem Dei gloriam cu o febră morbidă, cu ardoarea unui bolnav mintal. De altfel, Ellenger indică tratatul lui Shefler intitulat: „Constrângerea justificată a conștiinței, sau dovada că ereticii pot și ar trebui să

fie forțați la adevărata credință”. În acest tratat, Schefler consideră ereticii drept cei mai odioși criminali. Din moment ce Dumnezeu însuși a dat bisericii putere asupra
Biblioteca „Runiverse”
conștiința oamenilor, din moment ce Sfânta Scriptură poruncește exterminarea ereticilor, întrucât chiar și apostolii și primii creștini ar fi folosit violența, dacă ar fi avut ocazia să se bazeze pe puterea seculară, atunci ar trebui să fie forțați la catolicism. Și conducătorii ar trebui să ajute biserica în asta. Este evident că Shefler merge prea departe.
Nici măcar nu a găsit susținători printre catolici în acest sens.
Din 165e, Shefler începe să se îmbolnăvească; după toate probabilităţile era obosit şi obosit. El încetează să vorbească deschis și să polemizeze și nu mai participă la lupta pentru catolicism. Cu toate acestea, el continuă să ducă cea mai riguroasă viață ascetică și își dedică viața faptelor de caritate. Și-a împărțit toată averea mare celor nevoiași și bisericii. Despre aceasta el însuși relatează: „Deoarece Domnul mi-a dat bogății pământești, sunt obligat să le împart și să le înlocuiesc cu dragoste și recunoștință spre slava Celui Atotputernic”. Aceste cuvinte se găsesc într-un tratat pierdut sub titlul Libellus desideriorum Joannis Amati. Ceea ce se raportează despre acest tratat indică faptul că
încă se străduia să se contopească cu Dumnezeu și căuta mijloace pentru a atinge acest scop. Deja în 1675 era complet slăbit. La 9 iulie 1677, a murit de consum și a fost înmormântat în Biserica Matei din Breslavl; este aceeași biserică în care a săvârșit cândva ritul de trecere.
Biografilor lui Shefler le place de obicei să pună în contrast poetul Angelus Silesius cu catolicul Shefler. Cred că acest lucru este greșit. Așa cum el, ca poet, a profitat de rezerva ideologică deja existentă a misticismului, aducând aceste gânduri la punctul culminant al manifestării poetice, el, ca adept înflăcărat al bisericii și al ideii mondiale catolice, a profitat de metode care în acelea zilele erau considerate corecte și obișnuite, dar și aici s-a străduit, în virtutea temperamentului său furtunoasă, să-și arate activitatea creatoare până la limitele extreme.
Curajul lui a fost îndreptat în ambele cazuri către ultima ispravă: să ajungă la capăt, să nu se oprească la nimic și să-L slujească pe Hristos, sacrificându-și întreaga viață.
R. Walter.

Biblioteca „Runiverse”
TREI IMAGINI CATOLICE.
(Marie-Angelique, Sf. Tereza si Sf. Teoan.
Lângă Perm, în Kungur, se află o peșteră. Crăpătura îngustă care duce la ea este aproape invizibilă din exterior, dar dacă o găsești și te hotărăști să te târești de-a lungul crustei groase de gheață care o înconjoară, te vei regăsi într-o peșteră imensă, decorată cu stalactite rare, în spatele căreia, prin o trecere si mai grea, nimeni nu se ascunde.un lac explorat luminat de o raza de soare ce cade printr-o deschidere ingusta din varf. Poți sta lângă un munte și să nu bănuiești existența unei peșteri, dar când o vezi, nu poți uita splendoarea ei. Mi-am amintit de acest lac misterios, închis într-o stâncă îndepărtată a Uralului, când mi-a căzut în mâini cartea unui carmelit decedat recent. Poți trăi ani de zile la Paris, la câteva ore departe de Carmel, și să nu fii bănuit de viața lui, închis, ca un lac subteran Kungur, într-un gard de piatră inexpugnabil pentru ochiul neinițiat.

Însemnările carmeliților ne oferă ocazia să aflăm ce se întâmplă în spatele acestui zid impenetrabil.
Cartea „Sora Marie-Angelique în Hristos”, apărută la Pontoise de editura carmelită pentru bibliotecile monahale, a fost scrisă de o tânără fată, contemporana noastră, care a crescut și a trăit în mijlocul cercului intelectual și artistic parizian. Prin educația și poziția ei, ea aparține în întregime acelei generații despre care s-au spus atât de multe în elucidarea esenței sufletului modern. S-a născut la Paris în 1893 și a devenit majoră în anul războiului.
108
Părinții ei, tatăl ei, un ofițer și mama ei, profesoară de limbi străine la Liceul din Paris, încearcă să o pregătească pentru o poziție respectabilă în lume. Studiază muzica, mai întâi la conservator, apoi la casa profesorului; ea urmează Sorbona și susține examene la cursuri speciale despre Shakespeare, Voltaire și Rousseau; se antrenează din greu pentru tenis. Mama ei o învață să facă menaj și încearcă să-i găsească un mire. Părinții ei sunt atât de străini de tradițiile catolice și de șovinism, încât consideră că partidul protestant german este potrivit pentru ea, cu care încearcă să o apropie. Fata călătorește mult, are mulți prieteni, cântă des și cu succes la concerte; vara locuiește în stațiune cu mama ei, iar acolo timpul este împărțit între plimbări, sport și relații sociale. Este arătosă, știe să se îmbrace cu bani puțini, iar talentul ei muzical o face un membru dezirabil al societății.
Toate acestea sunt atât de cunoscute și atât de tipice pentru fata modernă a unei familii burgheze, încât o descriere detaliată a acestei vieți pare inutilă. Portretul ei cu o voință pronunțată și temperament pe față confirmă impresia unei fete moderne, atletică și intelectuală. Dar în spatele acestei apariții, în însemnările ei, se dezvăluie viața ei interioară, care era necunoscută de nimeni înainte de plecarea ei la mănăstire. Această fată, de la vârsta de șapte ani, aude voci ca Ioana d'Arc; - vocea misterioasă cu care poartă lungi conversații, îi spune ce să facă. Ea se gândi
Biblioteca „Runiverse”
Ishrg. de Navarre, 5, rue des Gobellns, Paris.
Biblioteca „Runivers”